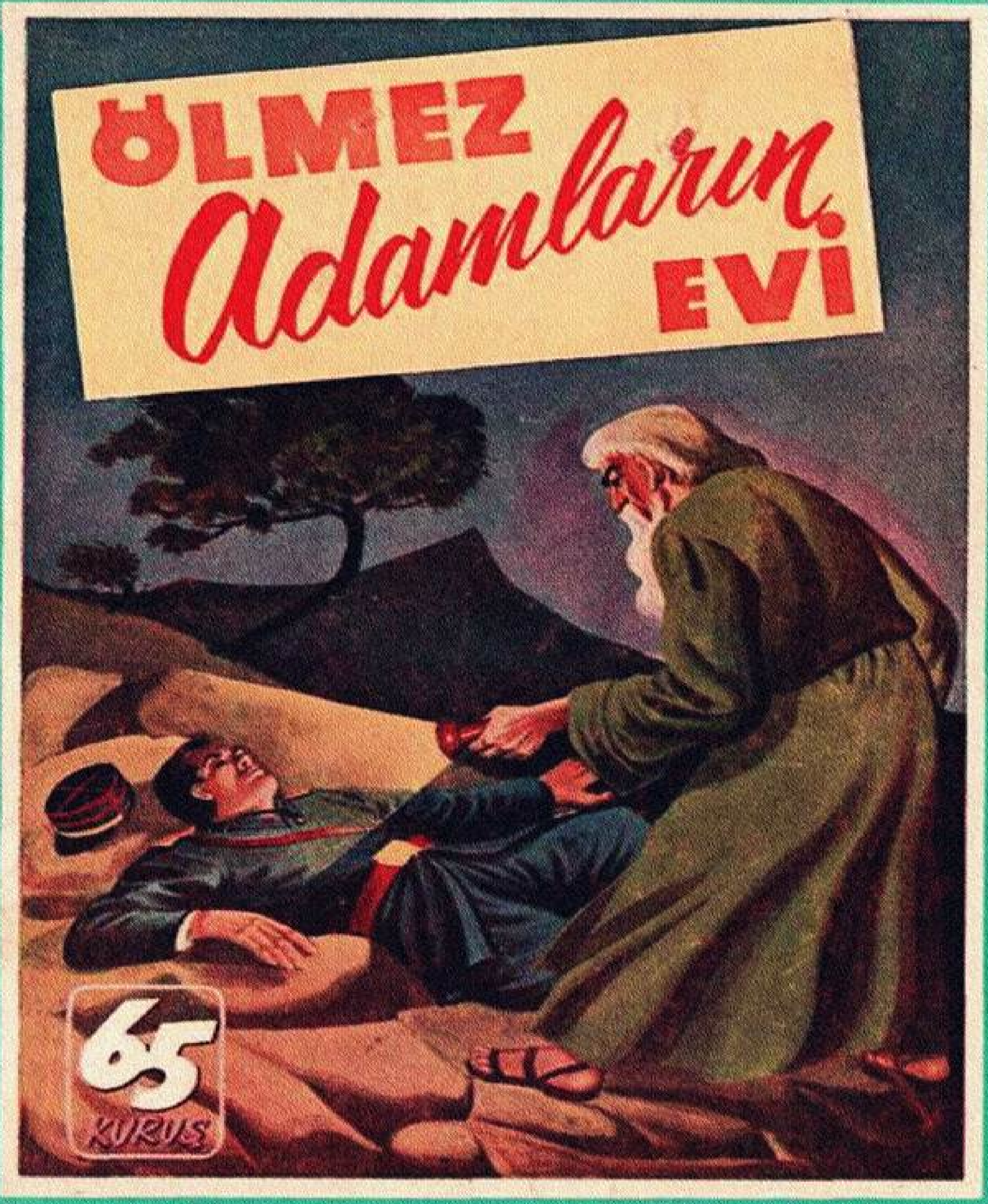

Meraklı Kitaplar Serisi

Güven Basım ve Yayınevi Neşriyatından Bazıları:

İki Çocuğun Devriâlemi

Okuyan ve okumak iştahı ile kavrulan çocuklarımızın eline ne vereceğimiz düşüncesi hangi ana babanın zihnini işgal etmemiştir ki?... İşte, İKİ ÇOCUĞUN DEVRİÂLEMİ çocuklarımıza çekinmeden okutabileceğimiz kitapların şaheserini teşkil etmektedir. Bu muazzam coğrafya, seyahat ve macera romanını JEAN DE LA HİRE yazmış ve iki çocuğun, dünyanın beş bucağında yaşayıp gördükleri şeyleri, cazip maceralarla süsleyerek emsalsiz bir eser meydana getirmiştir. Tamamı 2000 sayfaya yaklaşan bu eser, yayınevimiz tarafından on cilt halinde yayınlanmıştır. Beher cildin fiyatı 125 kuruş, tamamının tutan ise 12,5 liradır. Pek çoğumuzun çocukluğumuzda okuduğumuz bu eseri evlâtlarımıza da okutmalıyız!

Pardayyanlar Serisi

MİŞEL ZEVAKO, Fransa’nın pek meşhur popüler roman muharrirlerinden ve eserlerine büyük baskılar nasip olmuş bahtiyarlarından biridir.

Mişel Zevako, otuz altı tarihî roman yazmış olup, bunlardan on tanesini PARDAYYANLAR serisi teşkil etmektedir. Bu seri, dünya tarihi, kahramanlık, aşk, feragat ve insanlık acıları romanlarının şaheseridir.

Bu eşsiz romanlarda şövalye ruhu ile entrikanın, açık yüreklilikle sinsiliğin ve nihayet hak uğrunda çarpışan bükülmez pazu ve kavi bir kalbin heyecanlı sergüzeştlerini bulacak ve bunları nefes almadan, âdeta yutarcasına okuyacaksınız.

Bu seriden şimdiye kadar neşredilen kitaplar şunlardır:

1— Pardayyanlar 250
2— Pardayyan’ın Aşkı 250
3— Pardayyan'a Karşı Fausta . . …………………....250
4— Pardayyan’ın İntikamı . . . ……………………...250
5— Pardayyan Enkizisyonla Boğuşuyor …………. 250
6— Pardayyan’ın Zaferi 250

Ölmez Adamların Evi

I

1909 yılı ocak ayının yirminci günü olan bugün, korku ve hayret içinde, macerayı baştan aşağı yazmağa karar verdim. Karar verdim, çünkü yarın değil, öbür gün ölmüş bulunacağım, öbür gün, evet öbür gün, muhakkak surette öleceğim, ihtiyarlıktan öleceğim. Bunu hissediyorum ve biliyorum. Demek oluyor ki sükûta nihayet vermekle büyük bir zarara girecek değilim. Esasen, hakikatin farkında olmayan ve tehlikede olduklarını bilmeyen kadın, erkek bütün insanların istirahati, sükûtu ve emniyeti namına, bu sükûta bir nihayet vermek isabet olacak sanırım. Benim için artık mesele yok. Öbür gün ölmüş olacağım.

Binaenaleyh edeceğim sırrın ifşasını, biraderlerim ve hemşirelerim mesabesinde olan bütün erkeklere ve bütün kadınlara vasiyet ediyorum.

İhtiyarlığım ve ölümüm onlara bir ibret dersi olsun.

Son arzum budur.

***

Evvelâ şunu söyleyeyim: Deli değilim. Aklım tamamıyla yerinde. Hiç bir hastalıkla da malûl olmadığım için sıhhatim de tamam. Yalnız ihtiyarım. Her türlü beşerî ihtiyarlıkların fevkinde ihtiyarım. Yaşım seksen mi? Yüz mü? Yüz yirmi mi? Hiç bilmiyorum. Bu yaşı tayin hususunda hiç bir vasıtaya da malik değilim. Ne nüfus cüzdanı yahut hüviyet varakasına benzer yazılı bir vesika, ne bir hatıra, ne bir şahit. Hatta yaşımı, ihtiyarlık hislerimle bile ölçerek tayin edemiyorum. Zira ihtiyar olalı ancak bir kaç gün oldu. Bu ani değişikliğe alışacak kadar zaman geçmedi. Bu asırlık ihtiyar halini alıncaya kadar daha az ihtiyarlık safhaları geçirmediğim için yaş farkları arasında bir mukayese de yapamıyorum.. .Şimdi bulunduğum hale birdenbire düştüm.

Çok üşüyorum. Bilhassa vücudumun içi üşüyor. Etlerimin içi, kanım, iliklerim üşüyor. Yorgunum, müthiş surette ve hiç bir istirahatin gideremediği, gideremiyeceği şekilde yorgunum. Vücudumun bütün âzası uyuşuk, mafsallarım sancıyor. Dişlerim mütemadiyen birbirine çarpıyor ve o kadar sallanıyor ki, lokma çiğnemeğe imkân yok. Belim, mukavemet edilmez bir şekilde yere doğru eğiliyor ve bükülüyor; gözlerim bulanık görüyor; kulaklarım ağır işitiyor. Bütün bu ıstıraplar bana çok acı ve ağır geliyor; yeni oldukları için...

Öyle bir haldeyim ki, hiç bir mahlûk benim kadar sefil ve bîçare değildir zannederim…

Fakat bütün bu azablar nihayet iki gün daha devam edecek! Topu topu kırk sekiz saat. İki bin sekiz yüz seksen dakika; bir şey değil!

Bu kısacık müddeti şimdi hesap ettim ve kalbim ümidle çarpmağa başladı... Evet ümidle çarptı. Gerçi ölüm çok korkunç bir şey -bunun ne kadar korkunç bir şey olduğunu hayatta bulunan insanlar katiyyen tahmin ve tasavvur edemezler; onu ben, yalnız ben bilirim- fakat ne ehemmiyeti var! Artık hayatım, hayat denilecek şekilden çıktı...

Hayır, deli değilim. Aklıma tamamile sahib bulunuyorum ve üstelik de öleceğim. Bunlar öyle iki sebep ki yalan söylemediğimi isbata ve sözlerimin doğruluğundan şüphe edilmemesine kifayet eder.

Siz ki bu yazılan yazdığım şu defteri bulacak ve maceramı okuyup öğreneceksiniz, eğer Allahın varlığına inanıyorsanız, o inandığınız Allah aşkına olsun sözlerimin doğruluğundan şüphe etmeyiniz. Anlattıklarım masal yahut hezeyan değildir. Bizzat sizin başınıza, oğlunuzun kızınızın başına, karınızın veya metresinizin başına gelmesi ihtimali olan felâketlerin

en müthişinden bahsedeceğim. Sözlerimi hakir görüp omuz silkmeyin; deli değilim. Ölüm, sizin de başınızın ucunda bekliyor. Gülmeyin. Okuyun, anlayın, inanın ve sonra ne yapmak lâzım geliyorsa onu yapın.

İhtiyarlıktan titriyen elimin kusuruna bakmayın ve okunmayacak derecede kötü olan yazımdan usanıp bir tarafa atmayın. Bu kurşun kalemini sokağın tozları arasında buldum. Eskimiş ve çok kısalmış olduğu için parmaklarım onu tutmakta zorluk çekiyor.

Bu defter de pek iyi bir şey değil. Sahifelerin kenarlarında enli, siyah bir çizgi var. Bu yüzden satırları sıklaştırmağa mecbur oluyorum. Başka bir kâğıdım yok. Maamafih başka bir kâğıda yazmaktansa, bu siyah kenarlı deftere yazmak belki daha doğru…

Yazıyorum. Allah aşkma olsun şüphe etmeyin. Okuyun, anlayın ve inanın...

II

Macera, topçu kumandanı miralay Terriesse'den, Toulon valisi Vis Amiral de Fierce'e gelen bir mektupla başladı. Bu mektup erkânıharbiye dairesine akşam postasile gelmişti. 21 Aralık 1908 pazartesi günü idi... Evet geçen Aralığın 21 inci günü... Henüz bundan yirmi dokuz gün evvel... Yarın günü gününe tam bir ay olacak; bir ay... Topu topu bir ay... Aman Allahım!...

Mektup geldiği zaman ben zabitan odasında idim. O tarihte, askeri hükümete ait mektupları açmak vazifesi bana verilmiş olduğu için, bu mektubu da ben açtım. Ve gene o tarihte süvari erkânıharp yüzbaşısı idim, gençtim... Tam otuz üç yaşında idim…

Bundan bir ay evvel, ancak bir ay evvel...

Mektubu okudum. İçinde, nazarı dikkatimi celbedecek ehemmiyetli bir nokta görmedim. Şimdi bile mektup aynen gözümün önündedir.

Numara 287
Toulon mevkii müstahkemi 15 inci kolordu
Toulon 21 Aralık 1908
Miralay Terriesse'den Bahriye kumandanı ve Toulon valisi
Vis Amiral de Fierce'e

19 Aralık tarihinde 171, 172, 173, 174 ve 175 numaralı telgraf direklerinin, bir toprak çöküntüsü neticesinde kırıldığını ve binnetice. Tourris ile Grand Cap arasındaki hattın muattal kaldığını arzederim. Bu hattın tamiri hususunda lâzım gelen emirler verilmişse de yolların bozukluğu ve iki nokta arasındaki mesafenin fazlalığı hesabile tamiratın kırk sekiz saatten evvel ikmal edilemiyeceği muhakkaktır. O zamana kadar Grand Cap ile Toulon arasında telgraf muhaberatının bilmecburiye münkati bulunacağı maruzdur.

Miralay: Terriesse

Hazerde, Toulon ile Grand Cap arasında, muhabere namına hiç bir şey cereyan etmez, harp zamanı bittabi müstesna...

Grand Cap dağı Toulon şehrini ihata eden dağlardan biridir. Çıplak ve vahşî bir tepeden ibaret olan bu dağda oldukça asrî bir

bir istihkâm ve bu istihkâmda da bir tek nöbetçi nefer Vardır. Dağın etrafı arızalı, çorak arazi iie çevrilmiştir.

Bu mıntakada, nadiren görülen gelip geçici oduncülardan başka, canlı mahlûk namına hiç bir şeye tesadüf edildiği vaki değildir. Mevzubahis telgraf hattının, kırk sekiz saat muattal kalması ile kıyamet kopmaz. Bu itibarla, miralayın mektubunu lüzumsuz evrak arasına tasnif etmek üzere idim ki, telgraf çavuşu, oda kapısını vurarak içeriye girdi :

—Yüzbaşım! Bahriye kumandanlığından sizi telefona çağırıyorlar.

—Geliyorum.

Yerimden kalkarken, şöminenin üzerindeki saate baktım. Tam üç idi. Çıktım ve koridoru geçerek zabitan odasına bitişik olan telefon odasına girdim. Ahizeyi kulağıma götürür götürmez, bizzat Amiralin, doğrudan doğruya benim ismimi çağıran sesinin işitince hayret ettim.

—Alo! Siz misiniz Narcy? diyordu.

—Evet, efendim benim!

—Baras, sizin Sollies Pont'da bir beygiriniz bulunduğunu söylüyor; doğru mu?

—Evet, efendim doğrudur. Hayvanlarımdan bir tanesi dün akşamdan beri oradadır.

—Yorgun falan değil ya?

—Hayır, efendim yorgun değil. Yarın o civarda keşif yapmağa çıkmak niyetinde olduğum için hayvanı o maksatla hazır bulunduruyordum.

—Pekâlâ... Fakat yarın keşfe çıkamıyacaksınız zannediyorum. Bu akşam can sıkıcı bir angarye var. Sizden başka yükliyecek kimseyi bulamıyorum.

—Emredersiniz efendim.

—Haberiniz vardır tabiî. Toulon ile Grand Cap arasında telgraf konuşmaları kesildi.

—Evet, efendim şimdi topçu kumandanlığının yazdığı mektubu okudum.

—Bu hâdise pek biçimsiz bir zamanda geldi çattı. Yarın yapılacak atış talimleri hakkında Grand Cap topçu muhafızlarına mutlak ve mutlak bu akşam malûmat vermek lâzım.

—Yarın mı dediniz efendim?

—Evet, yarın öğleüstü yapılacak atış talimleri hakkında! Talimleri tehire imkân yok. Çünkü General Felt yarın akşam Toulon'dan hareket edecek. Dağdaki oduncuların muhakkak surette vaziyetten haberdar edilmeleri lâzımdır. Bir kazaya meydan vermiyelim. Saat kaçtır şimdi?

—Üçü beş geçiyor efendim.

—Buradan Sollies ne kadar çeker?

—On yedi, on sekiz kilometre kadar.

—Emirberinize telefonla haber veriniz... Emirberiniz oralıdır değil mi?

—Evet efendim.

—Kendisine telefon ediniz. Hayvanınızı hazırlasın, sizi yolda herhangi bir noktada beklesin. Resmî elbiseniz arkanızda mı?

—Hayır efendim. Erkânıharbiye reisi öğleden sonra sivil elbise giymemize müsaade ediyor. Fakat mahmuzlarım ayağımda olduğa için böylece binebilirim.

—Mükemmel. Şimdi size otomobilimi gönderiyorum. Derhal biner, Sollies'e gidersiniz. Üç buçukta oradasınız. Otomobil daha ileri gidemez zannederim, değil mi?

—Grand Cap istikametinde mi? Hayır efendim, gidemez. Sollies'den sonra yol ancak ufak arabaların geçmesine müsaittir.

— Bu yolu iyi bilir misiniz?

— Oldukça bilirim. Geçen sene manevralarda öğrenmiştim. Valaury'den sonra kötü bir patika vardır, o kadar.

— Oradan hayvanla geçebilecek misiniz?

— Geçen sene hayvanla geçmiştim efendim.

— O halde gidiniz. Sollies'den Grand Cap en aşağı bir buçuk saat sürer. Hâlbuki saat beşte ortalık zifiri karanlık oluyor, malûm ya...

— Geceyi Grand Cap da geçirecek değil miyim efendim?

— Tabiî! İstihkâmda, zabitler için odalar var. Muhafız istirahatinizi temin eder. Yarın sabah döner, gelirsiniz. Epey yorucu bir angarya ama ne yapalım. Herhalde muhafızı haberdar etmek mecburiyeti var.

Araba gönderelim dedik, harita üzerinde ölçtük, araba yalnız gidiş için otuz kilometre yol gitmek mecburiyetinde... Otomobil hiç gidemez, yola daha yeni taş döşendi. Biricik hal çaresi araziyi tanıyan ve Sollies'den hareket edebilecek bir süvari, yâni siz...

— Evet, efendim bendeniz. Zannederim otomobil geliyor, sokakta gürültüsünü işittim.

— Emir erinize telefon edin ve yola çıkın.

—Telgraf çavuşu tarafımdan telefon edecek efendim. Bendeniz gidiyorum.

— Allah selâmet versin azizim. Yarın görüşürüz.

Mikrofonu yerine taktım. Telgraf çavuşu alelâcele pelerinimi ve şapkamı verdi.

Dışarıda ince bir yağmur çiseliyordu.

Gizli gözleri kilitlemek için odama girdim. Kilitlerden birisi beni epeyce uğraşırdı; birkaç dakika kaybettim. Kapalı pencerelerin arkasından donuk, fakat bol bir ışık görüyordu. Harıl harıl yanan küçük sobanın kırmızı ve sıcak aydınlığı da buna katılınca, dışarının rutubetini gayriihtiyarî gözümün önüne getirdim ve kalem odası bana çok cazip göründü.

Topçu kumandanının mektubu masamın üstünde kalmıştı. Çekmeceleri ve dolapları kilitlemiş olduğum için, bunları tekrar açarak vakit geçirmek istemedim ve mektubu ceketimin iç cebine yerleştirdim...

Avluda generalin hayvanlarını, bir seyis, kaşağılamakla meşguldü. Beni görünce ağzındaki sigarayı fırlattı ve selâm verdi. Zemin esmer bir renk almış, orası burası yağmurdan, gölcüklerle dolmuştu. Pırıl pırıl ağaçlardan yağmur damlaları dökülüyordu. Kapıyı açarken çıngırağın sesi, uyuyan muhafız köpeğini uyandırdı.

Eşiği atladım. Kendimi, homurdana homurdana kaldırımın kenarında bekliyen otomobilin içinde buldum.

III

Revel sokağı ile Liberte meydanının köşesini dönerken, az kalsın, kaldırımın üzerinde oynıyan bir çocuğu çiğniyorduk.

Strasbourg bulvarında, bir araba yığını yüzünden ağır ağır ilerlemeğe mecbur olduk. Biraz ileride önümüze çıkan bir yük arabası yine yolumuza mâni oldu.

Bundan sonra birbirine yaslanmış evleriyle bitip tükenmek bilmiyen Saint Jean mahallesini geçtik. Her kilometre başında karşımıza bir tramvay çıkıyordu. Şimendifer köprüsünün altından geçerken birdenbire karşılaştığımız ameleler, şoföre küfrettiler. O aralık geçen bir trenin düdüğü amelelerin sesini bastırdı.

Yağmur dinmişti, fakat kaldırım hâlâ ıslaklığını muhafaza ediyordu. Damların üzerine bulanık renkli bir sema çökmüştü. En güzel havalarda bile aleladeden ibaret olan manzara, hiç bir güneş ışığının sızmadığı bu karanlık günde, insana büsbütün kasvet veriyordu.

Seyrekleşmeğe başlıyan son evleri de geçtik. Tarlaların ortasında dümdüz uzanıp giden çamurlu yola daldık.

Solumuzda yükselen Faron dağının tepesini görebilmek için otomobilin penceresinden dışarı uzandım. Tepe, bir bulut yığını ile örtülüydü. O zaman, daha yüksek olan Grand Cap tepesinin her halde daha fazla bulutlu olacağını düşündüm. Kim bilir o karmakarışık dağ yollarını tanımak ve bulmakta ne kadar zorluk çeke- çektim. Fakat bu düşünce bir an sürdü ve geçti. Otomobil şimdi Toulon-Nice yolu üzerinde ilk köy olan Valette'den geçiyordu. Geçtiğimiz sokaklarda bir sürü çocuk bağıra çağıra peşimizden koşuştu...

Saatime baktım, henüz üç buçuk olmamıştı. Her ihtimale karşt şoföre dedim ki:

— Şu yolları geçer geçmez sen sürati ver, anladın mı?
— Başüstüne yüzbaşım.

Otomobil artık hızını aldı ve dümdüz yolun üzerinde bütün süratiyle koşmağa başladı. Sağımızda, La Garde köyü ve köye hâkim olan şato harabesi görünüyordu. Şatonun manzarası bana, gayriihtiyarî, bir kadın çehresi hatırlattı. Hayatımda geniş bir yer işgal eden... Bir sene evvel ilk defa olarak bu harabede tesadüf ettiğim bir kadın... Şimdi yalnız bu tesadüfü ve bu çehreyi düşünüyorum. Şatonun yıkık duvarları, sisli sema üzerine keskin hatlarla çizilmişti. Duvarların dibinden itibaren ileriye doğru, seyrek ağaçların süslediği çıplak, çirkin bir ova... Gezerek geçtiğim şatonun meydanı ve kulelerden birinin arkasında karşıma çıkan nefis endamlı kadın şimdi gözümün önüne geliyor. Şatonun merdivenine oturmuş, yorgunluk dinlendiren meçhul bir kadın... Ayak sesimi işitince başını çevirmişti. O zaman, altın renginde sarı bir saç ve zümrüt gibi iki göz, beni altüst etti.

. . . Madeleine de... Madeleine...

Az daha soyadını da yazıyordum. Bütün bu vak’alar bugün benim için ne kadar uzak... Ne kadar korkunç bir surette uzak... Fakat yalnız benim için! Şimdi, buraya, benim metresim olan bir kadının, henüz hayatta bulunan ve benim gibi ihtiyar olmıyan bir kadının ismini yazmama imkân yok. Hattâ şu dört hecelik küçük ismini bile yazmak fazla idi. Bereket versin ki Madeleine küçük isim olarak çoktur. Onun isminin Madeleine olduğunu bilenler, saçlarının altın sarısı renginde, gözlerinin zümrüt gibi yeşil olduğunu bilenler bile bunun, o olduğunu anlıyamazlar.

Yoluna devam eden otomobil, ben farkına varmadan Falede köyünden geçmiş! Şimdi, ileride, Sollies'in ilk evleri bize yaklaşıyordu...

Sollies'e vardığımız vakit saat tam dörde yirmi vardı. Yol üzerinde ve tam Grand Cap dağına gidilecek noktada, emir neferim, hayvanımın dizginleri elinde, bekliyordu. Şoför o kadar ânî durdu ki, oturduğum yerden yuvarlanmama kıl kaldı.

Bir dakika sonra eğerin üzerindeydim. Kapı eşiklerinde oturan mahalle kadınları merakla beni seyrediyorlardı. İçlerinden biri, köylü lisaniyle:

— Hava güneşli olsaydı, zabit efendi beygirde daha güzel görünürdü, dedi.

Zannederim bu söz, o gün işittiğim son cümle oldu. O gün... Yâni son günüm...

IV

Aiguiers yolunu tuttum. Yol rahattı, ne fazla kaygan, ne fazla sert. Beygirim güzel bir tırısla gidiyordu.

Bu hayvanı pek severdim. Çok cesur ve uslu, hâlis kan arap atı olan bu beygiri, iki sene evvel, nazırın maiyetinde bulunduğum zaman almıştım. Böyle vazifelerde, kıta zabitlerinin bilmediği birçok kolaylıklar vardır. Atımın ismi Siegfried idi. Uzun zaman beraber bulunduğumuz için birbirimizin huylarını iyi öğrenmiştik. Zikre değer hiç bir kusuru, hiç bir huysuzluğu olduğunu hatırlamıyorum.

Siegfried beni bir solukta Aiguiers'e kadar getirdi. Burası Mouras silsilesinin eteklerine sığınmış basit bir köydür. Bu köyü de geçtikten sonra yol biraz daha güçleşti. Şimdi tâ ilerideki nehrin zikzaklarını takip eden ve dağın eteğine sürünerek geçen, sert, ani dönümlerle dolu bir yoldan gidiyorduk. O esnada yağmur taneleri tekrar dökülmeğe başladı. Hayvanı biraz süratliye kaldırdım. Sağımda, bir kiraz bahçesi ve kiraz ağaçlarının üstünden bir kilise kulesi göründü; sonra patika haline gelen yol sola döndü ve artık ince ince ağlıyan bulanık bir sema ve bu semanın altında uzayıp giden boş araziden başka bir şey görünmez oldu.

Dik bir yokuşa geldik, sürati azaltmağa mecbur oldum. Ağır bir yürüyüşle, bir tümseği aştıktan sonra, yine dimdik bir yokuştan tekrar aşağı indik. O zaman Grand Cap dağını karşımda gördüm. O âne kadar Mouras silsilesinin arkasında kaldığı için görünmüyordu. Şimdi birdenbire meydana çıkmış ve etrafındaki tepelere hâkim azametli duruşiyle karşımda belirmişti. Tepeleri bulutlarla örtülüydü. Adeta bu koca bulut kümelerini başında taşıyan muazzam bir sütunu andırıyordu. Eteklerinde çorak araziye kadar inen sis parçaları sürünüyordu. Bu meçhul keçi yolunda, göz yordamiyle ilerlemenin pek güç, hattâ tehlikeli bir iş olacağını, ikinci defa olarak bir önsezi halinde düşündüm. Gerçi şimdilik ortalık henüz aydınlıktı ve

önümde geniş ve düz bir saha vardı. Hayvanımı tekrar süratliye kaldırdım. Sevinçle koşmağa başladı...

Birçok defalar Madeleine ile beraber, kısa sabah gezintileri yapmıştık. Aramızdaki münasebetleri merak edenlerin tecessüsünden kurtulmak için gün doğmadan yola çıkar ve ciğerlerimizi ılık ve mis kokulu rüzgârla şişirerek çam ormanlar: arasında hayvanlarımızı dörtnala koştururduk. Bu noktada hâtıralarım birdenbire kesildi, zira tam bu esnada, ciğerlerime, çürümüş ot ve küflü toprak kokusiyle karışık ıslak ve soğuk akşam rüzgârı doluverdi. Bu garip kokuyu daha kuvvetle koklamak ve mahiyetini anlamak için eğerin üzerinde doğruldum. Aynı koku ve aynı hava yine genzime doldu. O anda bu hava, bizzat karşımdaki dağın nefesiymiş gibi tuhaf bir hisse kapıldım; pis, murdar, ölümsü bir nefes... Sırtım haşyetle ürperdi. Atım dörtnala koşmakta devam ediyordu.

Tekrar tırısa çevirdim. Yolumuz yine incelmeğe ve yükselmeğe başladı.

Bir tepeciğin üstünde, karmakarışık dizilmiş dört tane kulübeye rasgeldik. Yanlarından geçerken canlı mahlûkata tesadüf etmedim. Yalnız, bu kulübelerin birinden bir köpek çıktı ve beygirimin ayaklarını kokladı. Havlamadan çekildi gitti.

Biraz ileride yol, başka yollarla birleşiyordu. Hayvanı durdurdum ve erkâniharp haritasını çıkardım. Tam karşımda, Grand Cap yalçın kayalardan mürekkep muazzam bir kütle halinde ufku kapatıyordu. Etekleri, yarım fersahtan daha yakın bir mesafedeydi. Sağ tarafım kuzey, solum batıydı. Haritayı tetkik ettim, karışık ve müphem buldum. Mamafih bulunduğum noktayı ve hangisini tercih edeceğimden mütereddit kaldığım iki yolu harita üzerinde tanıdım. Bu yollardan ikisinin de, başka başka noktalardan geçerek, istihkâmda nihayet bulduğunu tahmin ediyordum. Nihayet soldaki yolu tercih ettim. Sağ taraftaki yola sapsaymışım herhalde macera ile karşılaşmıyacakmışım.

Tam ilerlemeğe başladığım sırada, dağın tepesindeki bulut yığınlarının arasında, gözle güç seçilebilecek derecede zayıf, pembe bir ışık görür gibi oldum. Batıya doğru yürüdüğümü söylemiştim. Bu ışık, olsa olsa, sis ve bulut kütleleri arasından güçlükle yol bulup süzülen bir gurup huzmesiydi. Neredeyse birdenbire gece bastıracaktı. Hemen eğerin üzerinde arkama dönerek, gecenin yaklaşıp yanaşmadığını anlamak üzere doğu tarafına baktım. Gideceğim yere varmak için daha bir hayli mesafe vardı. İçimi bir

üzüntü kapladı. Zira karanlığın, zannettiğimden daha yakın bir noktaya kadar geldiğini görmüştüm.

Karanlık, doğudaki vâdilerden bir hamlede sıçramış; adımlarımı takip ederek bana yetişmiş; beni geçmiş, hattâ ilerideki tehlikeli dağ eteklerine benden evvel varmıştı. Yol yavaş yavaş siliniyor, belirsiz bir iz haline geliyor... Atımın ayakları ara sıra sürçmeğe başladı.

İşte o zaman, bana yüklenen vazifenin, çok serin ve çok yağmurlu bir gecede sefer etmek külfetinden daha fena akıbetler doğuracak mahiyette bir şey olduğunun farkına vardım.

V

Yolumu Mouras silsilesinin en kuzey tepesinde kaybettiğimi kuvvetle tahmin ediyorum.

Henüz tamamiyie gece olmamıştı; fakat ortalık tamamiyle aydınlık da değildi. Takip ettiğim yol kalın bir çalılık altında kaybolmuştu, etraftaki arazi de aynı çalılıkla örtülüydü. Beygirim, zaman zaman ayaklariyle zemini yoklıyarak, ihtiyatlı adımlarla ilerliyordu. Ben de kendimi onun içgüdüsüne bırakmıştım.

Nerenin yol, nerenin boş arazi olduğunu ayırdedecek vaziyette değildim. Tam silsilenin en kuzey tepesinde, yolun tekrar ikiye ayrıldığı ve bir tanesinin isminin garabeti kadar, şöhretiyle de tanınmış olan “Gauthier'in ölümü” boğazına doğru gittiğimi unutmuştum.

Ben farkına varmadan hayvanım bu yola sapmış.

O noktaya kadar, az çok yürümeğe elverişli olan yol büsbütün kötüleşti. Etrafta gecenin koyulukları arttı. Yol bozulmaya, zeminde çukurlar, taşlıklar peyda olmaya başladı. Çalıları örtüyor, çukurları kapatıyordu.

Hayvanım birçok defa sürçtü. Başımın üstündeki bulut yığınları gittikçe yoğunluk peyda ediyor; dağa yaklaştıkça bu yoğunluk hem artıyor, hem de yaklaşıyordu. Bir aralık yarı şeffaf bir pus için de kaldım ve bunun, pek yakında olduğu anlaşılan koyu sis taba-kasının müjdecisi olduğunu hissettim. Kendi kendime:

— Şimdi hapı yuttuk!

Diye söylendiğimi hatırlıyorum.

Oldukça dik bir yokuş olan patika, yolun bu noktasında birdenbire aşağı doğru inmeğe başladı. Hayret ettim. Haritada böyle bir şey yoktu. Haritayı bir daha tetkik etmek istedim. Fakat ortalık iyiden iyiye kararmış olduğu için yazıları okumak kabil olmadı, vazgeçtim. Esasen iniş pek kısa sürmüştü. Çalılarla örtülü bir nevi çukur yola girmiştik. Yol tekrar yukarı çıkmağa başladı! Artık deminki patikadan eser kalmamıştı. Yabani otlar hayvanın göğsüne kadar çıkıyor, dikenleri vücuduna batıyordu. Ellerimi bu dikenlerden güçlükle muhafaza edebiliyordum.

Zemini katiyen seçemiyorum. Beygirim, tehlikeli olduğunu sezdiği bu pis yolda körkörüne yürümek istemiyor, sinirleniyordu. Yüz metre kadar ilerledikten sonra tekrar bir iniş başladı, bu da bitince tekrar bir yokuş tırmandık.

Yanlış yola sapmış olduğumu işte o zaman anladım. Hiç şüphe yok, bir boğazdan geçiyorduk. Hâlbuki Grand Cap'a giden yolda, boğaz namına hiç bir şey olmadığını biliyordum. Buna emindim. Mamafih, ilerisini görebilmek ümidiyle, yüksekçe bir noktaya gelinceye kadar yola devam etmeğe karar verdim ve ilerledim. Filhakika, biraz sonra, ümit ettiğim gibi, bir tepeye geldik. Etrafı güzden geçirdim. Şimdi önümde, uzak dağların çevirdiği, geniş ve uzun bir ova serildi. Bu dağların şekli, sis tabakasiyle örtülü olmalarına rağmen, benim için mevki tâyinine fazlasiyle kâfi geldi. Yere yatmış muazzam bir köpeğe benziyen güneydeki şu kütlenin L’aran dağı olduğuna şüphe yoktu. Bir zırhlı başı gibi kesik olan doğu tarafındaki tepesi, ovanın ortasında, denizi yarıp ilerliyen bir geminin burnunu andıran Coudon dağını da tanıdım.

Evet, tam Gauthier in ölümü boğazındaydım. Derhal ve kabil olduğu kadar süratle geri dönerek, yolumu şaşırdığım noktaya avdet etmekten başka yapacak bir şey yoktu. Kabil olduğu kadar süratle… Zira gece karanlığı tamamiyle çökmeden o noktaya vâsıl otmuş bulunmalıydım.

Hayvan, burnunu gıcıklıyan, biraz evvelki dikenli yola tekrar saplanacağımızı hissedince tereddüt etti. Yerinde saymaması için bacaklarımı sıktım. Cesaretle ileri atıldı ve ilk inişten sonra tırısa kalktı...

Fakat tam ikinci yokuşu tırmanacağımız sırada, birdenbire eğerin, altımdan kaçtığını hissettim, akabinde hayvanla beraber yere yuvarlandık. Otların ve çalıların üstüne hızla düştüm. Bereket versin yer taşlık değildi.

On saniye zarfında toparlandım, kalktım... Yalnız üstüm başım epey hırpalanmış, dikenler vücudumu berelemişti. Lâkin hayvan yerinde kımıldamıyordu. Ona doğru eğilip baktım. Sol arka ayağı bir kayanın yarığına girmiş ve o kadar fena bir şekilde saplanmıştı ki, kemik, cam gibi kıvrılıvermişti. Artık zavallı Siegfried için ne tırıs, ne de dörtnal bahis mevzuu değildi. Hattâ tehlikeli olduğunu evvelden sezdiği bu çorak araziden ebediyen ayrılamıyacaktı.

Biz süvariler; hayvanlarımızı, dostlarımızdan, metreslerimizden bile fazla severiz. Beygirimi bu halde görünce çocuk gibi ağlamamak için kendimi zor zapt ettim ve birdenbire rovelverimi çekerek, biçare hayvanın kulağına soktum; gözlerimi kapadım; tetiği çektim. Yaralı koca vücut, hafif bir titremeden sonra, otların üzerine ebediyen uzandı, kaldı.

Silâhımı cebime yerleştirdiği ve nereye gittiğimi bilmeden yürümeğe başladım. İkinci yokuşu tırmandım; tesadüf ettiğim ilk taşın üzerine çöktüm.

Ancak, aradan on beş dakika geçtikten sonra, vaziyetin fecaatini düşünmek aklıma geldi.

Çok tehlikeli bir mevkideydim. Bütün geçitlere uzak dağlık arazinin ortasında ve yaya kalmıştım. En yakın kulübe, hiç olmazsa bir fersah mesafedeydi. İstihkâma varmak için ise en aşağı iki fersah yol yürümek lâzımdı. Hâlbuki vazifem, içinde bulunduğum çaresizliğe, gecenin karanlığına ve bu çalılıklar arasında yol bulmanın imkânsızlığına rağmen, istihkâma vâsıl olmaktı.

VI

Geçit olduğunu tahmin ettiğim noktada bir taşın üstüne oturmuş, hayvanımın boylu boyunca uzandığı yeri seyrediyordum. Nihayete kadar yürümek, her ne pahasına olursa olsun vazifemi ifa etmek mecburiyetinde olduğumdan, yoluma devam etmek için ayağa kalkmak üzereydim ki, benden yüz metre kadar ileride, bulanık semaya resmedilmiş, esmer bir

şekil gözüme ilişti. Bu esmer şekil, bir insan şekliydi; bana doğru ilerliyen, süratle yürüyen bir kadın gölgesi... Hayret ve sevinç içinde yerimden fırladım. Bu saatte ve bu mevkide, herhangi canlı bir mahlûka tesadüf edeceğimi zerre kadar aklımdan geçirmemiştim. Güpegündüz bile, Gauthier'in ölümü boğazından ne bir köylü, bir oduncu ve ne de bir avcının geçtiği vâki değildir. Zira buralarda ne ekin bulunur, ne orman, ne de ev...

Bu zifir gibi karanlık, yağmurlu ve soğuk gecede, belki de haftalardan beri ilk defa olarak buradan geçen biricik kadın yolcuya benim tesadüf edişim cidden hayrete değer ve umulmaz bir talih eseriydi. Bu kadın herhalde, acele acele köyüne dönen civar halkından bir köylü kadın olsa gerekti. Dağ yollarını iyi bildiğine şüphe yoktu ve elbet bana, takip edeceğim yolu tarif ederdi.

Kadına doğru iki üç adım attım. Zaten benim önümden geçecekti. Fevkalâde süratle yürüyor, çalılıklar ve dikenler arasından hayrete değer bir kolaylıkla süzülüp gidiyordu.

Aramızda yirmi adım kadar bir mesafe kalmıştı ki, birdenbire hayretten donakaldım. Kadın, köylü değildi. Şimdi onu daha iyi görüyor, arkasındaki elbiseyi seçebiliyordum. Dağ başında tesadüf edilmesine imkân olmıyan bir esvap giymişti. Dradan yapılmış, kenarları ermin kaplı, gayet şık, son moda bir şehir tuvaleti! Elleri yine erminden büyük bir buva içinde saklıydı. Şapkasının tüyleri yağmurdan ıslanmış, bozulmuştu. Şemsiyesi yoktu. Arkasında manto da yoktu. Velhâsıl baştan aşağı gayritabiîlikle dolu bir kıyafet... Etrafımız bu kıyafeti mazur gösterecek bir manzara arz etmekten çok uzaktı. Ayni kasvetli çöl içinde, ayni sinsi yağmurun altındaydık.

Nefes almağa cesaret edemiyordum, âdeta korkmağa başlamıştım...

Kadın mütemadiyen ilerliyordu. Şimdi artık el ile tutulmaz, tabiatüstü bir gölge halinden çıkmış, maddileşmişti. İskarpinlerinin gıcırtısını, çalılara sürtünen eteklerinin çıkardığı sesi açık bir surette işitiyordum.

Kadın, bana sürtünerek geçti ve geçerken başını bile çevirmedi ve durmadı. Çehresini evvelâ karşıdan, sonra yandan, gayet yakın olarak gördüm ve tanıdım. Ağzımdan korku ile karışık bir feryat çıktı:

— Madeleine!

Evet, oydu, Madeleine, metresim...

Beni nasıl görmediyse, sesimi de işitmiyormuş gibi davrandı ve süratle uzaklaştı.

VII

Madeleine de...

Hayır, buraya onun soyadını yazamam...

Onu ilk defa evvelki sene görmüştüm... Evet, evvelki sene… Zannedersem 1907 Mayısında... Şimdi pek emin değilim. O kadar korkunç surette uzak bir hâtıra ki... Zihnim, son yağ damlasına kadar yanıp tükenen bir mum ışığı gibi sallanıyor ve tıpkı onun gibi, zaman zaman, sönük bir alev kımıldanışiyle son ışıklarını vermeğe çalışıyor.

1907 Mayısında... İşte birdenbire, o titrek ışıklardan birinin aydınlığiyle seçebiliyorum. Harap şatonun avlusundayız... Ben, aheste aheste, yılankavi patikadan yukarı çıkmıştım. Vaktiyle şatonun kulesi iken şimdi şekilsiz bir yangından ibaret olan enkazın arkasında Madeleine’i gördüm. Oturuyordu. Arkasına baktı, beni gördü ve kızardı. Bu kızarışından, çok mahrem bir hülyasını bozduğumu anladım.

Ayaklarımızın altında kasvetli ova uzanıp gidiyor, ovadan sonra, ufuklara kadar deniz görünüyordu. Parlak, masmavi gök de güneş altında çirkinliğini kaybetmiş, âdeta güzelleşmişti. İnsanın kalbindeki heyecanı güçlükle zapt edebildiği parlak günlerden biriydi...

Madeleine'in altın sarısı saçlarını gördüğüm zaman, kalbim çarpmağa başladı. Yeşil gözlerinin bakışı bana çevrildiği zaman, göğsüm bu çırpıntıyı zapt edemez bir hale geldi. Bilâhare, aşkımızın hakikaten bu ilk tesadüf ânında doğduğunu öğrendim. Madeleine o anda bende hâsıl olan değişikliği görür görmez kendisinin de, esrarengiz, derin bir hisle sarsılmış olduğunu bana sonradan itiraf etmişti.

Aman yarabbi! Bu ne akıl almaz şey! Henüz iki sene bile olmadı. İki sene evvel seven ve sevilen, ben miydim? Şimdi ölmüş bir deri parçası altında birkaç parça kemikten ibaret olan ben!

Sonra mükellef bir villânın parkında bir gece eğlentisi olmuştu. Villâ, denize hâkim bir noktadaydı. Park yılankavi yollarla sahile kadar

uzanıyordu. Bu yollar çam ağaçlarıyle doluydu. Her tarafa ölgün ışıklar saçan kâğıt fenerler asılmıştı. Madeleine'i ikinci defa olarak orada gördüm.

Arkasında, yuvarlak omuzlarının çıplaklığını meydanda bırakan, nefis vücudunu bir çiçek gibi süsleyen, ay renginde bir rob vardı.

Bu çıplak omuzlara baktıkça kendimde dayanılmaz bir arzu duyuyordum. Denizin dalgalarını gören bir balkonda karşı karşıya idik. Dalgaların gürültüsü bize kadar geliyordu. Uzaktan keman sesleri bu dalga gürültülerine karışıyordu.

Etrafımızda başka kadınlar, başka erkekler dolaşıyordu. Bulunduğumuz taraçaya bir çift geldi, sükûnumuzu bozdu, tekrar çekildi, gitti.

Şimdi Madeleine ve ben, balkonun korkuluğuna dayanmış, denize bakarak alçak sesle konuşuyor, asıl söylemek istediğimiz şeyleri bırakarak, havaî mevzulardan bahsediyorduk.

Bu konuşma uzun müddet sürdü. Ağaçlarda asılı fenerler birer birer söndü. Kırmızı bir ay, denizin içinden doğdu, yükseldi; ziyası uzun, parlak bir servi gibi denizin ortasına doğru yayıldı.

O zaman keman sesleri sustu. Herkes villâya avdet ediyordu.

Madeleine, üşüyen elini koluma değdirmek cesaretini gösterdi.

Etrafımızdaki gölgeler gittikçe koyulaşıyordu. Büyük bir heyecan içindeydim. İlk tesadüf ettiğim gün sevdiğim, büyük bir sevgiyle seyrettiğim ve biraz evvel sevişmeğe çok müsait gecenin karanlığı içinde şiddetli bir arzu ile istediğim bu kadını, şimdi âdeta kotlarımın arasında tutuyor ve saçlarının, vücudunun kokusunu duyuyordum.

Bunu şimdi hatırlamak çok, çok feci şey...

VIII

Çok canlı bir kadındı. Renginin kırmızılığı, damarlarında dolaştığı görünen sıcak kanının cevvaliyeti, mevzun bacaklarının uzunluğu ve adaleli vücudunun sağlamlığı, zarif güzelliğine hiç halel vermiyordu.

İlk kucaklaşmamız, bir güreş müsabakası gibi hâlâ hatırımdadır.

Onun mağlûp ve güzel vücudunu bir küçük çocuk vücudu gibi kollarımın arasında kaldırdığım zaman hissettiğim ağırlık da hâlâ hatırımda... O, vücudunun, benim kollarım için bi]e bu kadar ağır olduğunu görerek gülüyordu.

Bütün bunların ancak beni alâkadar edecek şeyler olduğunu biliyorum. Fakat yazdığım bu defter, bir hâtıra defteri değildir. Ve ben bu yazıların okunmasını istiyorum, çünkü bunlar her erkeğin ve her kadının öğrenmesi lâzım gelen bir sırrı taşıyor.

Binaenaleyh, belki de o sırla alâkası olmıyan tafsilâtı bir tarafa bırakıp yalnız ondan bahsetmek ve kısa kesmek daha muvafık olacaktır. Lâkin sözlerimin baştanbaşa doğru olduğuna inanılmasını isterim. O olduğunu iddia ettiğim adamın, hakikaten ben olduğumu ispat etmeliyim: 27 nisan 1876 da Lyon'da doğan ve 21 aralık 1908 de yahut 22 ocak 1909 da Toulon'da vefat eden süvari yüzbaşısı Andre Narcy nin, ben olduğumu ispat edecek hiç bir delile malik değilim. Bunu ispat edemediğim için ölüyorum. Şu halde yazdığım şeyleri okuyacak kimselerin sözlerime inanması için kabil olduğu kadar fazla tafsilât vermeliyim. Esasen biraz düşününce, bakıyorum ki her şey, her şey bu sırra bağlı...

İlk kucaklaştığımız gün, Madeleine'i kollarımın arasında kaldırdığım zaman vücudunun ağır olduğunu hissetmiştim. Daha sonraları, yine onu böyle kollarımda kaldırdığım vakit bana, daha hafiflemiş gibi geldi.

Madeleine de... ismini yazamam. Hattâ onun kadınlık şerefi için tehlikeli olacak derecede açık tafsilât vermeme de imkân yok. Şurada -yalnız şu noktada- bazı isimleri, bazı vak’aları, bazı tarihleri kasden yanlış ve yalan yazmak zaruretindeyim. Meselâ ekim yerine haziran, vapur yerine araba, şehir yerine köy yazmak gibi. Bundan bir şey çıkmaz. İhtiyatlı davranmak mecburiyetindeyim. Çünkü hâfızamı aydınlatan ışık, her dakika biraz daha azalıyor, titriyor ve sönüyor. Dakikalarca süren ıstıraplardan sonra tekrar canlanır gibi oluyor. Hafızamı ve aynı zamanda zekâmı aydınlatan ışık... Dikkat etmesem söylenmemesi lâzım gelen şeylerin hepsini ağzımdan kaçıracağım muhakkak...

* * *

Zengin kızı ve zengin karısıydı. Sert, haşin bir adam olan ihtiyar babası, yaz, kış Toulon civarındaki dağlardan birindeki harap bir şatoda yasıyordu Bu inziva köşesinde yapayalnız ömür geçirir, hiç dışarı çıkmaz, kimseyi de kabul etmezdi.

On, on beş sene evvel, bir aile faciası bu adamı karısından ayırmıştı. El'an Toulon daki ihtiyarlar bu vak'ayı anlatırlar. İfadelerine göre, bu ayrılık oldukça büyük bir rezalet neticesinde vukua gelmiş. Mevzu kıtlığında, akşam çaylarında bile muhavere zemini teşkil eden bu vak’ayı, ben bir defa bile dinlemediğim için tafsilâtına vâkıf değilim. Böyle çirkin dedikodulardan hoşlanmam. İhtiyarı, bilmem hangi resmi bir iş dolayısiyle görmüştüm. Kadına birçok yerlerde tesadüf eder dururdum. Fakat hiç bir zaman konuşmamız, ahbaplık derecesini bulmadı. Çok hafifmeşrep, henüz güzel denilebilir ve kendisini hâlâ genç zanneden bir kadındı... Mükellef bir villâsı, ayrıca büyük malikânesi vardı. Senenin üç ayını Toulon'da kızının yanında geçirir; geri kalan altı ay zarfında da kim bilir nerede, belki Pariste yaşardı.

Madeleine, kocacı tersaneden ayrılamadığı için bütün sene, Toulon’da oturur, yalnız fazla sıcak mevsimlerde, yarımadanın en ucuna çekilirdi. Orada kocasının bir evi vardı. Fakat şehirle bu evin bulunduğu mevki arasında gidip gelmek pek güç olduğu için kendisi eve hiç gelmezdi. Hâlbuki ben, vazifem iktizası, bütün bataryaları dolaşır ve istediğim zaman, istediğim mevkilere gidebilirdim. İşte bu sebeple, Madeleine ve ben, rahat rahat orman gezintileri yapabiliyorduk.

Madeleine'in intihap ettiği beygiri, çok sadık bir adam olan emirberime veriyor, kendim de başka bir beygire binerek geliyordum. Yol üstünde bir gümrük kulübesi vardı. Orada emirberim hayvandan iner, oturur, benim sigaraları içerek bizi beklerdi ve biz müsterih, gezmeğe çıkardık. Bu gezintilerimizde hiç bir tehlike ite karşılaştığımızı hatırlamıyorum.

Ağaçlık yerlerden çıkıp da önümüzde bir kumluğa tesadüf ettiğimiz zaman, derhal atlardan iner, güneşin ısıttığı yumuşak kumlarda otururduk. Madeleine kolunu sıvar, yumuşak kumun, yumuşak cilde temasını duymak ve bu iki yumuşaklığı mukayese etmek istercesine çıplak kolunu kumlara daldırırdı.

Evet, epeyce hesap ettim: Harap şatoda Madeleine'i ilk defa 1907 mayısında görmüştüm. İkinci defa gece eğlencesinde tesadüf ettiğim aynı

senenin haziranıydı. Bundan bir müddet sonra, takriben on beş, yirmi gün sonra idi ki, onu ilk defa kollarımın arasına alabilmiştim.

Bu vücut, uzun boylu, mütenasip endamlı, sağlam bir kadın vücuduydu; ağırdı.

Aradan birkaç hafta geçti. Altı yahut sekiz hafta, âzami on hafta geçti. Eylül gelmişti. Yine bir sabah, bir orman gezintisinde idik, bermutad kumlara oturduk. O sabah yine Madeleine’i kollarımda kaldırmak arzusuna kapıldım. Metresim yanımda uzanmış, yorgunluk alıyordu. Memnun ve mütebessimdi. Ona doğru eğildim. Kollarımı beline doladım, yorgun olduğum için kendisini kaldıramayacağımı söyliyerek alay etti ve güldü.

Kendimi zorladım ve bütün kuvvetimi topladım. Muvaffak olacağımdan, doğrusu, ben de biraz şüpheliydim. Fakat hayretler içinde kaldım; Madeleine'i kuvvet sarf etmeden yerden kaldırıvermiştim.

O dakikada bu vücut bana gayet hafif, garip bir tarzda hafif göründü.

IX

Ölmek üzere bulunan mum birdenbire kuvvetli bir ziya neşretti. Şu dakikada çok, çok açık bir surette hatırlıyorum.

Oturduğumuz kumsalı çerçeveliyen ağaçların, yer yer esmer gölgeli kabuklarla dolu kırmızı gövdeleri, bir mabedin sütunlarını andırırdı. Yüksek bir fıstık ağacı, başımızın üstünde, muazzam bir şemsiye gibi gölge saçıyordu. Oturduğumuz sarımtırak kumun üzerinde ağaçtan dökülen dikenler doluydu.

Madeleine ayağa kalktığı zaman, üzerine takılan dikenleri silkmek için bir an onu durdurdum. Civarımızda hiç gürültü yoktu. Yalnız, beygirlerin, yaprakları çiğnerken ağızlariyle yaptıkları hışırtı işitiliyordu ve bir de uzaktan gelen denizin şıpırtısı...

Hayvana atlarken Madeleine ayağını avucuma bastı. Dikkat ettim; vücudunun eskisine nisbetle daha hafif olduğunu tekrar ve pek kat’i bir surette hissettim. Atlarımız, çalılıklar arasında yol almağa başladığı zaman ona gayriihtiyarî şu suali sordum:

— Sevgilim, bugünlerde hasta oldun mu?

Hayretle cevap verdi:

— Ben mi?

—Evet, sen... Seni biraz halsiz gibi görüyorum da...

Hemen pudra kutusunu açtı ve kapağının içindeki aynaya baktı. Sonra kahkaha ile gülerek:

—Amma yaptınız! dedi. Ne münasebet? Yanaklarımın rengini görmüyor musunuz? Kıpkırmızı...

Filhakika, gezinti ve sonraki istirahat onun genç kanını şiddetle cevelân ettirmiş, yanakları mercan gibi kızarmıştı. Parmaklarının ucunu pudraya batırarak yüzüne sürdü ve bu parlaklığı gidermeğe çalıştı; ayni zamanda neşeli neşeli gülerek:

— İyi ki şu pudrayı aklıma getirdiniz, diyordu.

Hesap ediyordum. Geçen hafta zarfında metresim benim evime yalnız bir defa, öğleden sonra gelmişti. O günü takip eden altı günlük istirahat devresi, en büyük yorgunlukları bile dinlendirecek kadar uzun bir müddettir... Altı gün, evet; o sabah Toulon'daki son randevumuzdan sonra tam yedinci gündü.

—Sevgilim, salıdan beri ne yaptın? diye sordum.

—Salıdan beri mi?

—Vay, unuttun ha? Evet, salıdan beri...

—Hakkınız var, unutulacak mevzu değil! Salıdan beri hiç bir şey yapmadım. Yalnız perşembe günü şehre gittim.

—Bana haber vermeden, öyle mi, hain...

Eyerin üzerinde döndü, hayretle yüzüme baktı ve ayni zamanda suali bana sorar gibi:

—Size haber vermeden mi? dedi.

Sonra ileri doğru dalgın dalgın bakarak, kendi kendine konuşur gibi söylendi:

—Sahi, size haber vermemiştim.

Mahçup olmuş gibiydi. Evvelâ bu mahcubiyetle alay etmek istedim:

—Zâhir o gün daha cazip bir randevunuz vardı?

Elini iki defa alnında gezdirdi. Parmaklarının uçları, güneşin aksiyle, dört pembe ışık gibi pırıldıyordu.

—Randevu mu? Nasıl randevu?

Rüyada konuşur gibi söylüyordu. İkaz etmek için sesimi yükselttim:

—Ben de sana onu soruyorum.

—Ah pardon, dedi, dalmışım. Perşembe günü mü? Evet, şehre gitmiştim. Trenle Boliö'ye gittim.

—Anneni görmeğe mi gittin? Annen şimdi orada mı?

—Annem mi? Yok canım! Annem şimdi Eks'de... Eylülde orada ne işi var?

—O halde Boliö'de işin neydi?

—İşim ne miydi?

Birdenbire yine dalgınlaştı. Tereddütlü bir ifadeyle ve her kelimeyi telâffuz edebilmek için kuvvet sarf ederek:

—Çünkü... yapılacak işlerim vardı... Boliö'ye gittim. Hatta... bakınız...

Dedi ve dizginleri elinden bırakarak kolunda asılı olan çantasının içini karıştırdı:

—Bakınız, bu da biletim, dedi.

Bileti elinden aldım. Üzerinde bir tek zımba yeri vardı:

—Nasıl oldu da bu bilet sende kaldı? İstasyonda memura vermedin mi?

Gözlerini açarak, hayretle yüzüme baktı:

— Bilmem... Demek, vermemişim... İstememişler demek…

Çatılan kaşlarının arasındaki çizgi, derin bir düşünceye daldığını gösteriyordu. Birdenbire, düşüncesini söylemek ister gibi, şunu itiraf etti:

— Dinleyin! Saçma, âdeta utanıyorum, fakat söyliyeceğim... Salı günü Boliö'ye niçin gittiğimi hiç bilmiyorum. Orada hiç bir işim yoktu, bir işim olduğunu hatırlamıyorum. Sonra orada ne yaptığımı da katiyen hatırlamıyorum. Salı sabahı, gittim, çarşamba akşamı döndüm. Müthiş surette yorgundum. İşte bildiğim bundan ibaret...

Şaşkın bir halde dizginleri çektim, beygirim olduğu yerde durdu:

—Nasıl bildiğin bundan ibaret, peki, kocan? Kırk sekiz saat kaybolacağını kocana söylediğin zaman sebebini izah etmeden mi? Çok kat'i bir sebep olmadıkça kocan, senin Marsilya'ya kadar bile gitmene müsaade etmediğini bana yirmi defa söylemedin mi?

Altı, yedi hafta içinde, bir yatakta uyuyabildiğimiz topu topu iki geceyi ele geçirinceye kadar neler çektiğimizi bildiğim için, bu sualim gayet tabiî idi.

Fakat o, sinirli sinirli hayvanları kamçıladı, beygirler tekrar yürümeğe başladılar.

—Evet, dedi, en garibi işte burası... Gitmeden evvel kocama izahat verdim. Fakat bu izahattan bir tek kelimesini bile şimdi ha- hatırlamıyorum.

—Evet ama avdet ettiğin zaman seyahatin hakkında senden bir malûmat istemiştir.

—Evet, istedi. Bakınız bunu mükemmelen hatırlıyorum. Aynen şöyle söyledi: «Memnun musun? İşler yolunda gitti mi?» Ben de: Evet, yolunda gitti, çok memnunum dedim. Fazla ısrar etmedi, sustu...

—Peki, seyahatin nasıl geçti?.. Boliö'ye gidince ne yaptın? Trenden inince nereye gittin?

—Nereye mi? Şeye... Villâya gittim tabiî...

—Tabiî diyorsun ama, buna kendin de emin değilsin galiba!

—Yok, eminim... Fakat bu iş o kadar karanlık, o kadar muammalı ki... Hâfızamın ortasında büyük, karanlık bir çukur var. Sanki... Daha fenası... Bu çukura bakmak istediğim zaman şuramda ve şuurumda bir ağrı hissediyorum.

Parmağiyle şakağının üstünü ve iki başının arasını gösteriyordu.

Ve benim, kendisini tetkik ettiğimi, yüzünü ve gözlerini dikkatle muayeneden geçirdiğimi görünce, birdenbire; gözlerinden iri yaşlar dökülerek ağlamağa başladı.

O zaman her şeyi unuttum ve bu yaşları dudaklarımla silmeğe çalıştım. Çünkü onu seviyordum.

Sevmek... Bu kelimeyi buraya yazışım ne gülünç ve ne korkunç şey! Fakat bunu yazmak lâzım... Bütün erkeklerin ve bütün kadınların anlaması, inanması için yazmak lâzım...

***

Evet, onu seviyorum. Bir erkeğin, bir kadını, bir defa gündüz, bir defa da gece mutfakta görmekle, onu beğenmek ve beğendiğini de kendisine söylemekle, onu arzu etmek ve elde etmekle hemen sevmiş olması, gayet garip ve hakikate uzak görünebilir... Fakat sizler, bütün kadınlar ve bütün erkekler, hafızanızı yoklayın ve hatırlayın. Sizler de birbirinize ayni şekilde tesadüf ederek, birbirinizi arzu ederek, arıyarak elde etmediniz mi? İlk önce

tabiîdir ki birbirinizi sevmiyordunuz. İçinizdeki arzu bir meraktan, bir tecessüsten ibaretti.

İlk kucaklaşmanızda, kendi kendinize «bu ilk ve sonuncudur» dediniz. Hakikaten de ekseriya sonuncu olmuştur. Hâlbuki bazan -iyi hatırlayın- hâtıralarınızın lezzeti kafanızda kalır. O geçici arzu bir bağlantı oluverir. Evvelâ «bir gececik» diye düşünürsünüz, sonra «birkaç gece» dersiniz, daha sonra «kaç gece istersem ve o kaç gece isterse» dersiniz. Daha sonra -hepiniz iyi düşünün- «kaç gece yaşarsak o kadar» kararını verirsiniz.

Biliyorum, fakat ne zararı var? Ömrü oldukça sevişmek istiyen Ruh daha çabuk bıkar ve usanır.

Bütün ömürlerince sevişeceklerini ümit edenler, altı ay sonra biribirini aldatır, birbirinden nefret eder, birbirini unutur.

Biliyorum, fakat ne zararı var? Ömrü oldukça sevişmek istiyenler bu arzularında samimî; bir tek vücut olarak yaşıyacaklarını ümit ederken de, bu ümitlerinde samimîdirler. Ve o zaman, sevdiklerinin yerine, kendileri ölmeyi de samimiyetle tercih ederler.

Bütün erkekler ve bütün kadınlar, hepiniz hatırlayınız... Anlayabilmek için...

X

Ve işte o gün, benim son günüm olan 21 Aralık 1908 akşamının alaca karanlığında, o garip isimli «Gothiyer'in ölümü» boğazındayım. Ağzımdan korku ile karışık bir feryat yükselmişti:

— Madeleine!

O idi. Madeleine, metresim. Evinden beş fersah uzakta, arkasında şehir kostümiyle, yağmurun altında ıslanarak, çalılıkların arasında koşa koşa giden, artık iyice kararan gecenin ortasında yapyalnız ve yaya olarak giden bu kadın Madeleine idi.

Sesimi nasıl işitmemiş gibi göründüyse, mevcudiyetimi de fark etmemişti ve bu çorak arazide süratle uzaklaşıyordu.

Yirmi saniye kadar, haşyetten taş gibi dondum kaldım. Kalbim durmuştu, sonra birdenbire delicesine çarpmağa başladı ve bir an içinde yerimden fırlayarak kaçan bu kadının peşinden koşmağa başladım.

İlerideki yokuştan aşağı iniyordu. Yerdeki çalılara ve dikenlere rağmen çok süratli gidiyordu. Karşısındaki istikamete, boğazı güneyden kuzeye doğru kat ederek gidiyor, Toulon'a arkasını çevirmiş bulunuyordu.

Kuzeye doğru karanlık pek fazlalaşıyordu. Açık renk bir leke gibi görünen eteği, otların arasında kayboldu. Şimdi lûtr caketinin üzerindeki ermin yakanın parlak beyazlığını görebiliyordum.

Koştum... Fakat ayaklarım dolaşıyordu. Çalıların tamamen örtemediği kayalıklar, derin delik deşiklerle ve biraz evvel hayvanımın bacağını kıran yarıklara benzer ârızalarla doluydu, iki defa da ben düştüm. Ayağa kalkarken beyaz ermin kürkün biraz daha uzaklaşmış olduğunu görüyordum.

Avazım çıktığı kadar tekrar bağırdım:

— Madeleine!

Yine işitmedi. Biraz evvel birinci tepenin üzerinde gördüğüm esrarengiz kadın şeklini, şimdi üçüncü tepenin üzerinde gördüm. Yalnız gök daha az bulanık olduğu için, şekil daha silik görünüyordu.

Mütemadiyen konuşuyordum, fakat mütemadiyen mesafe kaybediyordum.

Şekil yavaş yavaş üçüncü tepenin arkasına indi. Ben oraya yetiştiğim zaman önümdeki çölden, sağımdaki Mouras dağı eteklerinden ve solumdaki Grand Cap eteklerinden başka bir şey göremedim...

İnsandan eser yoktu...

Ve karanlıkta koşmağa başladım. Takip ettiğim kadına yetişmek, bu muazzam sırrı aydınlatmak için ümitsiz koşuyordum. Bütün ruhumla, kaçan kadının izi üzerinde idim... Kayalardan aşağı kendimi koyuverdim. Solumda bir ışık görür gibi oldum, o taraftaki kayalara tırmandım. Taştan taşa sekiyor, bazan kayıyor, dizlerimle, ellerimle yere çarpıyor, elbisemi ve yüzümü dikenlere sürterek yara bere içinde kalıyordum. Böylece uzun müddet koştum, koştum, koştum. Artık durduğum zaman ne kuvvetim, ne de nefesim kalmıştı. Olduğum yere bitap bir halde çöktüm. Neresi olduğunu bilmediğim çıplak toprak üzerine bir ceset gibi uzandım kaldım. Maddî ve mânevi kuvvet ve tahammülünün pek fazla ilerisine

kadar giden bir insanı nasıl birdenbire uyku bastırırsa öyle bir uyku, ânî, kat’i ve deliksiz bir uyku, yıldırım gibi üzerime çöktü.

XI

Ne kadar uyumuştum bilmem.

Garip, fakat yabancısı olmadığım bir his, beni ânî olarak uykudan uyandırdı. Yanımda bir yabancı bulunduğunu ve bakışlarının bana müteveccih olduğunu hissetmiştim.

Yüzüm koluma yaslanmış, yan üstü yatıyordum ve binaenaleyh etrafımı görmüyordum. Fakat bu mevcudiyeti ve bakışların tesirini ayni zamanda hissetim ve enseme hakikî bir darbe vurulmuş gibi oldu. Ekseriya, uykuda iken, canlı bir mahlûkun yaklaştığını böylece hissettiğim olurdu, fakat hiçbir zaman bu kadar derin ve bu derece kuvvetli şekilde değil.

Üzerimde bu kadar kudretli bir darbe tesiri bırakan mahlûkun herhalde başka mahlûklara benzemiyen bir şey olduğuna hükmettim.

O tarihte, akıllara hayret verecek kadar uzak olan o tarihte, genç, cesur ve mert bir adam olan ben, birdenbire ayağa kalkarak mevcudiyetini anladığım mahlûkun karşısında dikileceğim yerde, olduğum yerden kımıldıyamadım ve yüzüm gene koluma yaslı, uyku taklidi yaparak etrafa kulak kabarttım.

Gözkapaklarımın arasından etrafımı tetkik ettim. Kolumun üstünden görebildiğim şey, bir kadem murabbaı genişliğinde toprak ve çalılıktan ibaret bir saha idi. Yavaş yavaş bu toprak ve çalılık, sarımtrak ve titrek bir ziya ile aydınlandı. Başımın üzerinde bir fener sallandığını anladım.

O vakit, henüz uykudan uyanıyormuşum gibi sıçrayarak ayağa kalktım.

Karşımda bir adam, ayakta duruyordu. İhtiyar, çok ihtiyar bir adam. Elindeki hırsız, fenerini ta gözlerimin içine doğru tutmasına rağmen, ilk bakışta, bu adamın, beyazlıktan parıldayan ve göğsüne doğru uzayan geniş ve uzun bir sakalı olduğunu görmüştüm.

Hâlbuki bana hitap eden sesi, tam manasile yaşlı bir adam sesi değil, derin ve çok ciddî bir sesti. Katiyyen titremiyordu; içinde hiçbir eksiklik eseri olmayan, tam bir erkek sesiydi. Bu hal ve bana hitap edişindeki kat'i tavır ve eda hayretimi mucip oldu.

—Efendi, burada ne arıyorsunuz?

Bu suali hiç beklemiyordum. Nasıl bir mevkide ve ne vaziyette bulunduğumu gören bu adamın bana şu tarzda muamele ediğini

misafirperverliğe yakıştıramadım. Maamafih, karşımdakinin, en aşağı bir hesapta, benden iki misli fazla yaşlı olduğunu düşünerek kabil olduğu kadar nezaketle cevap verdim:

—Görüyorsunuz ya efendim. Yolumu şaşırdım, daha doğrusu kayboldum.

Hırsız fenerinin ziyası, hâlâ gözlerimin içine giriyordu. Maama fih, adamın, beni tetkik eden gözlerini, fevkalâde parlak, burgu katlar sivri ve delici bakışlı bir çift gözü mükemmelen görebiliyordum.

Ciddi ve kat'i sesile sualinde ısrar etti :

—Kayıp mı oldunuz? Bu civarda mı? Nereden geliyordunuz efendim? Nereye gidiyordunuz?..

Bu sorgu canımı sıktığı için, dağlı bir adamın ağzından bu kadar düzenli sözlerin nasıl olup da çıkabildiğini düşünmeğe vakit bulamadım ve bu garabete dikkat bile etmedim. Kısaca şu cevabı verdim:

—Sollies yoliyle Toulon'dan geliyorum. Grand Cap istihkâmına gidiyorum. Evvelâ Gothiyer'in ölümü boğazında yolumu şaşırdım. Beygirimin de bacağı kırıldı. Sonra kestirme dağ patikalarından gitmek istedim, büsbütün yolumu kaybettim.

Verdiğim bu izahat, beyaz sakallı adamı şöyle böyle tatmin etmiş göründü. Fenerini yüzümden çekerek bulunduğumuz mevkii aydınlattı.

O zaman, delice koşuşmalarımın beni dehşetli sarp bir kayalık ve taşlığa getirmiş olduğunu gördüm. Beni orada gören herhangi bir kimse hakikaten hayretlere düşerdi.

Bu karmakarışık yerde, benden başka bir kimsenin mevcudiyetine bizzat kendim de hayret ettiğim için ayni suali ben de ona nordum:

—Peki efendim ama siz burada ne arıyorsunuz?

Müphem bir işaretle, sol tarafımızdaki dik yokuşu gösterdi :

—Sizi tepeden gördüm… dedi. Sustu; ben de sustum.

Şimdi artık fenerin ziyası gözlerimi kamaştırmadığı için muhatabımı iyice görebiliyordum.

Cidden ihtiyar bir adamdı ve hiç şüphesiz fevkalâde ihtiyar bir adam. Sakalının kar gibi beyazlığına, cildinin parşömenliği, ellerinin zayıflığı ve yüzünün buruşukluğu inzimam ediyordu. Bununla beraber gayet sağlam ve dinç bir ihtiyardı, Endamı dimdik, başı yukarıda, dirsekleri ve dizkapakları çevikti. Uzun boylu, uzun bacaklı ve geniş omuzlu bir adamdı. Heyeti umumiyesinde kuvvet ve kudret ifade eden bir hal vardı. Üzerine dayandığı

sopa, onun elinde bir silâh kıymeti alıyordu. Belki de seksenlik bir ihtiyar olan bu adamın karşısında, otuz iki yaşında bir asker olan ben, kendimi dermansız, cılız bir mahlûk yerinde gördüm.

İçgüdü ile elimi cebimdeki rovelverin geniş ve uzun kabzasına götürdüm. İçindeki sekiz fişekten yedisi duruyordu.

Birisi, biraz evvel atım Siegfried'i öldürmüştü. Bir saniye sonra, elimi silâha sevk eden budalaca ve manâsız korkudan kendi kendime utandım ve bu defa gayet nezaketli bir lisanla söze başladım:

—Size henüz teşekkür etmediğim için affınızı rica ederim efendim. Başlangıçta işe karışmanızdaki erkekçe sebebi anlıyamamıştım. Bana muavenet etmek maksadile bu ârızalı yokuşu inerek hayatınızı tehlikeye koydunuz. Lütfen teşekkürlerimi ve minnettarlık hislerimi kabul ediniz. Ben, Vali Visamiralin erkânıharbiyesinden Yüzbaşı Andre Narcy...

Bilmukabele kendi ismini söyliyeceğini tahmin ederek sustum. Fakat ihtiyar kendini tanıtmadı. Yalnız beni fevkalâde dikkatte dinliyordu, sözüme devam ettim :

—Grand Cap’ta bulunan batarya muhafızına götürülecek bir emri hâmil bulunuyorum. Bana tevdi edilen ve henüz ifasına muvaffak olamadığım bu vazifeyi yerine getirmeğe çalışırken yolumu kaybettim ve artık kuvvetten kesilerek buraya düştüm. Yorgunluktan uyuyakalmışım. Şimdi, lütufkârlığınızdan gene istifade etmek cüretini göstereceğim efendim. Bana doğru yolu tarif etmek lûtfunda bulunur musunuz? Grand Cap'a giden yolu...

Konuşurken bir yandan da muhatabımı tetkike devam ediyordum. Evvelâ arkasındaki elbiseye gözüm ilişti. Gerçi elbisesinde bir fevkalâdelik yoktu; hattâ dağ başında, böyle bir gecede, herhangi bir oduncunun, bir avcının yahut bir çobanın sırtında görülebilen neviden alelâde bir esvap giymişti. Ayağında kaba kunduralar, kalın dolaklar, kadife pantalon ve sırtında kadife caket vardı. Fakat tam cümleyi bitirdiğim sırada, adamın bu kıyafetile, konuştuğumuz lisanın şivesi arasındaki nisbetsizlik nazarı dikkatime çarptı. Âdeta sersemledim ve korktum. Adamın verdiği cevabı yarım yamalak işittim:

—Doğru yol mu dediniz? Fakat efendim, siz en iğri yola sapmışsınız!.

Kendimi zorlıyarak sordum:

—Ben şimdi nerede bulunuyorum? İstihkâma uzak mı?

—Çok uzak...

—Peki, buranın ismi nedir?

—Zannetmem ki buranın bir ismi olsun. Bu mevki sizin haritalarınızda da mevcut değildir.

—Nasıl olur efendim, yolumdan bu kadar açılmış olmama imkân yoktur! Ne de olsa Grand Cap dağı ile Gothiyer'in ölümü boğazı arasında bulunuyorum. Yani gideceğim yerden iki fersah uzaktayım demektir.

Adamın sopalı eli, yorgun ve alaycı bir hareketle kalktı, indi;

—İki fersah mı dediniz efendim? Farz edelim ki öyle olsun.

Böyle bir gecede o mesafeyi nasıl yürüyeceksiniz?

Sallanan fener etrafımdaki taşlıklara hafif ışığını serpiyordu.

Gayri ihtiyarı başımı salladım, sonra kendimi toplayarak:

—Herhalde gitmeliyim, dedim. Hâmil olduğum emir çok müstacel. Siz lütfen bana, istihkâma gidilecek yolu gösterin. Minnettarınız olurum.

Adam sopasını, yıkılmak üzere gibi duran kaya yığınına, sarp bir yokuşa doğru uzatarak :

—Yol buradan! dedi.

Tereddüt etmek istemedim. Beyaz sakallı adamı selâmlıyarak:

—Teşekkür ederim efendim.

Ve kemali cesaretle yokuşa ilk adımımı attım. Fakat adımımı atar atmaz, bu sarpı çıkmanın tamamen imkânsız olduğunu da gördüm.

Kafamı bir hiddet bürüdü, dişlerim arasından mırıldandım:

—Böyle bir gecede, bu kayaların üstünde, koşa koşa gidenleri de gördük!..

Bu sözleri dişlerimin arasından ve yalnız kendim işitebilecek kadar hafif söylemiştim. Bana on adım kadar uzakta bulunan ihtiyar adamın bunları işitmesine maddeten imkân yoktu. Bununla beraber, sırtımda ve ensemde, biraz evvel beni uykudan uyandıran darbeye benzer ikinci bir darbeyi, gayet sarih bir surette hissettim. Bu sert bakışlı adamın gözlerindeki o, çok garip ve çok ağır darbe! Adeta taarruzu beklercesine birdenbire arkama döndüm.

İhtiyar, yerinden kımıldamamıştı. Gözleri bana müteveccihti, fakat bu gözlerdeki ifade hiç de düşmanca değildi. Hattâ yüzünün çizgilerinde bir tebessüm eseri bile görür gibi oldum. Adam tekrar söze başladı. Sesinde gayet sakin, hattâ iyilikçi bir ifade vardı. Biraz evvel bana sual sorduğu zamanki kabalıktan şimdi eser kalmamıştı:

—Efendi, diyordu. Size bir nasihat vermek istiyordum. Fakat kabul etmiyeceğinizi düşünerek tereddüt ediyordum. Artık tereddüde lüzum

kalmadı. Hayatınızı tehlikeye atmanıza göz yummayacağım. Yola devam etmekte ısrar gösterirseniz, bir saate kalmaz bu kayaların birinden yuvarlanıp kolunuzu, bacağınızı kırarsınız. Bir uçurumun dibine yuvarlanırsınız. İfasına memur olduğunuz vazifeyi gene yapmamış olacaksınız. Beni dinleyin; sabah olsun, sonra yola çıkarsınız. Sabahleyin hareket edersiniz, istihkâma tam vaktinde gidersiniz. Şimdi hareket ederseniz, vaktinde değil, geç bile gidemezsiniz.

Sonra daha ikna edici bir ifade ile devam etti:

—Gece vakti bu taşların üzerinde yürüyebilmek için benim gibi dağ adamı olmak lâzımdır, efendim.

O dakikada zihnim, gayriihtiyarî birkaç saat evvelki tesadüfe saplandı ve Madeleine'in, sesimi işitmeden, mevcudiyetimi hissetmeden koşa koşa dağlarda yol alan hayalini tekrar görmek için gözlerimi kapadım. Ve o anda üçüncü defa olarak ihtiyar adamın bana bakan gözlerindeki esrarengiz şuanın darbesini tam yüzümde duydum.

Korku ile gözlerimi açtım. İhtiyar hep bana bakıyordu. Dimağıma garip bir korku saplandı. Acaba bu adam zihnimden geçenleri okuyor ve ben, nasıl onun sesini işitiyorsam o da benim düşüncelerimin sadasını mı işitiyordu?

İhtiyar, birdenbire karar vermiş gibi:

—Evim burada yakındadır efendim, dedi. Şafak sökünceye kadar bende misafir olmayı kabul eder misiniz? Hava çok soğuk, neredeyse gece yarısı olacak.

Gözlerimi açtım, bu yakınlarda ev olur mu diye düşünüyordum. O hayretimi anlıyarak başını eğdi ve :

—Şurada yakında, dedi, buyurunuz gidelim.

Gayet tatlı bir sesle söylüyordu. Fakat bu söz benim üzerimde itaate mecbur olduğum bir emir tesiri bıraktı.

Ve itaat ettim.

XII

Beyaz sakallı adam, taş yığınları ve karmakarışık çalılıklar arasından geniş adımlarla ilerliyor, elindeki sopa ile çalılıkları ayırarak yol açıyordu. Ben onun izi üzerinde yürüyor, kendisini güçlükle takip edebiliyor, nefes nefese kalıyordum.

O önde, ben arkada, çeyrek saat böylece gittik. Rehberim birdenbire bana dönerek :

—Aman dikkat edin! dedi.

Sopasının ucu ile bana, sağ tarafımızda, benim göremediğim bir maniayı, yahut bir tehlikeyi işaret ediyordu. İhtiyatla yaklaştım ve ürpererek durdum. Önümde bir uçurum vardı. Kenarları sık ve yüksek çalılarla o kadar örtülmüştü ki insan, orada bir uçurum bulunduğunun farkına bile varmadan, yuvarlanıp giderdi.

Yeri ayağımla yoklayarak uçurumun kenarını tayin edebildim ve otların, çalıların arasından aşağıyı görebildim. Uçurum, çok derin bir sel yatağıydı. Ortasında döşeli beyaz çakıl taşlarının iki tarafından yeşilimtrak bir su akıyordu. Uçurumun civarlarında, tutunabilecek tek bir çıkıntı yoktu. Bu noktada yanlış adım atan bir insanın, derhal uçurumun dibine, ta beyaz çakılların ve yeşil suyun ortasına kadar yuvarlanacağı muhakkaktı... İhtiyar adam soldan gitmemi söyleyerek tekrar yürümeğe başladı, ben de onu takip ettim.

Çorak arazi şimdi garip ve bilmediğim bir manzara almağa başlamıştı. Beygirimin, Gothiyer'in ölümü boğazında can verdiği inişli yokuşlu araziden artık eser kalmamıştı. Madeleine'e tesadüf ettiğim ve onu gözden kaybettiğim yerlerdeki kayalıklar da artık görünmüyordu. Hissedilmiyecek derecede hafif meyilli bir yaylâda idik. Her tarafımız hendesî şekillerle kesilmiş kayalıklarla çevrili, yer, kâmilen dikenli otlarla örtülü idi. Balta ile yontulmuş gibi görünen bu garip kaya parçaları, görünüşte gelişigüzel serpilmişti. Bunlar murabba[1], müselles[2], müstatil[3] velhasıl her türlü hendesî[4] şekilde kayalardı. Maamafih hiçbirisi, insan yapısı denecek derecede muntazam ve temiz yüzlü değildi. Ve gene hiçbirisi, bunların tabiat eseri olduğunu zannettirecek kadar da gayri muntazam değildi. Heyeti mecmuası, güpegündüz bile içinden çıkılması güç bir lâbirent teşkil ediyordu. Fakat ihtiyar, bu kaya serpintileri arasında, hiç tereddüt etmeden, gayet emin olarak yoluna devam edip gidiyordu.

[1] Kare, [2] Üçgen, [3] Dikdörtgen, [4] Geometrik… **zamangezgini notu**…

Arazinin manzarası bir daha değişti; son kaya parçaları seyrekleşti; zeminin meyli arttı; çalı ve dikenler azaldı; yayla, çıplak bir ova haline geldi.

Siz ki bu defteri okuyacaksınız; nerede bulunduğunu, hangi yollardan gidildiğini bilmediğim, bugün, bulmaklığıma, hattâ ona benziyen başka evlerin arasında tanımaklığıma ihtimal bulunmayan bu sır evini, dağlarda, ovalarda ve çorak arazide arayıp bulmak zahmetine katlanırsınız ümidile bu kadar ince teferruatla tarif ediyorum.

O eve gayet tabiî ve gayet basit bir surette vâsıl olduk. Karşımızda, bu kesif gecenin karanlığı içinde, yüksek ve siyah, geceden daha siyah bir kütle belirdi: Vilâyet köşelerinde biribirine benziyen binlerce ve binlerce köşklerden herhangi birininki gibi hususî bir ormanı çerçeveliyen servi ağaçlarından bir çit, bu çitten evvel bir demir parmaklık vardı. Beyaz sakallı adam elini parmaklıktan içeri sokarak gizli bir sürmeyi çekti.

Kapı gıcırdıyarak açıldı. Yorgun ayaklarımın kalın, bakımsız bir çimenliğe bastığını hissettim. Başımın üstünde, biribirine dolaşmış çam ve meşe dalları gördüm.

Sonra sık ağaç gövdelerinin arkasından bir evin taş ve tuğladan cephesi göründü. Biribirine sarılmış dalların koyu gölgeleri, bu karanlığı o kadar artırıyordu ki, cephenin teferruatından hiçbirini seçemedim. Yalnız çıktığımız taş merdivenle bunun –basamaklarını saydım, sekiz basamaktı- damın sol köşesinde yüksek, çok yüksek bir şekil görebildim. Bunun bir kule olması ihtimalini düşündüm.

Belki evi tanırsınız... Sokak kapısı demir çivi kakmalıdır. Kapının tokmağı bir demirci çekici şeklindedir. Tokmağın vurduğu yer, uçları tahtaya gömülü bir demirci örsüdür. Tokmağı vuracağı sırada, birden bana döndü. Sert bakışlı gözleri, yüreğime endişe veren bir parlaklıkla yanıyordu. Fakat daima sakin ve kat’i ifadeli olan sesi ve daima seçme kelimelerle söylediği sözler, hissettiğim ürküntüyü, bir defa daha giderdi. Önsezime ve itimatsızlığıma bir kere daha mukavemete mecbur oldum.

İhtiyar adam:

—Kabil olduğu kadar az gürültü etmek lûtfunda bulunursanız, minnettar olurum efendim, diyordu. Şimdi bize kapıyı açacak olan pederim, istirahatine hürmet edilmesi icap eden bir ihtiyardır.

Örse vuran çekicin madenî sesi, kulaklarımda, ihtiyarın sözlerile karışık garip bir akis bıraktı; bu darbe bizzat bana vuruluyormuş gibi geldi ve

bizzat kendi korkumun çıkardığı sesi işitiyorum zannettim.

Tokmak, üstüste iki defa daha vuruldu, sonra birincisi gibi tek bir defa daha...

Ve kapı açıldı.

XIII

Methal* vazifesi gören geniş bir odaya girdik. Yanan iki meşale burayı güç aydınlatıyordu. Odanın dört tarafının siyaha yakın koyu renkte ceviz yahut meşe kaplama ile örtülmüş olduğunu ve duvarlarında resimler bulunduğunu hayal meyal gördüm. Kaplamadan, gözle güç tefrik edilebilen eski tarzda alçak kapılar vardı. Odada, iki büyük silâh armasından başka süs namına bir şey yoktu. ***Methal: Giriş yeri**

Eşikten içeri girer girmez, sol eli hâlâ açtığı kapının sürgüsü üzerinde, karşımda, ayakta duran ihtiyar bir adam gördüm. Bu adam, beni buraya getiren ihtiyara o kadar aynile benziyordu ki, ikisinin ayrı ayrı adamlar olduğuna ve şimdi gördüğüm ihtiyarın, ötekinin bir aynaya akseden hayali olmadığına emin olmak için gayri ihtiyarî geriye döndüm.

Aynı uzun, geniş, kar gibi beyaz sakal, ayni sabit ve ciddî bakışlı gözler. Bu kadar fazla benzeyiş akıl alacak şey değildi. Fakat hakikaten başka başka iki adam olduklarını anladım. Baba ve oğul. Oğlu babasının önünde hürmetle iğildi. O dakikadan itibaren, baba ile oğlu biribirinden, ancak birinin diğerine karşı gösterdiği hürmet eseriyle ayırd edebildim. Zira ikisi de ayni şekilde çevik ve dinç olmakla beraber, ikisi de ayni derecede ihtiyar, asırlık görünüyorlardı.

Durdum ve ev sahibini yere kadar iğilerek*(eğilerek) selâmladım. Selâmıma nezaketle mukabele etti, fakat bir kelime söylemedi. Gözleri bütün bütün sabitliğile bana müteveccih, beni tetkik ediyordu. Nihayet bu gözler benden ayrıldı, oğluna çevrildi. İstifhamla ona baktığını gördüm… Oğlu babasına dedi ki:

—Efendim, bu zata, Taş labirentin methalinde tesadüf ettim. Yolunu kaybetmiş, yağmur altında kalmıştı. Buraya getirmeyi muvafık buldum.

Sanki uyuyan bir kimseyi rahatsız etmekten korkuyormuş gibi alçak bir sesle konuşuyordu. İzahatını, bana çok uzun görünen, bir sükût takip etti ve sonra babası oğluna cevap verdi:

—Zannederim iyi ettiniz, efendim.

O da oğlu gibi alçak sesle konuşuyordu.

Aralarındaki muhaverenin bu çok eski teşrifat kaidelerine uygunluğu hayretimi mucip oldu.

O zaman, oğluna, geçen asırdan da evvelki devre ait teşrifat usulleriyle hitap eden bu ihtiyar adamın kıyafetini tetkik etmek aklıma geldi, Arkasında, tıpkı oğlunun elbisesine benziyen, kadifeden, kaba bir elbise vardı. Yalnız ayaklarına, dolak yerine, yün çorap giymişti ve pantolonu kısa ve dizkapaklarından bağlıydı.

Bu esnada oğlu babasına benim hakkımda izahat vermekle meşguldü. Teferruattan hiçbirinin unutmadığına dikkat ettim.

—Efendi zabitmiş, diyordu. İsmi Yüzbaşı Mösyö Andre Narry. Kendisi Grand Cap İstihkâmına mühürlü bir emir götürmeğe memurmuş. Bu emir çok acele olduğu için kabil olduğu kadar süratle mahalline götürmek mecburiyetinde bulunuyor.

Bu sebeple kendisini bu akşam evimize misafir etmeyi düşündüm. Bu gece istirahat ettikten sonra yarın şafakla yola çıkar ve bu akşam yaptığı gibi yollarda beyhude vakit geçirmeden gideceği yere varabilir. Kendisi bu gece yolda bittabi canlı mahlûka tesadüf edemediği için yolunu soramamış ve gitmek istediği Grand Cap istikametinden bu derece uzaklara düşmüş.

Bulunduğu mahallin fazla hücra bir yer olduğunu mütemadiyen tekrar etmekteki ısrar nazarı dikkatimi celbetti. İhtiyarların yüzlerini gizlice tetkik ettim.

İkisinin de çehresinde bir değişiklik yoktu ve babanın oğluna cevap veren sesi gayet tabii idi. Bu cevabı harfi harfine biraz evvelkinin ayniydi:

—Zannederim ki iyi ettiniz, efendim.

Zihnimde bir teşekkür cümlesi aradım. Fakat ben daha cümleyi bulmadan, ev sahibi elile kaplamalardan birinin içine gömülü gizli bir kapıyı işaret ederek, oğluna hitaben:

—O halde, dedi, zabit efendi bir an evvel uykuya yatmalıdır. Lûtfen kendisine aydınlık tutun ve odasına götürün efendim.

Ses çıkarmadan eğildim. Delilim (**kılavuzum-rehberim**) önüme geçti. Hırsız fenerini yüksekte tutarak bir nevi meşale gibi yolumuzu aydınlatıyordu.

Zeminin döşemeleri üzerinde adımlarımız boğuk bir gürültü yapıyor, bu gürültü, duvarlarda akisler peyda ederek kısa ihtizazlarla öttükten sonra sönüyordu.

Fenerin ışığı, duvardaki resimlerden birinin üzerinde şöyle bir dolaştı. O kısacık zaman zarfında görebildiğim soluk resmin, Afrodit'in denizden doğuşunu tasvir eden esatiri bir resim olduğunu tahmin ediyorum.

Delilim, arka arkaya üç demir sürgü çekti. Bu sürgüler kadar kalın ve uzun sürgü o zamana kadar hiç görmemiştim. Bunlar, öteki ihtiyarın işaret ettiği kapının sürgüleri idi. Yakından bakınca, bu kapının yanında, ayni şekilde gizli ve ayni sürgülerle sürgülü ikinci bir kapı daha bulunduğunu gördüm.

İlk bakışta bir tek kapının iki kanadı gibi görünen bu iki kapı, üzerlerindeki demir sürgülere rağmen pek fena kapanıyordu. Altlarında rüzgârın serbestçe girmesine müsait geniş bir aralık vardı.

Bu arada, elan methalin ortasında ayakta duran ve nazarları bana dönük olan öteki ihtiyar, birdenbire, bize doğru yürüdü. Adımlar hafif olmakla beraber bizim adımlarımız gibi etrafta akisler yapıyordu. Durdum, kendisine baktım.

O, bu sefer bana hitap ederek:

—Tembih etmeyi unutuyordum efendim, dedi. Bu gece evimizde ve sizin odanıza yakın bir odada bir hastamız var. Fazla gürültü etmemenizi rica edebilir miyim?

Bu evde gürültü etmemekliğim lâzım geldiğini ihtar edişleri, bununla ikinci oluyordu. Ve her iki defasında da ayrı ayrı sebepler gösterilmişti.

Ayni saniyede ufak bir hisle ürperdim. Daha açık söylemiş olmak için izah edeyim. Ürperen, hakikatte ben değildim. Tahteşşuurumda; tahteşşuurumuzda mevcut olan, biz uyurken uyanık duran ve bizimkinden başka, bizimkinden ayrı hisleri, hafızası bulunan mahlûktu.

Öteki kapının, yani kapalı kalan kapının altından sıcak bir hava cereyanı geçti. Bulunduğumuz methal oldukça soğuktu. Herhalde bu kapalı kapının öte tarafında daha sıcak bir daire mevcut olmalıydı. Ve bu sıcak hava cereyanının güzel kokulu bir hava olduğunu anladım, kokuyu tanıyamadım, yalnız bu kokunun burnuma çarpması beni şaşırtır gibi oldu.

Lâkin şuuraltı benliğim bu kokuyu tanımıştı.

Ve ben o kapının arkasında mevcut olan şeyin ne olduğunu anlamadan, anlayamadan, açılan kapıdan içeri girdim.

XIV

Açılan kapının arkasında bir koridor vardı, koridorun nihayetinde de başka bir kapı. Bu kapıyı da geçince altı basamaklı bir merdivene geldik. Merdivenler methalin döşemesini teşkil eden kırmızı taşların aynı idi, yalnız kenarları tahtaydı ve eskiydi.

Bu merdiveni çıkınca delilim son bir kapı daha açtı. Kendimi zifiri karanlık bir odada buldum. İçeride bir şeye çarpmamak için eşikte durdum.

Kılavuzum, fenerinin camını çıkarmış, yerde duran bir demir şamdanın mumlarını yakmakla meşguldü.

Oda aydınlanınca, buranın rüstik ve eski bir oda olduğunu gördüm. Eşya olarak yerdeki kollu şamdandan ve bir karyola ile bir iskemleden başka bir şey yoktu. Bunlar da gayet basit, köylü eşyalarıydı. Kılavuzum beni selâmladı:

—Hayırlı bir gece temenni ederim efendim, dedi. Rahat rahat uyuyun. Yarın sabah sizi bizzat ben uyandırmak şerefine nail olacağım...

—Şafakla beraber uyandırırsınız değil mi? diye sordum.

—Şafakla beraber... Hattâ belki de, biraz daha evvel...

Bu cümle gayet tabiî olarak söylenmişti.

—Size de Allah rahatlık versin, dedim.

İhtiyar çekildi, gitti. Evvelâ merdivende, sonra koridorda akseden ayak seslerini dinledim. Kapının kapandığını işittim. Sonra, demir sürgülerin sürüldüğünü duydum. Şaşaladım. Sürgü sesleri, evin derin sessizliği içinde tatlı bir gıcırtıyla öttü. Karyolanın ayakucundaki hasır iskemleye oturdum.

***

İskemleye, düşünmek, kafamda dönüp dolaşan düşünce sağanağına bir intizam vermek için oturmuştum. Fakat oturur oturmaz, hiç ümit etmediğim bir şey, düşüncelerimi yarıda kesti.

Bulunduğum odanın dört duvarına göz gezdirdim. Bu duvarlar çiy renkli bir kâğıtla gayet kaba bir tarzda kaplanmıştı. Pek fakirce olan eşya ile yerdeki kollu şamdan büyük bir tezat teşkil ediyordu. Velhâsıl odanın hali, uzun müddetten beri burada hiç kimsenin oturmadığını ve buranın, lüzumsuz eşyayı muhafaza etmek için kullanıldığını gösteriyordu.

Bu odada, uzun müddet kapalı ve boş bulundurulan yerlere mahsus küf kokusunu duysaydım, gayet tabiî görecektim. Hâlbuki böyle bir koku yoktu, bilâkis! Öteki kokuyu, biraz evvel methalde kapalı kapının arasından sızan kokuyu hatırlatan ve şimdi bütün bu odayı kaplayan ılık ve canlı, güzel bir koku burnuma çarptı. Gerçi aynı koku değildi. Fakat aynı cinsten başka bir koku, her kadının odasında duyulan, muhtelif esans kokulariyle kadın kokusunun birbirine karışmasından doğan ince bir halita...

Havayı teneffüs ettim ve kokuyu tahlile çalıştım. Şimdi duyduğum kokuda helyatrop ve gül çeşnisi vardı. Hâlbuki demin duyduğum müge kokuyordu.

O zaman, bütün benliğimi saran şiddetli bir çarpma ile şaşkın ve çılgın gibi yerimden fırladım, müge kelimesinin bu iki hecesi, zihnimde birdenbire bir şimşek ziyası gibi parlamıştı. Methalde duyduğum müge kokusu, benim pek iyi bildiğim, her zaman kokladığım bir koku, metresimin, yani Madeleine'in kokusuydu.

Göğsümü tazyik eden bu müthiş ıstırap içindeyken, zihnime hücum eden başka bir fikir, birdenbire bütün soğukkanlılığımı iade etti. «Şimdi anlıyabildiğim bu hakikati çoktan beri keşfedemediğim için cidden budala, kör ve deliymişim» diye düşündüm. Bunu çok daha evvel tahmin edebilirdim. Şüpheli hareketlerine bir türlü mâna veremediğim ev sahiplerinin ilk saçma sapan sözlerini işittiğim anda anlamalıydım. Bilhassa bu kokuyu, o kadar yakıcı hâtıralar, yaşanmış titremelerle benim benliğime girmiş olan bu müge kokusunu, nasıl oldu da ilk duyduğumda hissedemedim. Nasıl oldu da üzerime bu kilitler vurulmadan, bu odaya, bu mahpese tıkılmadan, burada âciz bir mahpus gibi kapatılmadan bu kokuyu anlıyamadım.

Aciz mi? Belki de değil...

Soğukkanlılıkla elimi rovelverime götürdüm. Atılacak yedi tane kurşun vardı. Hayır, âciz değildim. Silâhı yakaladım. Gözümü kapıya dikerek yavaşça kabzayı açtım. Şarjörü çıkardım. Evet, yedi kurşun vardı. Şarjörü tekrar yerine koydum ve iki elimle, gürültü etmeden, kurşunu namluya

sürdüm. Emniyet tetiğini muayene ettim ve silâhımı cebime yerleştirdikten sonra, sağ elimi her an hücuma hazır bir vaziyette bulundurarak tekrar yerime oturdum.

Şafak sökerken gelip beni uyandıracaklardı. Saatime baktım, ikiye gelmişti. Sabaha daha çok vakit vardı. Kalktım, yatağa doğru geldim. Yatak çarşafları fevkalâde zarif ve güzel yorganlar kalın ve ipekliydi. Odayı kaplıyan güzel koku yine burnumu gıcıkladı.

Yumruğumu şakağıma dayıyarak düşündüm. Bana ikram edilen ve evvelden hazırlanmış olan bu yatak, herhalde bana tahsis edilmiş değildi. O halde burada daima yatan birisi vardı demek?

Kaplamaların ve duvarların öte tarafında başka bir oda, bu başka odada, başka bir yatak... Ve o başka yatağın içinde uyuyan bir kadın hayali gözümün önüne geldi, bir kadın: Madeleine!

Vahşi bir kıskançlık, kızgın bir kılıç gibi kalbimi deldi. Madeleine bu yatakta yatıyor, öyle mi?.. Sonra büyük bir şaşkınlık ve bir istifham bu kıskançlığımı söndürdü.

Madeleine in bu saatte, bu evde ne işi olabilirdi? Niçin ve nasıl buraya gelebilir, nasıl bir mucize, nasıl anlaşılmaz, esrarengiz bir maksatla burada bulunabilirdi?

Onu, bu, kar gibi beyaz sakallı ihtiyarlardan mı kıskanıyordum?

Hayır, onlardan kıskanmıyordum, kıskanamazdım. Bu evde aşk bahis mevzuu olamazdı. Burada başka bir şey vardı, başka bir şey, fakat ne?..

Yerdeki üç kollu şamdanın mumları, titrek ışıklarını saçarak yanıyor. Şu kapı da öteki gibi iyi kapanmıyor, herhalde pencere de öyledir...

Sahi, bu hapishane odasının bir de penceresi vardı. Pencereye yaklaştım, yüzümü cama yapıştırarak, dışarının karanlığını delmeğe çalıştım. Hiç bir şey görünmüyordu. Karanlık, kalın bir karanlık... Pencerenin önünde, sarmaşıklarla sımsıkı örtülmüş, kafes biçiminde bir demir parmaklık vardı.

Evet, hapishanedeydim...

Odanın kaplamalarından birinin öte tarafında bir an bir ayak sesi işitildi, sonra, yeniden sükût...

Şimdi esvabım sırtımda, çizmelerim ayağımda ve silâhım elimde olduğu halde her şeye hazır bir vaziyette yatağa uzanmış, bekliyor; nefesimi tutarak, etrafa kulak kabartarak bekliyordum.

XV

Yavaş yavaş kafama ve kalbime biraz sükûnet gelmeğe başlamıştı. Şimdi esvabım sırtımda, çizmelerim ayağımda ve silâhım elimde olduğu halde, yatağa uzanmış vaziyette beklemekte devam ediyordum. Ve öldürmeğe azmetmiş olan bu el, artık titremiyordu. Bu maceranın sonuna yaklaştığım hakkında içimde hâsıl olan kanaat, bir mücadeleye girişmek ihtimali ve bu mücadelede galip gelmek ihtiyacı, âsabım ve adalelerim üzerinde kuvvetle müessir birer âmil olmuşlardı.

Artık şaşkınlığım geçmişti; daha doğrusu hayretimi gizliyor

yahut sonraya bırakıyordum. Madeleine'in bu saatte bu mevkide bulunması hiçbir surede mâkul, hiçbir şekilde kabili izah değildi. Esasen şimdilik bunu düşünmeğe de lüzum yoktu. Bu dakika için lüzumsuz olan bu teferruatı sonraya, mücadeleden ve zaferden sonraki dakikalara bırakıyordum.

Üç kollu şamdanın mumları el an yanıyordu. Mumların gittikçe kısaldığını gördüm. Saatime bir defa daha baktım, iki buçuğa gelmişti. Mumların bu gidişle sabah olmadan bitmeleri ihtimali çok kuvvetliydi. Halbuki elindeki silâhı kullanmak için insanın evvelâ etrafını iyi görmesi lâzımdır. Yerimden kalktım ve şamdanda yanan üç mumdan ikisini üfleyip tekrar yerime uzandım.

Mahmuzlarım döşeme tahtası üstünde epeyce şıkırtı yaptı; yerde halı olmadığı için çizmelerimin topukları da bir hayli gürültü çıkarmıştı, nihayet

yatağa uzandım, dizimi karyolaya dayadığım vakit, somyadan, ince, uzun ve madenî bir feryat yükseldi.

Ortalıktaki derin sükûtun içinde acı acı öten bu madenî sesin, kapıdan dinliyen yoksa bile, duvarların öte tarafındaki odalardan işitildiğine şüphe yoktu.

Tam bu düşünce zihnimden geçiyordu ki, somyanın gürültüsüne bir cevap teşkil ediyormuşcasına, kapının kilidi gıcırdadı.

Şiddetli bir sıçrayışla yataktan fırladım. Hemen silâha sarılmamak ve açılmak üzere bulunan kapıya nişan almamak için kendimi zor zapt ettim.

O esnada kapı vuruldu ve yavaşça açıldı. İçeri ev sahiplerinden biri girdi. Giren beyaz sakallı iki ihtiyardan birisiydi. Fakat hangisi olduğunu anlıyamadım. Hareketsiz, ayakta duruyordu. İlerlemedi, gözleriyle beni baştan aşağı süzdü ve yatağa yatmamış olduğumu, daha doğrusu yatmak istemediğimi, her ihtimale karşı hazır bulunmak için elbisem arkamda ve çizmelerim ayağımda olduğu halde beklediğimi görünce, beni tetkik eden gözlerinde ânı bir şimşek çaktı ve kayboldu. Evvelce bir defa daha aklımdan geçen düşünce bu sefer tekrar geçti. Bana bakan bu keskin gözler acaba çehremde daha ilerisini görüyor, dimağıma kadar nüfuz ederek düşüncelerimi bütün çıplaklığiyle okuyor muydu?

İhtiyar adam dedi ki:

—Efendi, görüyorum ki uyumuyorsunuz. Doğrusunu isterseniz bu bizim de aklımıza geldi. Mademki uyumuyorsunuz, bu odada yapyalnız sıkılacağınıza, aşağı salonda, bizim yanımıza teşrif etmez misiniz? Emin olun ki bu, hem sizin için, hem bizim için daha muvafıktır.

İtidalimi toplamıştım, tereddütsüz cevap verdim:

—Hay hay, efendim.

İlerledim. O bana yol vermek için yana çekildi, fakat ben öne geçmek istemedim. Fikrimi anlamış olacak ki, ısrar etmedi ve öne geçerek:

—Nasıl isterseniz, dedi. Yol göstereyim.

Methale geldiğimiz zaman, biraz evvel metresime ait kokunun sızdığını duyduğum kapının önünde durdum. Fakat gideceğimiz yer, daha ilerideymiş. İhtiyar adam benim durduğumu görünce, seslendi:

—Lütfen bu tarafa teşrif ediniz efendim.

Öteki kapılara benziyen ve onlar gibi duvara gömülü olan bir kapıdan, doğrudan doğruya büyük, methalden daha büyük bir salona geçtik. Şiddetli bir ışık gözlerimi kamaştırdı.

Duvarlarda elli altmış tane mum yanıyordu. İçinde birkaç öküz birden kızarabilecek büyüklükte ve eski sistem süslü bir şöminenin iki tarafında, sütunlara oturtulmuş iki büyük lâmba vardı. Öteki ihtiyarın, karşısında bir koltuğa oturmuş olduğunu gördüm. Yanında, genç olmamakla beraber, ötekilerden daha az yaşlı gibi görünen, tanımadığım bir adam oturuyordu. Ben girince ikisi de eğilerek selâm verdiler. Kapının arkamdan kapanmadığını görünce endişeyle durdum. Tanımadığım adam, mültefit bir tavırla bana yer gösterdi. Başımla reddettim. O zaman kendisi de ayağa kalktı:

—Nasıl isterseniz, dedi. Maksadınızı anlıyorum.

İnce, tuhaf bir sesi vardı. Koltuğunu geriye iterek bana doğru ilerledi. İki ihtiyar onun arkasında, sağında ve solunda yer aldılar. Bu adam, onların reisiymiş gibi davranıyordu. Hakikaten böyle olduğunu biraz sonra anladım.

Kısa bir sükûttan sonra tanımadığım adam söze başladı:

—Zabit efendi, dedi. Evvelâ sizden özür dilememe müsaadenizi rica ederim. Sizi uykuda rahatsız etmek suretiyle büyük bir nezaketsizlikte bulundum. Fakat belki de rahat uyuyamıyordunuz. Bu takdirde hareketimin af gözüyle görüleceğini ümit ediyorum.

Sustu ve eliyle yanındaki ihtiyarı işaret ederek:

—Kendilerini de benim gibi mâzur görmenizi rica ederim. Çok namuslu adamlardır; yalnız biraz vahşi tabiatlidirler. İçinde yaşadığımız muhit, bulunduğumuz devir ve sürdüğümüz inziva hayatı göz önüne alınırsa, bu vahşi tabiatlerinin mazur görüleceği şüphesizdir. Vahşilikleri her hallerinden besbellidir. Alıngan kimselere karrşı bir kusur işleyecek olurlarsa, tamir etmek hususunda kim bilir ne kadar güçlük çekeceğim. Bereket versin ki zâti âliniz öyle alıngan tabiatli değilsiniz; bundan dolayı kendimi tebrike lâyık görüyorum...

Ancak, bu akşam mâruz kaldığınız en büyük münasebetsizliği olsun tamir etmekliğime müsaade buyurmanızı rica ederim. İsminizi şu efendiye bildirmek lûtfunda bulunduğunuz zaman o kendisini size tanıtmayı ihmal etmiş. Kendisini bu hususta azarladım. Zâtiâlinizin de bu bapta müsamahalı davranacağınızı ümit ediyorum. Kendisinin ismi Vikont (Antuvan) bendenizdir. Şu zat ise onun pederi Kont (Fransuvadır). Bendeniz onların pederleri ve büyük pederleri Marki (Gaspar) ım. Şimdi artık ümit ederim ki hiddetiniz zâil olmuştur; oturmak lûtfunda bulunur musunuz?

Arkamdaki kapı hâlâ ardına kadar açık duruyordu. Göz ucuyle bu kapıya baktım ve sonra bu garip nutkun tesiri altında, koltuğa oturdum. Onlar da benim gibi, oturdular. Marki (Gaspar) :

—Vay vay... kapıdan hayli soğuk bir rüzgâr geliyor, dedi.

Vikont (Antuvan) telâşla yerinden kalktı, fakat ben daha evvel davrandım. Kapıyı kapadım, kaparken de, kilit makamında, kapının üstünde alelade bir rezeden başka bir şey bulunmadığını gördüm.

Marki (Gaspar) :

—Binlerce teşekkür, zabit efendi, dedi. Zahmet buyurdunuz. Torunum o vazifeyi ifa ederdi.

Ben yerime oturmuştum; Vikont (Antuvan) da oturdu. Yeniden başlıyan sessizlik içinde, salona göz gezdirmeğe koyuldum... İçinde meşe kütüklerinin kızıl alevleri dolaşan şömineyi, duvarlardaki mumları, tavanın kararmış kirişlerini, koltukların eski, fakat çok güzel ipek kumaşlarını gözden geçirdim... Sonra ev sahiplerine baktım... Kar gibi beyaz ve uzun sakallı iki asırdîde ihtiyarla, onların babası ve büyük babası olduğunu söyleyen adamı tetkik ettim. O, ötekilerden daha az yaşlı görünüyordu. Traşlı çehresinde hemen hiç buruşuk yoktu. Sert bakışlı gözlerinde çukurluk görünmüyor; tepesinden çıkıyormuş hissini veren o incecik sesi katiyen titremiyordu. Hâlbuki ötekilerin babası ve dedesiydi...

Sükût devam ediyordu. Şimdi onlar ve ben, karşı karşıya oturuyorduk. Bu vaziyette onlar, Marki Gaspar’ın reis ve oğlu ile torununun, âzası bulundukları bir mahkeme heyetini andırıyorlardı. Ben neydim? Maznun mu? Müttehem mi? Mahkûm mu?

Sükût uzun sürdü. Üzerime çevrilmiş üç çift siyah gözün ağırlığı ile yavaş yavaş sıkılmağa başladım ve başımı çevirerek salonu bir kere daha gözden geçirdim.

Burası salon, yahut sigara salonu cinsinden bir yer değil, alelade büyük bir oda idi. Sandalyeler, yaldızlı tahtadan, kumaşları ipekliydi. Fakat duvarlarda badana üzerine yapılmış resimlerden başka ne halı, ne tablo, ne de aynaya benzer bir şey vardı. Mobilya olarak da yalnız oturduğumuz koltuklar ve bir de ayni üslûpta -Onbeşinci Lui üslûbunda- iki kanape vardı.

Bu eşyadan başka iki şey daha vardı ki, ne olduklarını anlayamadım. İçine ancak gömülmek suretiyle oturulabilecek derecede derin, arkasında baş dayıyacak yerleri ve geniş dirsekleri olan bir nevi uzun koltuk...

Duvarlardan birinde bir saat, onun karşısında büyük bir dolap duruyordu. Ressamların kullandıkları müteharrik cinsinden bir de Sovallë gözüme ilişti.

Tam bu sovallëye baktığım sırada, Marki (Gaspar) öksürdü, sonra gürültüyle aksırdı. Baktım, elinde bir enfiye kutusu tutuyordu. Bu kutuyu cebine yerleştirdikten sonra söze başladı:

—Zabit efendi, dedi, evvelâ sizi şahsınıza karşı beslediğimiz hüsnüniyete inandırmak isterim. Bu hüsnüniyet âzami bir derecede ve bunun müsbet tesirini ve müsbet neticesini göreceksiniz. Biz üçümüz, yaşadığımız devirlerin birçok darbelerine mâruz kaldığımız için şimdi burada namuslu insanlardan ziyade haydutlara benzer olduk. Hakikatte ise, zahiren göründüğümüzden daha iyi insanlarız ve bunu size ispat edeceğiz.

Sustu. Burnuna bir tutam enfiye daha çekti. Biraz düşündü, sonra

devam etti:

—Zabit efendi, karsınızda kurnazlık yollarına sapacak değilim, bundan nefret duyarım. Sadece askerlik şerefinize güvenerek size şu suali soracağım. Bana lütfen doğru cevap veriniz. Sizi biraz evvel evimizin bu kadar yakınına getiren şey, sadece tesadüften ibaret midir?

Cevap vermeğe vakit bulamadan o eliyle beni susturdu:

—İzah edeyim. Hiç şüphe yok ki bu çorak yere, sırf bizi ziyaret etmek maksadiyle gelmediniz. Hayır, hayır, maksadım sizi tazyik ederek hakikatin haricinde bir itirafta bulundurmak değildir. Hattâ bu geceye gelinceye kadar bizim üçümüzün mevcudiyetinden haberiniz bile olmadığına inanıyorum. Doğru değil mi? Şu halde bu noktada mutabık bulunuyoruz. Bununla beraber, hudutlarımız dâhiline vâki olan bu akşamki müdahalenizin sırf tesadüfî bir hâdiseden daha başka sebeplere dayanması ihtimali de vardır. Hepsini söyliyeyim mi? Torunum Vikont, biraz evvel sizi çok münasebetsiz bir noktada görmüş. Gauthier'in ölümü boğazından Grand Cap dağına gittiğinizi söylüyorsunuz değil mi? Pekâlâ, sözünüze inanıyorum. Fakat hakikat hal de şudur ki, size tasadüf ettikleri noktaya gelinceye kadar dolaştığınız müddetçe mütemadiyen gideceğiniz yere arkanızı dönerek yürümüşsünüz.

Halbuki yol, çok sık ve sert çalılıklarla örtülüdür. Dalgın yürüyen bir insanın buralardan geçmesi imkânsızdır. Şu halde sizin gibi aklı ve zekâsı yerinde, asıl, mesleğinin bütün mensupları gibi az çok coğrafya ilmine vâkıf bir zatın bu uzak noktaya kadar bu derece zahmete katlanarak nasıl gelebildiğine şaşmakta haklı değil miyim?..

İnsanın dağ başlarında, zavallı yolcuları şaşırtmak ve iğfal etmek için cinlerin ateş yaktıklarına inanacağı geliyor. Mamafih, olur ya: Zabit efendi, sakın böyle bir vaziyete düşmüş olmayasınız? Herhangi bir şeytanî ışık sizi aldatarak bizim kapımıza kadar getirmiş olmasın...

Sustu ve beni tetkik etti. Sözlerinin ilk kelimesini işittiğim zaman, sonunu zaten tahmin etmiştim. Binaenaleyh hiç hayret etmedim. Üstelik lâfın uzaması, kendi kendime mülâhaza yürütmek için bana zaman kazandırmış oldu. Şeytanî ışık bahsine geldiğimiz zaman kararımı vermiş bulunuyordum.

Sağ elimi yavaşça silâhımın durduğu cebe götürdüm, kabzayı yakaladım. Sol bacağımı oturduğum koltuğun altından çekerek, sıçradım ve dövüşe hazır bir vaziyet aldım. Başımı kaldırarak tereddütsüz bir dille dedim ki:

—Efendi, nasıl isterseniz öyle telâkki ediniz. Tesadüf, seyyar alev, yalancı ışık... ne derseniz deyin. Size verecek hiç bir cevabım yoktur. Bilâkis, size ben sual soracağım.

Ne kendisi, ne de arkadaşları, gözlerini bile kırpmadılar. Marki (Gaspar) gülümsüyordu ve bu tebessümü, incecik dudaklarından silinmedi bile... Rovelverimin kabzasını daha sıkı yakaladım:

—Ben de size karşı kurnazlık yollarına sapacak değilim, dedim. Bana derhal doğruyu söyliyeceğinizi ümit ediyorum. Zira bir kelime bile yalan söylememek sizin kendi menfaatiniz iktizası olduğunu bilmelisiniz. Suallerime sıra ile cevap veriniz. Madam de Madeleine isminde bir kadın tanıyor musunuz?

İsmi açıkça telâffuz etmiştim. Marki (Gaspar) dudaklarında ayni tebessümü muhafaza ederek tasdik makamında başını eğdi.

—Pekâlâ, devam ediyorum. Bu kadının, bu esnada, bu evde mahpus bulunduğu doğru mudur?

Markinin eğilmiş duran başı yavaş yavaş doğruldu. Eliyle şüpheli bir hareket yaptı; tebessümü şüpheli bir istimzaca inkılâp etti:

—Mahpus mu? dedi. Hayır, katiyen... Bu kadının, sizin söylediğiniz gibi, bu «esnada» bize huzuriyle şeref bahşettiği doğrudur. Fakat kendisine, tahminim gibi, yolda tesadüf etmiş iseniz, onun mahpus bulunduğunu tevehhüm ettiğiniz bu eve gelmesi için hiç kimse tarafından icbar edilmediğini, yolda yalnız ve serbest yürümekte olduğunu kendi gözlerinizle görmüşsünüzdür. Bu hususta haksızsınız. O, katiyen burada mahpus değildir. Buna itimat ediniz.

Marki, koltuğa yaslandı. Tüysüz yüzü neşeli ve müstehzî tebessümiyle, koltuğun ipek arkalığında şimdi daha açık görünüyordu.

Tahminim ve ümidim boşa çıktığı için üç saniye kadar sustum. Sonra yeniden taarruza geçtim:

—Peki, dedim, aldanmışım, itiraf ediyorum. Madam de..'nin burada serbest olduğuna inanıyorum. Şu halde onu görmek ve hürmetlerimi arz etmek için bir mâni yok demektir. Kendisini görebilir miyim? En samimî dostlarından biriyim.

Markinin itina ile tıraş edilmiş yüzündeki tebessüm bu sefer kahkahaya döndü. İncecik sesiyle, gülerek:

—Zabit efendi, aranızdaki mesele meçhulümüz değildir, dedi. Bir gönül işinden böyle gülerek bahsettiğim için beni lütfen mazur görünüz. Çok ihtiyarım ve benim gençliğimde bu gibi maceraların gizlenmesine lüzum görülmezdi.

Geçelim, geçelim bunları... Canınızı sıktığımı görüyorum. Fakat emin olun ki, istiyerek yapmadım. Bunu unutalım. Madam de..'yi görmek istiyorsunuz, değil mi? Kendisi fevkalâde yorgun olduğu için biraz evvel yatmak mecburiyetinde kalmamış olsaydı bu isteğinizin yerine getirilmesinden daha kolay bir şey yoktu. Şimdi ilk uykudadır. Sizin çok kibar bir zat olduğunuzu bildiğim için artık buna başka bir sebep ilâvesine lüzum görmüyorum.

Alay ediyordu. Şakaklarımı bir ateş kapladı. Yine soğukkanlılığımı muhafaza etmeğe çalışarak:

—Sözümde ısrar ediyorum, efendi, dedim. Söylediğiniz gibi, cidden derin uykuda ise, kendisini uyandırmıyacağıma söz veriyorum. Fakat herhalde onu görmek isterim. Zannederim ki bu isteğimde haklıyım ve bu hakkımı inkâr edemezsiniz.

Bu sefer Marki (Gaspar) ın gülümsemesi kayboldu. Bana, sabit bir bakışla bakarak gayet ciddî:

—Zabit efendi, dedi. Biliniz ki, burada her talepte bulunmak hakkına malik bir vaziyettesiniz. Hiç bir arzunuz reddedilmiyecektir; geliniz...

Ayağa kalktı. Kapıyı açarak methali geçti. Hayret ve endişe ile kendisini takip ettim. Diğer iki ihtiyar da ayağa kalktılar, arkadan geliyorlardı.

Marki (Gaspar), alçak sesle konuşarak:

—Zabit efendi, diyordu, bu daireye bitişik olan odanızda fazla gürültü etmemeniz hakkında sizden müteaddit defalar vuku bulan ricaların sebebini

şimdi anlıyacaksınız.

Altından, çok alışık olduğum müge kokusunun sızdığı üç sürgülü kapının önündeydik. Tıpkı benim odama benziyen çıplak bir oda ve ayni zarif örtüler, ayni ipekli yorganlarla süslü ayni yatak.

Bu yatakta Madeleine, gözleri kapalı, dudakları bembeyaz, yanakları solgun, upuzun yatıyordu.

Yalan söylememişlerdi, uyuyordu. Derin, haddinden fazla derin, hayattan fazla ölüme yakın, acayip bir uyku ile uyuyordu.

—Vadinizi tutmayı unutmayınız, zabit efendi. Görüyorsunuz ki Madam de... sadece uyuyor. Ani bir uyanışın doğuracağı aksülâmele tahammül edemiyecek kadar yorgundur.

Daima alçak sesle ve bidayette takındığı şakacı tavırla büyük bir tezat teşkil eden ciddî bir ifadeyle konuşuyordu.

O zaman içimde, benliğimin en derin noktasında müthiş bir hiddet köpürdü, tıpkı boş ovalarda birdenbire zuhur eden en şiddetti kasırgalar gibi bir hiddet...

Rovelverimi çıkararak bu adamın -düşmanım olan bu adamın- üzerine yürüdüm ve ateş etmeğe hazır silâhımı göğsüne dayıyarak:

—Ses yok! diye bağırdım. Üçünüz de susun. Kımıldarsanız gebertirim. Şimdi cevap verin. Size, yalnız size soruyorum. Tekrar ediyorum, yalan söylerseniz gebertirim. Evvelâ şunu söyleyin; bu kadından ne istiyorsunuz?

Tehdidim altında tuttuğum bu adamın dikkatle yüzüne bakıyordum. Fakat onun nazarları birdenbire kuvvetlendi. Bu nazarlardan gözlerim kamaşır gibi oldu. Hiddetim, âni bir korkuya çevrildi. Avın elimden kaçmak üzere olduğunu hissettim. Son bir irade kuvvetiyle tetiğe dokundum, fakat silâhı patlatmağa muktedir olamadım. Adamın gözleri aheste aheste ve sükûnetle, gözlerimden ayrıldı, elime çevrildi.

Parmaklarımı kötürümleştiren, ezen, kıran muazzam bir kuvvet elimi sıkıyor zannettim. Ve rovelver avucumdan kaydı, yere düştü.

Sonra, Marki (Gaspar), sanki hiç bir şey olmamış gibi, ayni alçak, ve ciddî sesiyle bana şu cevabı verdi:

—Bu kadından ne istediğimi mi soruyorsunuz? Bu merakınızda çok haklısınız ve merakınızı teskin etmek şerefine nâil olacağım. Ancak, madamı uykusuna terk ederek, geldiğimiz yere dönmek lûtfunda bulunur musunuz?

İki kolum ve iki bacağım tamamiyle serbestti. Bununla beraber, sıkı sıkı, bir iple bağlanmış gibiydim. Artık onun hâkimiyeti altına geçtiğimi hissettiğim Marki (Gaspar) ın emrettiği hareketlerden başka hiç bir harekete kadir değildim.

Ruhan ve cismen esir bir halde, ses çıkarmadan itaat ettim ve geldiğimiz yere avdet ettik.

Sevdiğim kadının yattığı odadan ayrılacağımız sırada, arkama bakmak, ona doğru bir nazar, tek bir nazar atmak için şiddetli bir istek duydum. Fakat müsaade edilmedi.

XVI

Marki (Gaspar) söze başladı:

—Zabit efendi, biliniz ki burada her talepte bulunmak hakkına malik bir vaziyettesiniz. Hiç bir arzunuz reddedilmiyecektir. Bir tek şey müstesna; şimdi ondan da bahsedeceğiz.

Şimdilik benden öğrenmek istediğiniz şey, Madam de.. hakkındaki sualinizin cevabıdır. Size bu hususta cevap vermezsem kendimi kabahatli sayarım doğrusu! İhtimalki bu cevap sizin tahmininizden uzun sürecektir. Fakat beis yok. Tekrar ediyorum, sizi memnun etmek için her istediğinizi derhal icraya amadeyim.

Bu mukaddemeyi yaptığımdan dolayı beni mâzur görünüz. Can sıkıcı olmakla beraber elzem olan şimdi vereceğim tafsilâtın da başınızı ağrıtacağını bildiğim için, bunu da mâzur görmenizi istirham ederim.

Bir müddet sustu, enfiye kutusunu çıkardı, oğluna ve torununa uzattı. Sonra kendisi de bir tutam aldı ve sözüne devam etti:

—Zabit efendi, ben buradan çok uzak bir yerde, Almanya’nın küçük bir şehrinde...

Tekrar sustu. Kont (Fransuva) birdenbire ayağa kalkmış, başladığı söze devam etmemesini ihtar eder gibi açık elini babasına doğru uzatmıştı. Ve Marki (Gaspar) üç saniye kadar sustu. Oğluna bakıyor ve müstehzî bir

tavırla dudaklarını büküyordu. Nihayet incecik sesinin en yüksek perdesiyle:

—Aman (Fransuva), dedi. Bu yaşta bu ne çocukluk? Zabit efendinin sır hakkında lüzumundan fazla malûmat edinmemiş olduğunu mu zannediyorsunuz? Artık bundan ötesini bilmesiyle bilmemesi arasında hiç bir fark yoktur.

Bu sözü söyledikten sonra bana döndü ve devam etti:

—Bir dakika evvel de arzettiğim gibi ben Almanya'nın küçük bir şehrinde, Schleswig civarında kâin Eckenfoerd şehrinde 1733 senesinde dünyaya geldim. Evet efendim, bin yedi yüz otuz üç senesinde. Demek oluyor ki 1908 senesi aralığının 22 nci günü olan bugün yüz yetmiş beş yaşında bulunuyorum. Fazla hayret etmeyiniz. Bu sözümün doğruya yakınlığı kat'î ve muhakkaktır... Bunu şimdi izah edeceğim, kolayca kani olacaksınız. Vaktimiz müsait olsaydı size -bütün hayatımı değil, çünkü usanırsınız- fakat ilk elli senelik ömrümün birkaç senesine ait hurda teferruatı anlatarak merakınızı teskin ederdim. Bu kadarı yetişirdi. Lâkin o bile çok uzun sürer ve kış gecesinde olmamıza rağmen vaktimiz bu hikâyeye yetişmez. Binaenaleyh en esaslı noktaları anlatmakla iktifa etmeme müsaade buyurunuz. Danimarka Kralı altıncı (Kristiyan) ın maiyeti erkânından olan babam ondan evvelki kral zamanında vukua gelen harplerde yararlık göstermiş, cesur bir askerdi. Fakat çok sulhperver olan ve bütün meşgalesi sanat, edebiyat, ilim ve fenden ibaret bulunan bu hükümdarın sarayında mânâsız bir adam gibi kalıyordu.

O tarihte, Avrupa, umumî bir sulh içinde yaşadığından, babam da bu hale çaresiz alışmak mecburiyetinde bulunuyordu. Fakat bu sulh devri çok kısa sürdü ve Avusturya, Prusya ve Fransa'dan başka, bulanık suda balık avlamak istiyen bir sürü ufak devletlerin de dâhil olduğu yeni bir harp patlak verdi. Ben o zaman henüz yedi yaşındaydım. Harbe dâhil olmıyan biricik memleket Danimarka idi.

Babam bu hale tahammül edemediği için hicrete karar verdi. Parise, oradan da Versay'a geldik. Kral on beşinci Lui bizi çok iyi karşıladı.

O tarihte Fransa ordusunda, her yürekli adam için yer bulunuyordu. Babam burada da kendini gösterdi. İstikbalinin parlak olduğuna şüphe yoktu. Fakat 10 mayıs 1745 tarihinde, meşhur Fontenoy muzafferiyetinin tahakkuku ânında bir İngiliz mermisi zavallının hayatına son çekti.

Bu muvaffakiyette babamın çok yararlığı görülmüştü. Kral bu yararlığa bizzat şahit olduğu için onun hizmetini unutmadı ve mükâfat olarak beni nedimleri arasına soktu. İşte efendim, hayata bir erkek sıfatiyle girişim böyle başladı.

Bu hayat uzun müddet kaygısız ve neşeli geçti. Ve 1747 sulhünden sonra bütün Fransa'nın yaşadığı saadet ve neşe senelerini şimdi bile el'an zevkle hatırlıyorum.

Bilhassa sarayda, hayat, zevk, eğlence, aşk ve deliliklerden ibaretti. Ben de bütün bunlardan hisseme düşeni aldım.

Bugün beni şu halde, münzevî, hattâ kaygısız görüşünüzün sebebi, bütün gençliğimin o payansız saadet seneleri içinde geçmiş olmasıdır.

O saadetler o kadar eşsiz bir surette mükemmeldi ki, on dokuzuncu ve yirminci asır adamları olan sîzlerin, bana -şayet istemiş olsam- verebileceğiniz cılız bahtiyarlıklardan beni ebediyen tok bırakmıştır.

Sizi beyhude yere eseflendirmek neye yarar? Bu bahsi kapatıyorum. Fazla ısrarımı mâzur görünüz. Gerçi biraz uzadı ama, işte sadede geldim.

Babamın ölüm tarihi olan 1745 senesinde on beşinci Luinin sarayına nedim sıfatiyle alındığımı söylüyordum. Beş sene müddetle bu vazifede kaldım. O tarihlerde bir gün, Mareşal Belle İsle, tanımadığım kerli ferli bir zatı, elinden tutmuş olduğu halde kral huzuruna çıkardı. Vazifem icabı, ben de arkalarından girdim. Mareşal, kralın huzurunda eğilerek:

—Haşmetmeâp, dedi, emri kralîleri mucibince, zati şevketmeabımıza, Fransanın en yaşlı adamı olan Kont (de Saint Germain) i takdim etmekle mübâhiyim.

Kontun yüzüne baktım. Bu ifadenin aksine, tam orta yaşlı, dinç bir adamdı. Katiyen otuz yaşından fazla göstermiyordu.

Zabit efendi, kendimi bir mürebbi, sizi bir talebe yerine koyarak söylemiyorum. Bütün tarihçilerin, bu harikulâde, hattâ insanüstü adam hakkında yazdıkları tafsilâtı tabiî okumuşsunuzdur, bilirsiniz. Bu adam muhtelif devirlerde Comte de Saint Germain Marquis de Monferrat- Comte de Bellamye -Signor Roton- do Comte Tzarogy- Papaz Aymar isimleriyle şöhret kazanmıştır.

Bilâhare benim hem babam, hem anam, hem üstadım, hem dostum olan bu zatı nasıl mesut bir tesadüf neticesi olarak tanıdığımı bu derece teferruatla anlatışım, sırf kendisine karşı beslediğim büyük hürmetten ileri gelmiş olmasıdır.

Onun bana karşı beslediği muhabbetin belirtisi, tabiîdir ki ânî olmadı. 1750 senesinden 1760 senesine kadar geçen müddet zarfında Comte de Saint Germain, Versay sarayı müdavimlerinin en teklifsiziydi. Ben de bu müddet zarfında daima kralın maiyetinde idim. Sonraları bazı entrikalar oldu ve Kont saraydan uzaklaştı. Bu hâdise üzerine onun bulunmadığı yerde, onsuz kalmağa tahammül edemedim ve arkasından gitmeğe karar verdim.

İlk zamanlarda kendisini beyhude yere aradım, bulamadım... Mason üstadı azami olduğu için, masonlar kendisini gizliyorlardı. Neticesiz kalan uzun araştırmalardan sonra meyus, peşini bırakmağa karar verdim. Fakat Fransa'ya dönmekten nefret ediyordum... Memleketime çekilerek bir köşede yaşamak ve kaybettiğimi zannettiğim o harikulâde adamın hâtırasiyle oyalanmak istiyordum. Memleketime döndüm ve orada, yirmi dört seneden beri terk edilmiş duran evimi buldum. 1764 senesindeydik. Danimarka yine sulh içinde, daha doğrusu yarım sulh içinde yaşıyordu. Yalnız Meklenburg'da harbeden bir tek ordu vardı. Bu ordu, istikbalde büyük bir kumandan olacağına şüphe olmıyan yirmi yaşında bir delikanlının, prens (Charles de Hesse Cassel) in idaresindeydi. Bir gün prensin, bulunduğum şehirden geçmesi vesilesiyle huzuruna çıkmağa mecbur olmuştum. Prensin yanında, sağ tarafında o kadar arayıp da bulamadığım ve artık bulmaktan ümidimi kestiğim adamın oturduğunu görmiyeyim mi? Sevincimi tasavvur ediniz. Heyecanımı gören prens bile teessüründen ağladı. Kontun ismi o zaman Tzarogy imiş. Prensin baş müşaviri olarak yanında bulunuyor ve ayrıca diğer prenslerle de temas ederek onları da bilgisinden faydalandırıyordu.

Istıraplarım henüz nihayet bulmuş değildi. Gün geçtikçe nazarımda kıymet ve ehemmiyeti daha ziyade artan bu adamın huzurundan sık sık mahrum kalıyordum.

Nihayet üstadım oradan oraya dolaşmaktan bıktı.

Prens Şarl, yeni kralın elinden mareşallik asâsı almıştı. İsveç ile Norveç arasında harp başlamış olmakta beraber, mareşal istirahat etmek için sık sık vakit bulabiliyordu. Böyle zamanlarda içeride çalışıyordu. Üstadım ve ben kendisine yardım ediyorduk.

Fransada geçirdiğim delice neşeli on beş sene kadar mesut bir on beş sene de burada geçti. Fakat bu noksansız bahtiyarlığı korkunç bir akıbetin mahvetmesi mukaddermiş...

Biraz evvel, üstadımın, hudutsuz yaşına rağmen, çehresinin çizgilerinde nasıl âzami bir taravet muhafazasına kadir olduğunu bir parça anlatmıştım. İşte bu taravet günün birinde bozuluverdi. İlkönce hiç bir şey söylemeğe cesaret edemedim; yalnız müteessir oldum. Fakat az bir zaman zarfında iş o derece ehemmiyet kesbetti ki, artık dayanamadım. Üstadımın ayaklarına kapanarak, sıhhatini daha iyi koruması, bilgisini bu uğurda kullanması için yana yakıla yalvardım. Bu lâubaliliğimi hoş gördü, beni yavaşça yerden kaldırarak dedi ki:

—«Gaspar, bilmelisin ki, dünya yüzünde, bahsettiğin ilmin bile tedaviden aciz gösterdiği hastalıklar mevcuttur. Kalbimi kanatan gizli yaraya ve bu yarayı aldıktan sonra yaşamamak hususundaki azmime karşı, bu ilmin hiç bir tesiri olamaz.

Bunu söyliyerek boynunda asılı duran bir madalyon çıkardı ve bu madalyonun içinde saklı duran bir tutam sarı saçı gösterdi... Sonra sözüne devam ederek:

—«Gaspar, dedi, yaşımı değil, fakat gençliğimi ebedîleştirmek istediğim için ölüyorum. Biraz daha mâkul olsaydım, yüzümde birkaç buruşuk, saçlarımda biraz ak yaratır ve bu fânî vücudu aşkın tesirinden uzaklaştırmak suretiyle ebedîleştirebilirdim. Benim sırrım, senin sırrın olduğu vakit, bu dersten istifade et ve bana hayrülhalef bir vâris olmağa çalış.»

Yedi gün sonra prense, o biçarenin hiç bir şey anlıyamadığı kargacık burgacık yazılarını ve tılsımlarını, bana da «sır» dediği şeyi miras bırakarak sönüp gitti.

İşte zabit efendi, maksadım, bahsi bu «sır» ra, bana bırakılan bu mirasa getirmekti. Bu kadar fazla şey söylediğim için mazur görmenizi bir defa daha rica ederim. Bu tafsilâtı vermeseydim, izahatımı yarım anlamış olacaktınız.

Fakat şimdi, arzunuzu derhal yerine getirmekliğim ve, oğlumun, torunumun ve benim, burada, sevgiliniz Madam de... den ne istediğimizi, açıkça ve yalandan tamamen âri olarak anlatmaklığım için hiç bir mâni kalmamıştır.

XVII

Marki (Gaspar) yine enfiye kutusunu açmıştı. Fakat bu sefer enfiye çekmedi ve kutuyu da kapamadan avucunda muhafaza etti.

—Zabit efendi, diye söze devam etti, âlim değilim, ümit ederim ki siz de benim gibisiniz. Bununla beraber, her ikimiz de, ne olduğu anlaşılamayan hayat mefhumu hakkında herkes kadar malûmat sahibi bulunuyoruz. Herkes kadar diyorum ama, hakikatte hiç kimse hayatın ne olduğunu bilmez, bilmemiştir ve bilmiyecektir. Olsa olsa ruh sahibi mahlûkatın hayatlariyle kaim ve hayatlarına bağlı olan ve ölümün zuhuriyle beraber yok olan hâdisatın bazılarını tahayyül edebiliyoruz. Üstadım le Comte de Saint Germain bu hakikati hiçbir zaman unutmamıştır. Müsbet surette yürüteceğine emin olduğu biricik yoldan zerre kadar ayrılmamış ve bu yolda büyük adımlarla ilerlemiştir. Bu adamın yaptığı işlerde, bazılarının düşündüğü gibi sihirbazlık ve büyü namına hiçbir şey yoktu, bilâkis hepsi tecrübe, felsefe, muhakeme ve dehâ eseriydi.

Keşfettiği ve bana miras bıraktığı uzun ömür sırrı, haddi zatinde gayet tabii ve ilmî bir temele dayanmaktadır. Bunun böyle olduğunu bizzat göreceksiniz.

Bu sırrı, size riyaziyecilerin dâvalarını teşrih ve ispat etmek için başvurdukları kat'i usullere dayanarak izah ve ispat etmek iddiasında değilim. Üstadım belki böyle yapabilir idi. Fakat ben bu tecrübeye girişebilmek için çok cahilim. Esasen bu cihet sizi alâkadar etmez. Sizin öğrenmek istediğiniz nokta, sevgiliniz Madam de... nin bu meselede ne rol oynadığıdır, değil mi?

İşte bahsimize geliyorum. Biz insanlar ruh sahibi mahlûklar olduğumuza göre, hüceyreler, atomlar gibi anâsırdan müteşekkil vücutlarız. Bu hüceyreler ve atomlar, bizim vücudumuzda doğar, orada yaşar, orada ölür ve yine kendilerinden hâsıl olan ayni cinsten diğer anâsıra yerlerini

bırakırlar. Öyle ki, birçok âlimler, bu hususta yaptıkları tetkikat sonunda, bugün vücudumuzu teşkil eden anasırdan bir zerresinin bile, bundan meselâ on sene evvel ayni vücudu teşkil eden anâsırla hiçbir münasebeti olmadığını keşfetmişlerdir. Bu daimî değişme, vücudumuzun bu mütemadi yenileşmesi keyfiyeti, hayat mefhumunun hususiyetlerini teşkil eden ve biraz evvel bahsi geçen hâdiselerden biridir.

Bununla beraber, bahis mevzuu yenileşme hâdisesi, her devirde ve her mahlûkatta ayni şekilde tezahür etmez. Henüz gelişmekte olan bir çocukta, ölen her atom yerine iki atom kaim olur. İhtiyar bir vücutta ise, kaybolan birçok unsurun yerine, daha az miktarda unsur gelir. Hulâsa, mezara yaklaşan, ölüm halinde bir vücudun ölen hüceyrelerinin yerine, yenileri geçmez.

İşte efendim; üstadım, o sırrı, bu garip hakikati teemmül ve tefekkür ettiği sırada bulmuştur. Ve ben o sırrın sayesindedir ki, bu sabah, çürümüş bir tabutun içinde yatacağım yerde zatiâlinizle buluşup konuşmak şerefine nâil oluyorum.

Ve o sırı işte size anlatıyorum. Korkunç olmasına rağmen onu size ifşa etmekte tereddüt göstermiyorum. Çünkü siz -tekrar edeyim- burada her talepte bulunmak hakkına malik bir vaziyettesiniz. Hiçbir arzunuz reddedilmiyecektir. Yalnız bir şey müstesna... Şimdi dinleyiniz.

İhtiyarlığı ve ölümü intaç eden şey, vücudumuzda yaşıyan hüceyrelerin ve atomların, hayatımızı uzatmağa yarıyan yeni hüceyreler ve yeni atomlar tevlit etmek kabiliyetini kaybetmeleridir; genç bir vücudun, hiçbir kuvvet sarfetmeden yaptığı bu yenileşme vazifesini yapacak kudretin artık vücudumuzda kalmamış olmasıdır. Şu halde, ihtiyar vücudumuz için ifası kabil olmıyan bir hale gelen bu vazifeyi, her iki vücut için de çalışabilecek ve yükletilen yükün fazlalığını his bile etmiyecek olan daha genç ve dinç bir vücuda, niçin yüklemiyelim?

Buna karşı hiç kimsenin mâkul bir itiraz bulabileceğini zannetmiyorum. Üstadım böyle düşünüyordu. Ben de onun gibi düşünüyorum. Oğlum ve torunum da öyle...

Kendimi methedeyim diye söylemiyorum, fakat bizim gibi yaşlı ve binaenaleyh aklı başında dört hâkimin ittifakla vermiş oldukları bir karar, yaşlarımız göz önüne alınırsa kırk kişinin verdiği karara bedel ve binaenaleyh uyulması vâcip olmak iktiza eder. Bizzat siz de bu hususta bizimle bir fikirdesiniz ümidindeyim.

İşte efendim, sevgiliniz Madam de... kendi kendilerini gençleştirmek kabiliyetini artık kaybetmiş olan bizim ihtiyar vücutlarınızın hüceyrelerine kuvvet vermek gayesiyle ve kendi arzusiyle burada bulunmaktadır.

Marki (Gaspar) ın elindeki enfiye kutusunun kapağı, birdenbire hafif bir gürültü ile kapandı.

XVIII

Üç ihtiyarla karşı karşıya oturuyorduk. Aramızda hiç bir değişiklik olmamış gibiydi. Hiç bir bağla bağlı değildim, serbesttim. Zâhiren ayağa kalkmak, yürümek, vurmak imkânına malik bulunuyordum. Fakat zâhiren! Hakikatte karşı konmaz bir kuvvet, ezici bir yük, her âzamın üzerine çökmüş ve kelimenin bütün mânasiyle, bütün dehşetiyle beni felce uğratmıştı. Hayatımı kurtarmak için, Allahın emri bile inse, tek parmağımı oynatacak, gözümü kırpacak kudretim kalmamıştı. Ve Marki (Gaspar), o korkunç cevabını rahat rahat bitirdi. Hiç ses çıkarmadan dinledim... Vücudumun en derin noktalarına kadar giren tarifi imkânsız korku, takallûs eden çehremde belli olmadı.

Kan emici adam şimdi susuyordu. Odanın sessizliği içinde, arasıra vampirlerin kanat çırparak geçtiğini duyar gibi oluyordum. Marki (Gaspar), birdenbire tekrar söze başladı:

—Zabit efendi, dedi. Ümit ededim ki artık merakınız teskin edilmiştir. Şayet içinizde ufak bir şüphe, yahut izahatımda karanlık bir nokta kaldıysa, onu da izale ve tenvir etmeğe hazırım... Esasen âcizane fikrimce hiç bir şeyi karanlıkta bırakmamak ve meçhul her şeyi tamamiyle tenvir etmek daha muvafıktır. Binaenaleyh, deminki izahatımı, teferruata ait bazı izahat vermekle tamamlamama müsaadenizi ve gevezeliğimden dolayı da bir defa daha affınızı rica ederim.

Mamafih, sizi sıkıyorsam, bu izahatı dinlememektle serbestsiniz. Uyuyunuz. Uyumanıza hiç bir mâni yoktur. Demin söylediklerimin iyice

anlaşılması için, şimdi söyliyeceklerimin bilinmesi şart değildir. Binaenaleyh, bunları dinlemeseniz de olur.

Fakat söyliyeceğim. Söylenmiş, söylenmiştir.

Şimdi artık biliyorsunuz ki, sevgiliniz Madam de... bütün kalbi ve bütün vücudiyle bizim menfaatimize hizmet etmek, bizim vücutlarımızı gençleştirmek ve yenileştirmek maksadiyle burada bulunuyor. Bu kadına karşı beslediğiniz büyük aşkın saikasiyle belki daha fazla malûmat edinmek, bize bu kadar büyük menfaat temin eden bu mucizevî iş hakkında daha ziyade tafsilât almak istersiniz. Bu hususta sizden hiç bir şey saklamıyacağım.

Zabit efendi, insanların ve hususiyle doktorların, her devirde îhtiyar vücutlara genç kanı aşılamak için ne dereceye kadar çalışarak zihin yorduklarını izah etmeğe ve size ders vermeğe kalkışacak değilim. Aşılamak tâbiriyle kasdettiğim şey, ziyafete düşen bir adamın damarlarına, sağlam vücutlu diğer bir adamın kanını şırınga etmekten ibaret olan ve hiç bir muvaffakiyet elde edilmeden uzun zamanlardan beri tatbik edilen o kaba saba tecrübedir.

Bu usul saçmadır ve vahşetten başka bir şey değildir. Esasen doktorlar, saçmadan ve vahşetten başka bir şey icat edebilirler mi ? Bu adamlar bir cahil sürüsünden ibarettir. Asrımızda bunlara verilen ehemmiyeti gördükçe tiksiniyorum. Benim yaşadığım asrın insanları daha akıllıydı.

Tabiî anlamışsınızdır ki, üstadım, gayesine varmak için, herhangi tıbbî bir usule başvurmuş değildir. O, kimya ve simyâ âlimi olmakla iftihar ederdi. Ne baytar, ne de berberdi. Tetkikatını yırtıcı bit neşterle değil, kimyâ âletleriyte yaptı ve aradığını buldu.

Bu keşfini hangi tarihte tahakkuk ettirdiğini bilmiyorum. Fakat üstadımın birçok asırlar yaşamış olduğu şüphe götürmez bir hakikat olduğuna göre, uzun ömür sırrının pek eski tarihlerde keşfedilmiş olduğu anlaşılıyor. Bu keşfin çok eski bir tarihten beri mevcut olduğu noktasında bilhassa ısrar ediyorum; çünkü bu üstadımın şerefini arttıracak bir sebeptir.

Zira bu sır, manyatizma ve elektrik ilimlerinin en asrı tatbikatiyle çok yakından alâkadardır ve onlara benzer. Bu da, o büyük adamın yaşadığı asırdan ne kadar ileri geçtiğini ispata kâfidir.

Elektrikten bahsettiğime bakıp da üstadımın oyuncak kabilinden elektrik eğlenceleriyle vakit geçirdiğini zannetmeyiniz. O, simyâ ilminin o kadar yüksek tabakalarına kadar çıkmıştı ki, herhangi bir şeyi gümüşe yahut altına

tahvil etmek, onun için en basit bir iş hükmündeydi. Kaç defa kendi gözümle gördüm. Madeni bir cismin terkiplerini, başka cinsten madenî bir cisim üzerine, âdeta sihirle nakleder gibi nakletmiştir.

Ve bunu yapmak için bazan bizzat kendi eseri olan bir elektrik pilini kullanır, bazan da, tabiî olduğu kadar akla hayret veren bir usule başvururdu.

Bazan yaptığı işler, hârika derecesini bulurdu. Yine bir defa gözümle gördüm. Kapalı bir odanın içindeki gül daimi, üzerindeki iki çiçeği, bir koncası ve yapraklariyle beraber, kalın duvarların öte tarafındaki başka bir odaya esrarengiz bir tarzda geçiriverdi. Gül dalı bu odada yok oldu ve aynen öbür odada vücut buldu. Ağzım hayretten açık kaldı.

Fakat Kont, o zaman bu hâdiseyi bana lütfen izah etmiş ve bunda hayret edilecek hiç bir şey bulunmadığını söylemişti. Her maddenin muayyen bir müddet için atomlar halinde inhilâl **(ayrışma)** kabiliyetine malik olduğunu ve bu atomların taştan duvar, tahtadan kapı gibi alelâde mâniler arasından geçmesi çocuk oyuncağı kabilinden işler olduğunu anlattıydı.

Bana derdi ki:

—«Bir gün gelecek, esasen ayni şey demek olan madde ve hareket de tabiî koku, sada ve ziya gibi zâhirileşecektir.»

Zabit efendi, uzun ömür sırrının ne tarzda tatbik edileceğini artık anlamış bulunduğunuza şüphe etmiyorum.

Nasıl ki saf bir altın külçesi, hususî bir mâyi içine konulup da içinden münasip kudrette bir elektrik cereyanı geçirildiği takdirde yavaş yavaş parçalanır ve cevherinin bir kısmını, muayeyn bir yere konmuş bulunan, meselâ alelâde bir demir parçası, üzerine naklederse, canlı bir mahlûk da, müsait bir muhit içerisinde, icap ettiği kudrette manyatizma cereyanına mâruz bırakıldığı takdirde ve bunları, vücuduna alabilecek ve kendine temessül ettirebilecek vaziyet ve mesafede bulunan diğer herhangi bir mahlûka intikal ettirebilir.

Görüyorsunuz ki sizden hiç bir şey gizlemiyorum; en hurda teferruatı bile anlatıyorum. Bu ameliyenin icrası için müsait mahal her yerde bulunabilir. Yeter ki bu mahal sıkı sıkı kapalı, dışarıya sada çıkarmıyan, yarı karanlık ve bilhassa kuzeyden güneye müteveccih bir yer olsun. Bunun sebebi de bu ameliyede zarurî olan manyatizma cereyanını yıldızların yardımiyle takviye etmektir. Manyatizma akımı, ameliyenin icrasına muvafakat etmesi şartiyle, sağlam bünyeli bir adamın vücudundan intişar eden cereyandır. Zabit

efendi, zannıma kalırsa, şimdi, öğrenmek istediğiniz şeyi tamamiyle öğrendiniz.

XIX

Beni, oturduğum koltuğa sımsıkı bağlayan o muazzam kuvvet, dilimi, hattâ dimağımı bile kötürümleştirmişti. Düşünce ve muhakeme kabiliyetim yerindeydi, hattâ yeisim ayni yeisti. Fakat artık bende iradeden eser kalmamıştı. Hiddetim, bu uğursuz, kan emici mahlûklara karşı, metresimin katili olan bu adamlara karşı duyduğum hiddet bile şüpheli, belli belirsiz bir hale gelmiş, sönmüştü.

Marki (Gaspar), bir saniye sustuktan sonra aynı sıkıcı ve haddinden ziyade nezaketiyle söze devam etti:

—Zabit efendi, sözlerimin can sıkıcı olduğunu bilmekle beraber, deminden beri birkaç defa tekrar ettiğim bir sözü yine bahis mevzuu edeceğim. Bu çatının altında her şey sizin emir ve iradenize tâbidir, hiç bir arzunuz reddedilmiyecektir. Yalnız bir şey müstesna! Binaenaleyh bütün arzunuza rağmen ve kemali teessüfle sizden esirgemek mecburiyeti elîmesinde bulunduğumuz o şeye ait bahse geçmeden evvel, iyice düşünmenizi ve bütün arzularınızı bütün teferruatiyle bize söylemenizi rica ederim. Sizi namus ve şerefimle temin ederim ki, arzularınız, elimizden gelecek olan şeylere müteallik ise tamamen yerine getirilecektir.

Sözü bana terk etmek ister gibi sustu. Son kelimeyi söylerken, garip, karmakarışık bir hisle ürperdim.

Evvelâ damarlarımda umumî bir karıncalanma duydum. Kanım daha süratle cevelâna, kalbim daha hızlı atmağa başladı. Vücudumu saran gizli bağın yavaş yavaş gevşediğini, bütün âzama yüklenmiş olan o ağır yükün meçhul bir kuvvet tarafından kaldırıldığını anladım. Bu, tam bir serbesti şeklinde olmamakla beraber, deminki tam esaret ve kat'î kötürümlük hali de kalmamıştı. Ve Marki (Gaspar), sualini daha açık olarak:

—Zabit efendi, arzularınızı söyler misiniz?

Diye tekrar ettiği vakit samimî olarak cevap vermek kudretini buldum ve bu cevabı kalbimin bütün harareti ve bütün samimiyetiyle verdim:

—Hiç bir şey istemiyorum. Sevdiğim kadını nasıl öldürdünüzse,

beni de öylece öldürün. Çabuk olun, hazırım, dedim.

Bu sözlerime cevaben, Marki (Gaspar) biraz evvel güldüğü gibi o cırlak sesiyle bir kahkaha attı. Ayni dakikada, esrarengiz kuvvet, anî bir yüklenişle omuzlarıma yüklendi. Sıkıcı çember, vücudumun etrafına ve sinirlerime kuvvetle sarıldı. Yeniden sımsıkı bağlandım ve dilim, cansız bir halde, ağzımda katıldı, kaldı.

Muzaffer düşmanın müstehzi sesi, kulaklarımda yine çınladı:

—Ne demek istiyorsunuz zabit efendi? Acaba maksadımı size izah edemedim mi? Karşınızda, beni hükümetin resmî cellâdı filân gibi bir adam mı tasavvur ediyorsunuz?

Omuzlarını silkti, tekrar güldü ve enfiye kutusunu yorgun bir tavırla açarak:

—Anlaşıldı, dedi. Görüyorum ki, maksadımı kâfi derecede açıklıkla anlatamamışım. Bir not daha yapmak iktiza ediyor.

Zabit efendi, evvelâ şunu biliniz ki, karşınızda memleketin en namuslu üç şahsiyeti vardır. Şu gördüğünüz el, tek bir damla kanla lekelenmiş değildir. 1770 senesinde dünyaya gelen oğlum (Fransuva), Büyük İhtilâl sırasında, Fransanın o gülünç ve hayvanca çılgınlığını gördüğü için cellâtlardan ve giyotinden ebedî bir iğrençlik duymuştur. Torunum ise öyle bir tarihte dünyaya geldi ki, mecburen yumuşak kalbli kaldı ve bütün dünyaya ümitsizlik ve hüsranlarını terennüm etmekle vakit geçiren bir nevi Musset oldu. Böyle bir adamdan cinayet hiç beklenemez sanırım .

Zabit efendi, edebiyat, bu asrın günahlarından birini teşkil ediyor ve hayalperest insanlar üzerinde pek fena tesirler bırakıyor Burada hiç kimsenin ölmesi, öldürülmesi bahis mevzuu değildir. Ne Madam de... nin, ne de sizin...

Alelâde fânî insanların kısacık hayatlarını daha ziyade kısaltmak, uzun ömür sırrını taşıyan insanlara yakışmaz.

Allaha çok şükür, -azlıkları yüzünden ihmal edilen kazalar müstesna- sırrımız, bu gibi ihtiyaçlardan uzaktır. Ben kendi hesabıma, hayatımı uzatmağa muvaffak oldum ve bu bir asrı başkalarının hayatından çalmadım. Hayır efendim, biz adam öldürmeyiz!..

Lâboratuvarımıza gelen kadın, erkek birçok gençlerin arasında, hiç bir ferdinin buradan kılına hatâ gelmeden çıktığını, gerçi iddia edemem. Benim ömrüm kadar uzun ve uslu akıllı geçen bir ömrün bir tek günü bile çok kıymetli olduğu şüphesizdir ve buna karşı bir fedakârlıkta bulunmak, zahmete değer.

Tekrar edeyim ki, bu fedakârlık çok istisnaî bir haldir. «Hayat amelemize buradaki vazifelerini ifa ettikten sonra, evlerine, sıhhatli ve dipdiri giderler.

Misal olarak sevgiliniz de... yi alalım. Kendisi sizin tahmin ettiğiniz kadar hasta değildir. Yarın akşam evine döndüğü zaman, en yakını olanlar bile, onun, yine Beaulieu'dan, ağırlığından birkaç libre eksilmiş, kendi genç cevherinden çıkarıp aldığımız birkaç libre ağırlığında kan, kemik ve eti kaybetmiş olarak döndüğünün farkına bile varmıyacaktır.

Görüyorsunuz ki hiddetiniz mübalâğalıdır. Sözlerinizden anladığıma göre, kendi maceranızın bir an evvel bir hal suretine bağlanmasından başka arzunuz yok. Pekâlâ! İster misiniz bu hal suretini sizinle beraber arayalım?

İkinci defa olarak, vücudumu sıkan çember, göz açıp kapıyacak bir müddet, yani Marki (Gaspar)ın teklifine cevap olarak, kabul makamında başımı eğecek kadar bir müddet çözüldü.

XX

Marki (Gaspar), koltuğa iyice yaslandı. Koltuğun yaldızlı dirsekleri üzerinde, parşömen derili, kuru, ufak elleri, eski bir fildişi gibi parlak görünüyordu. Kont (Fransuva) ve Vikont (Antuvan) da onu taklit ederek koltuklarına yaslandılar. Onların daha geniş ve daha etli olan elleri de oturdukları koltukların kenarlarına dayandı ve avuçları dayandıkları yeri kavradı.

O zaman, görünüşte zararsız insan ellerinden ibaret olan bu pençelerin beni kıskıvrak yakaladığını ve sivri uçlarının, işkence içinde kıvranan vücuduma battığını çok açık bir surette hissettim.

Marki yine söze başladı:

—Zabit efendi, sizin zeki bir adam olduğunuza eminim. Her emirinize itaat edeceğimi söylerken birçok defalar, kasden zikrettiğim istisnanın neye dair olduğunu derhal anladığınıza şüphe etmiyorum. Bunu açık söylemenin şimdi zamanı geldi ve bu bahse intikal etmekle, emin olunuz ki, ben sizden ziyade müteessir ve müteessifim. Evimiz, demin de söylediğim gibi, kendi evinizdir. Fakat siz de takdir edersiniz ki, sırrımıza vâkıf olduktan sonra, artık buradan çıkmanıza imkân kalmamıştır. Hiç bir arzunuz reddedilmiyecektir, hiç birisi... Yalnız bir tek şey müstesna, hürriyet!

Sizi, arzunuz hilâfına burada alıkoymaktan mütevellit teessürümüzün çok büyük olduğuna lütfen inanınız. Üçümüz namına söylüyorum. Bu sözümü ne Kont ve ne de Vikont tekzip edeceklerdir. Fakat elden ne gelir? Evimize geldiğinizden dolayı ortaya çıkan şu aleyhinizdeki vaziyette bizim zerre kadar kabahat ve mes uliyetimiz olmadığını biliyorsunuz. Ve sizin tecessüsünüz bunun biricik sâikidir.

Binde bir vâki olabilecek bir tesadüf eseriyle, dün akşam, dünyada hiç bir «fânı insanın» görmesine cevaz olmayan bir şeyi, yâni Madam de... nin Gauthier’nin ölümü boğazından geçtiğini gördünüz. Bu kadını takip ederek evimizin yakınına kadar geldiniz. Artık o zaman her şey bitmişti. Bizim yaşadığımızı, nerede yaşadığımızı ve arasıra evimize vâki olan ziyaretlerin şeklini öğrenmekle, çok şey öğrenmiş, lüzumundan çok fazla şey öğrenmiş bulunuyorsunuz.

Zabit efendi. Sırrımız sır olarak kaldıkça kıymet ve tesiri vardır. Bu sırrın birkaç «Ölmez Adama» hâs olarak kalması ve fâni insanlar güruhunun o sırrın mevcudiyetinden bile haberdar olmaması lâzımdır.

Bu sırrın cevherinde asalet vardır. Bunun mevkii tatbika vaz'ı için aşağı tabakadan birçok mahlûkatın, birkaç üstadın nef’ine olarak yorulması, ıstırap çekmesi ve tehlikeye mâruz kalması şarttır.

Asrımızda hüküm süren zihniyet, her türlü insanca hislere bu kadar aykırı bir şey kabul edemez. Hükümet adamlarınız, yüz yetmiş beş seneden beri ölmemek cüretkârlığında bulunduğumu haber alacak olsalar, her türlü müsavat esaslarına bu derece aykırı hareketimden dolayı aleyhimde ateş püskürürlerdi. İşte bu sebepledir ki, memleketin en namuslu insanları olduğumuz halde haydutlar gibi böyle dağlar, tepeler, uçurumlarla dolu çorak arazinin ortasında saklanarak yaşamağa mecbur kalıyoruz.

Ne kadar müşkül bir vaziyette olduğumuzu anlıyor musunuz? Örümcek ağına düşen bir arı gibi, evimize girdiniz. Rasgeldiğiniz şeyi devirdiniz, kırdınız. Esrarımız hakkında topladığınız birkaç parça tafsilâtı hâmilen geldiğiniz yere avdet etmeniz mümkün olduğu takdirde yayarsanız, biz mahvolduk demektir; mübalâğasız söylüyorum.

Bugüne kadar dolaştığımız memleketlerde hayat ve serbestimizi ne kadar büyük ihtiyatkârlıklar, hileler sayesinde ve ne fedakârlıklar pahasına muhafaza ettiğimizi bilseniz! Ne muhaceretlere, ne seyahatlere katlanmadık! Nasıl bir serseri Yahudi hayatı geçirdiğimiz, tasavvurunuza sığmaz... İş, serseri Yahudi hayatiyle kalsa yine iyi...

Zabit efendi, üstadım vefat ettiği zaman ben henüz ihtiyar değildim. Şu gördüğünüz oğlum (Fransuva) küçücüktü. O tarihten yirmi sene evvel Fransada aldığım annesi henüz genç, güze) ve bir kocayı bahtiyar edecek derecede zeki bir kadındı. Yâni ne fazla zeki, ne budala. Kendisini çok fazla seviyordum ve bidayette yeni hayatıma, karımı da ortak edebileceğimi düşünerek fevkalâde sevindim. Fakat sonra düşündüm. Üstadım derecesinde bir adam, hattâ belki de ondan daha yaşlı ve daha âlim bir şahsiyet olmamı temin edecek derecede büyük ve mühim bir sırrı bir kadına vermek ne dereceye kadar doğru bir hareket olurdu? Hayır, buna imkân yoktu. Karımın muhabbetini ve dudaklarındaki tebessümü ebedîleştirmek imkânına malik olduğum halde, onun, gözlerimin önünde ölmesine mâni olmamak felâketine katlandım. Fakat «Ölmez Adamlar» ın hayatı için bu elzemdi. Yirmi sene sonra, oğlum da, bu sırrın yabancılara geçmemesi için kendi karısını, ayni şekilde ölümün kucağına bıraktı.

İşte zabit efendi, hayatları, nazarınızda, sizin hayatınızdan daha az kıymettar olmadığını sizin de itiraf edeceğiniz iki kişiyi, uğrunda kurban ettiğimiz bu muazzam sırrın kıymetini bununla ölçebilirsiniz.

İfrata varmamak için iki kişinin diyorum... Belki de fazla...

Biraz evvel Madam de.. yi solgun ve bîtap bir halde gördünüz. Vücudundan sekiz on librelik hayatî maddeyi terketmek, oyuncak değil... Bu hususta canımızı sıkan bazı hâdiseler de olmadı denemez... Seyrek... Pek seyrek... Neyse...

Hayatımızın kurtuluş karşılığı başkaları tarafından ödenmekle beraber, yine ne kadar ağır olduğunu görüyorsunuz. Hayhat! Zabit efendi, bu kurtuluş fidyesi borcundan size de bir hisse ayrılacaktır; bu, sizi hayrete düşürmesin.

Siz de borcunuzu ödemek mecburiyetindesiniz efendim! Gerçi bunu hangi akçe ile ödiyeceğinizi henüz tamamiyle kestiremiyorsam da...

Marki sustu ve sıra ile oğlunun ve torununun yüzlerine baktı. Onlar başlarını salladılar. Bir iki dakika geçti, Marki birdenbire yine söze başladı:

—Şayet 1908 senesinde bulunmayıp da 1808 senesinde bulunmuş olsaydık, iş kolaylaşırdı. Zira biliniz ki, diri veya ölü, bir tufeyli yüzünden, çok müşkül bir vaziyete birinci defa olarak düşmüyoruz. Tufevlî kelimesini kullandığım için beni lütfen mâzur görünüz. Nezakete aykırı ise de hakikate tamamiyle uygundur.

Evet, meselâ, şimdi aklıma gelen şu hâdise! Bundan seksen sene kadar evvel Napolili bir bîçare bizim evde ölüvermişti. O tarihte Napoli'de oturuyorduk. Kralın polis teşkilâtı ne kadar kötü olursa olsun, herifin, evinden bu kadar uzak bir yerde ölmesinin sebebini araştırmağa teşebbüs edecek olurlarsa başımıza kimbilir ne işler açılacaktı. Kararımı verdim. Limanda bir Malta filikası duruyordu. Ölen adamın kaybolduğu henüz şehirde şâyi olmadan bu filikaya atladık. Hiç kimseye borcu olmıyan üç namuslu zatın muhaceretini de gayritabiî telâkki eden olmadı. Maltadan Kadiks şehrine, Kadiks'den Sesil'e geçtik. Orada bizi aramak şeytanın bile aklından geçmezdi.

Heyhat! Bu son asır içinde dünya çok ufaldı. Bilhassa telgraf, işimizi altüst etti. Hiç şüphe yok ki, daha şafak sökmeden, sizin maceranızı ve esrarengiz kayboluşunuzu bildiren telgraflar, direkten direğe koşmağa başlıyacaktır.

Zaten bu memlekete gelip de bu kulübeyi satın almağa karar verdiğimiz zaman, Fransa kanunlarının münasebetsizliği yüzünden, birçok resmî dairelere beyannameler vermeğe mecbur oldum. Binaenaleyh kim olduğumu biliyorlar. Şayet ölecek olursanız polislerin, evimi altüst edeceklerine, dolapların içine varıncaya kadar karıştıracaklarına zerre kadar şüphe etmiyorum. Vallahi çok müşkül bir vaziyetteyiz. İş, içinden çıkılmaz bir hale geldi. Sizi buradan ne serbest ve diri olarak gönderebiliriz, ne de esir veya ölü olarak muhafaza edebiliriz.

Marki yine sustu, başını yana eğdi, dudaklarını ileri uzattı ve sonra çıngırak gibi sesiyle gülerek:

—Hayret ettiniz gibi görüyorum, zabit efendi, dedi. Acaba Madam de... mi aklınıza geldi? Galiba onun ve onun gibi daha birçok «hayat amelesinin»

buraya sık sık gelip gittiği halde, bu gelip gitmelerin, nasıl olup da bizim için mahzurlu telâkki edilmediğini düşünüyorsunuz.

Hakikaten de öyle! Fakat bu adamların hiç birisi, bizim işimizden katiyen haberdar değildir ve her birisi, bu insanî vazifesini, farkında bile olmadan ifa eder. Tenhalığı sevdiğimiz için, her gittiğimiz memlekette, oturacağımız yeri şehre uzak mahallerde intihap ederiz. Bu sebeple evimizin yolu uzak olur. Ziyaretimize gelenler yolun uzaklığından ve yorgunluktan şikâyet etmesin diye, evvelâ onları ipnotizma ederek uyuturuz. Esasen siz de takdir, edersiniz ki, bu usul bizim selâmetimiz bakımından lüzumlu bir harekettir. On beş, yirmi sene müddetle oturmak niyetiyle bir memlekete yerleştiğimiz zaman işte bu usul sayesinde, evvelâ ahali arasında en sağlam ve sıhhatli olanlarını seçeriz; sonra da bunların içinden, yaşadıkları hayat itibariyle en serbest olanlarını intihap ederiz. Bundan sonra bize «hayat amelesi» olarak yalnız bunlar çalışır. Sırası gelmişken, Madam de... yi kıskanmanız ihtimalini dahi bahis mevzuu ederek bu husustaki şüphenizi de izale edeyim. Madam de... nin gözleri, dünyanın en güzel gözleri olmakla beraber, kendisini intihap edişimizin sebebi büsbütün başkadır. Kocasının daimî surette tersanede meşgul olması ve uzak bir semtte de bir villâsı bulunmasıdır. Madam de... bu villâyı sık sık ziyaret etmek mecburiyetinde olduğu için, sık sık vukua gelen, kayboluşları bu sebebe atfedilir ve muhitinde dedikoduyu mucip olmaz. Ümit ederim ki bu üzüntüden de kurtuldunuz. Ben de, kendi hesabıma, maceranızın bağlanacağı neticeyi tâyin ederek, üzüntüden kurtulmak istiyorum.

Şu dakikada, katiyetle tesbit etmiş bulunuyoruz ki, bu evden dışarı, diri ve serbest olarak çıkmanıza imkân yoktur. Diğer taraftan, burada mahpus kalmanız yahut ölmeniz dahi kabil değilidir. Şüphesiz ki üstünlüğümüzden istifade ederek sizi öldürmek ve kimsenin bizden şüphe edemiyeceği bir mahale götürüp bırakmak kabildir. Fakat demin söylediğinizin ve düşündüğünüzün hilâfına olarak bizler, katil, yahut katile benzer kimseler değiliz... Binaenaleyh bize çok pahalıya da mal olsa, sizi öldürmiyeceğiz... Keyfiyet bu merkezde olunca, sizi nasıl öldürmiyeceğimiz meselesini tâyin etmek kalıyor; ve mesele bana çok çapraşık göründüğü için, siz de dâhil olduğunuz halde, burada bulunanların fikirlerini; birer birer öğrenmek istiyorum.

Ve Marki, Konta ve Vikonta tekrar enfiye ikram ettikten sonra kendisi de çekti ve mendiline büyük bir zevkle aksırdı.

XXI

Markinin daveti üzerine, Kont ve Vikont sıra ile fikirlerini söylediler. Markinin düdük gibi incecik sesini o kadar müddet dinlemiştim ki, ötekilerin ciddî ve kalın sesleri kulağıma akseder etmez, kötürümleşmiş, taş kesilmiş olmama rağmen, az kalsm yerimden sıçrıyacaktım.

Evvelâ Kont (Fransuva), Marki Gaspar'a hitaben söze başladı:

—Efendim, dedi, evvelâ her hususta ve bilhassa yüzbaşı efendinin buradaki mevcudiyetinin bizim için tehlike arzetmekte olduğu noktasında haklı bulunduğunuzu söylemek isterim. Bu tehlike Madam de... nin de tam bugün bizde misafir bulunmasiyle daha ziyade artmaktadır. Onu yarın geceden evvel Toulon'a yahut Sollies'e göndererek, zamanından evvel avdet yorgunluğuna mâruz bırakmak muvafık olmaz. Zafiyeti henüz âzamî derecededir ve ne siz, ne de ben, en fena vaziyetlerde bile, mâsum bir kimsenin hayatını tehlikeye sokmayı kabul edemeyiz.

Bununla beraber, zabit efendinin çok yakından alâkadar bulunduğu vali, yarın sabahtan tezi yok civar araziye külliyetli miktarda asker gönderecektir. Araştırmalar yapılması kuvvetle ümit edilmektedir.

Böyle bir münasebetsizlik zuhurunda da bir kişi yerine iki kişiyi saklamak mecburiyetinde kalacağız. İki baştan tehlikedeyiz. Bilmem siz de böyle mi düşünüyorsunuz?

Marki:

—Tabiî, diye tasdik etti. Kont eğildi, sonra sözüne devam etti:

—Fazilet, burada, biraz güç kabili tatbik! Zira bizi müşkülâttan kurtaracak birçok haince ve canice çareler var. Meselâ Toulon’da, yüzbaşı efendi ile Madam de... nin münasebetlerini bilmiyen yok gibidir. Zabit efendinin ortadan kaybolmasının doğuracağı şüpheleri, kadının üzerine yüklemek bizim için çok kolay olur. Yarın polisler, yüzbaşı efendiyi araştırırlarken kadını bulurlarsa ve buldukları yer, Gauthier'nin ölümü boğazında ve inkârı mümkün olmıyan bir delil teşkil eden ölü beygirin civarında olursa, mesele kalmaz.

O zaman bunun aşk yüzünden yapılmış bir cinayet otduğuna hükmedilir ve biz bu işten sıyrılırız... Bahusus ki, Madam de... böyte bir itham karşısında imkânı yok kendisini müdafaa edemiyecektir. Zira, evvelâ kendisi şaşıracak, bu kadar aykırı bir mevkide ne işi olduğunu ne hâkimlere anlatabilecek, hattâ ne de kendisi anlıyabilecektir.

Vikont (Antuvan) bu sırada başını katdırdı:

—Namusa bu kadar aykırı ve bu derece vahşice bir hareket, ellerimize kandan daha fena bir şey, hacâlet **(utanç)** butaştırır efendi!.. dedi.

Bu sözü oldukça sert söylemişti. Kont ona doğru döndü ve sözünü tasdik ederek:

—Gayet tabi! dedi. Hiç bir namuslu adam bir masumun haksızlığa ve haksız yere cezaya mâruz kalmasına razı olamaz. Bununla beraber, bu meselede cinayeti ispata medar olacak hiç bir delil olmadığına göre, hâkimler heyeti, sadece tahminlere dayanarak şüpheli bir cinayet için madamı mahkûm edemiyecektir.

Vikont, onun sözünü yarıda kesti:

—Heyeti hâkime beraet kararı verebilir, fakat efkârı umumiye affetmez. Kalbinin sesini dinliyerek sevmekten başka hiç bir günahı olmıyan bir kadın bizim yüzümüzden halkın nefret ve hakaretine mâruz kalacak, hele aile saadeti tamamiyle mahvolacak ve yuvası muhakkak yıkılacaktır.

Kont:

—Hakkınız var, dedi.

Markinin, kaynana zırıltısını andıran kahkahası yine araya karıştı:

Kafi efendiler! diyordu. Lütfen şu tazallümleri bırakalım...

Şefkat, merhamet hisleriniz yine kabardı. Ağzınızdan bu insaniyet, kardeşlik, aşk kelimeleri hiç eksik olmıyacak mı? Emniyet ve selâmetimizin, hattâ hayatımızın, aşifteliği dillere destan olmuş bir kadının aile hayatından daha kıymetli olduğunu düşünmüyor musunuz? Bulduğunuz çare pekâlâ kabule değer. Mamafih bundan daha iyisini bulmak lâzım. Bana kalırsa, herhangi bir çareyi tatbika karar vermeden evvel hepimiz fikirlerimizi söylemeliyiz (Antuvan), söz sırası sizin...

Vikont evvelâ tereddüt etti, sonra dedi ki:

—Efendim, bana kalırsa en uygun çare, bizim, hususiyle sizin

o muazzam manyatizma kudretinizin tatbikidir. Zannediyorum ki, yüzbaşı efendiyi zâhiren serbest olarak bırakmak kabildir. Ancak bu zahirî serbesti ile beraber üzerinde öyle bir tesir icra ve muhafaza

ederiz ki, bundan sonra ağzından kaçacak her söz bizim tarafımızdan

kendisine telkin edilir. Birkaç gün böylece geçer, sonra...

Marki, alaylı, gülüyordu:

—Sonra?.. diye sordu.

Fakat Vikont sözünün arkasını getiremiyordu. Marki:

—Sonra, hiç! dedi. Çünkü tarif ettiğiniz bu komediye bir netice tasavvur edemiyorum. Tam sıhhatli, tam akıllı, genç ve dinç bir adam olan şu efendinin iradesine, gece gündüz dinlenmeden hâkim olmanın

-her üçümüz arasında taksim edilse bile- doğuracağı insan üstü yorgunluğa uzun müddet tahammül edeceğimizi tasavvur edebilir misiniz? Zayıf bir ihtiyar bahis mevzuu olsaydı yine neyse... Fakat efendi için buna imkân yoktur. Bu teklifler cinnettir, düpedüz cinnet! Daha iyi bir çare bulmalı (Antuvan)! Haydi efendiler, gayret!

Fakat ne Kont, ne de Vikont bir kelime bile ilâve etmediler.

Umumî sükûtun ortasında yalnız Markinin çıngıraklı gülüşü, gıcırdayarak öttü.

XXII

Uyuşmuş damarlarım, birdenbire süratle deverana başlıyan kanın tazyikiyle atmağa başladı. Demin olduğu gibi vücudumda bir karıncalanma hissettim ve vücudumu sıkan çember yine gevşedi. Ancak geçen seferki serbestlik, birkaç saniye süren yarım, bir serbestlik olduğu halde bu defa kendimi baştan aşağı tamamiyle serbest hissettim ve bu his devam etti. Şaşkın şaşkın başımı kaldırdım. Markinin bakışlarının benim üzerime çevrilmiş olduğumu gördüm. Fakat bu gözler hiç bir emir neşretmiyordu.

Anî bir arzuya kapıldım. Birdenbire sıçramayı, silâhsız olmama

rağmen boğuşmayı, yahut daha iyisi, kaçmayı düşündüm. Lâkin, akabinde omuzlarımı silktim. Bu hareket neye yarıyacaktı. Ne kadar süratle kaçsam, ne kadar süratle taarruza geçsem bu adamın müthiş bakışları beni durduracak, yıldırımla vurulmuş gibi vuracaktı, bunu biliyordum. Azamı serbest bırakması, kapıları kapalı bir hapishanede, mahpusun ellerini çözmek nevinden bir şeydi. Hakikatte yine esaretim devam ediyordu; pazularımın kuvveti düşmanlarımı korkutmuyordu.

Binaenaleyh yerimden kımıldamadım. O zaman Marki, gayet tatlı

bir sesle bana hitap ederek dedi ki:

—Zabit efendi, ümit ederim ki, şimdi daha salim bir fikirle düşünmeğe başladınız ve bizim ne yaradılışta insanlar olduğumuzu anladınız. Biz de tıpkı sizin gibi namuslu, yalnız sizden daha yaşlı ve yaşlarındaki fazlalık dolayısiyle daha kıymetli insanlarız. Evet, bütün mesele şurada: Evvelâ bu harikalı ve âdeta ölmez olan hayatı korumak, sonra da, size biraz evvel anlattığım gibi, bizim için çalışan kadıların ve erkeklerin hayatlarını nasıl koruyorsak, sizin hayatınızı da kabil olduğu kadar tehlikeden korumak.

İşte mesele bu!

Zabit efendi, ümit ederim ki insaflı davranır ve size karşı çok iyi hareket ettiğimizi tasdik edersiniz. Size ne şiddet gösterdik ne dövüştük, hattâ bizi oldukça sert bir surette tahkir ettiğiniz halde... Maksadımız, size düşman değil, müttefik muamelesi etmektir. Siz ve biz, netice itibariyle ayni gayenin tahakkukuna çalışıyoruz. Bu itibarla, daha fazla beklemeden derhal meclisimize katılmanızı ricaya müsaadenizi istiyeceğim. Deminden beri burada konuşulanları işittiniz. Maalesef bu münakaşalardan, kabili istifade bir netice çıkmadı. Şu müşkül vaziyetten kurtulmanız için aklınıza bir çare geliyor mu?

***

Ey bu satırları okuyacak ve artık tahtasına varıncaya kadar erimiş, bitmiş olan şu kurşun kaleminin çizdiği eğri büğrü yazıların şeklini anlamağa çalışacak olan sizler! Sizi şahit tutarım ki, geçirdiğim macera müthiş, çok müthişti, insanlığın üstünde, hayatın üstünde, korkunç bir şeydi. Son gecem olan o gece zarfında, kâbuslarla dolu bir karanlık içinde çırpındım durdum. Ve bu karanlık gayenin en derin noktasında, bir an için insanlığımı unutarak, yalnız bir dakika fâni insanlara, bu kan emici «ölmez insanlar» lehine olarak ihanet etmeyi aklımdan geçirdimse, ey bu itirafı okuyacak olan sizler, bu zaafımı, kendinizden pay biçerek mâzur görünüz ve bana lânet etmeyiniz.

Evet, bunu yaptım ve beyhude yere yaptım.

Marki Gaspar:

—Zabit efendi, dördümüzü de şu çapraşık vaziyetten kurtaracak bir çare düşünebiliyor musunuz?

Sualini ikinci defa olarak sorduğu zaman ben, Andree Narcy, alnım yerde, yüzüm kızarmış olarak şu cevabı verdim:

—Efendi, evinizin kapısını açarak beni ve Madam de., yi serbest bırakınız ve bana namus ve şerefiniz üzerine söz veriniz ki bu kadın bundan sonra bu eve girmiyecektir. Ben de, burada gördüğüm ve işittiğim şeylerden ve hattâ sizin mevcudiyetinizden, kadın, erkek, mason veya papaz, hiç bir ferde, tek bir kelime söylemiyeceğime,

sizi namus ve askerlik şerefimle temin ederim.

Bu söz üzerine Marki Gaspar yerinden fırladı ve eliyle beni selâmlıyarak:

—Hay Allah razı olsun, zabit efendi, dedi. Bu sözünüz hoşuma gitti. Teklifinizi beğendim, görüyorum ki anlaşacağız ve bu iş muvaffakiyetle bitecek.

Tekrar yerine oturdu, enfiye kutusunu aradı, düşündü, sonra başını salladı:

—Heyhat! Bu çok mertçe teklifi kabul edemediğim için pek müteessifim. Sizin gibi bir askerin sözü, nazarımda, sonsuz bir kıymete haizdir, bundan şüphe etmeyiniz. Bu sözü, sizin yaptığınız gibi, kendi sözümle bir ayarda telâkki eder ve her ikisini de altından ve çelikten daha saf ve daha kavi tanırım.

Sizi yeminle temin ederim ki, sözlerinize itimat ediyorum.

Fakat bu sözü söylerken hiç düşündünüz mü? Vicdanınıza yükletmek istediğiniz sır çok ağır bir yüktür. Bu sırrın meydana çıkması için, ihtiyatsızlıkla sarfedilecek bir tek kelime kâfidir. Bu kelimeyi ebediyen muhafaza edeceğine, bir dilsizden başka, hiç kimse güvenemez. Aksini iddia edemezsiniz. Size şu kadar soracağım. Rüya görürken sayıkladığınız vâki değil midir? Daima yalnız mı yatarsınız? Bazan hastalandığmız vakit nöbet gelir mi?.. Kâfi. kâfi... Böyle çok ciddi meselelerde, yalnız hüsnüniyetin kıymeti yoktur. Sahibinin namus ve şerefi noktai nazarından bile tehlikeli olan bu vaadi kemali esefle reddederken, bunu şahsınıza karşı yapılmış bir hakaret telâkki etmemenizi de rica ederim.

Bu sözünü bitirince beni büyük ciddiyetle selâmladı. Sonra sesinin ahengini değiştirerek:

—Fakat dedi, eninde sonunda kabul edeceğimiz hal tarzı ne olursa olsun, her şeyden evvel, tehlikenin vukuu zamanını tahminde yanılıp yanılmadığımızı anlamalıyız. Zabit efendi, bu hususta en doğru malûmatı siz verebilirsiniz. Söyleyiniz bakalım. Yarın sabahtan tezi yok, polislerin sizi araştırmağa başlıyacaklarını tahmin etmekte haklı mıyız?

Başımla tasdik ettim.

Endişeli bir tavırla:

—Ya! dedi, biraz düşündü, şu suali sordu:

—Beygirinizin, Gauthier'nin ölümü boğazında telef olduğu doğru mu?

Tekrar başımı eğdim.

Kendi kendine konuşur gibi hafif sesle sözüne devam etti:

—Şu halde, araştırmalara oradan başlıyacaklardır. Bu araştırmaların kısa sürmesi lâzım. Netice ne kadar çabuk tahakkuk ederse o kadar iyi olur.

Enfiye kutusunu açmış, parmağiyle, mihaniki bir tarzda kutunun içini karıştırıyordu:

—Hiç şüphe yok ki, tehlike ne kadar devamsız olursa o nisbettede ufak olur. Arıyan polisler, uzun müddet arayacaklardır, meğer ki...

Bir müddet beni süzdü, sonra başını sallıyarak:

—Meğer ki, derhal bulsunlar. Fakat ne bulacaklar? Bittabi sizi, başkasını değil; sizi! Diri veya ölü olarak. Tercihan ölü olarak.

Nihayet beni öldürmekte karar kıldığını zannettim. Zaten bu akıbete çoktan hazırlanmıştım. Soğuk bir tavırla:

—Ne zaman emrederseniz! dedim.

Fakat Marki kaşlarını çattı ve kat'î bir ifadeyle:

—Zabit efendi, dedi, bize çok pahalıya mal olsa da yine sizi öldürmek niyetinde bulunmadığımı söylemiştim zannederim.

Omuzlarını silkti, Konta ve Vikonta döndü:

—Zannedelim yegâne kurtuluş yolu budur. Esasen kaba düşünceli olan ve şu hâdiseden şüphe bile etmiyen polisleri aldatacak güzel tertip edilmiş bir sahne... Bu işi iyi idare etmek o kadar güç bir şey değil...

Sadece bir cesede ihtiyaç var. Buradan çok uzakta ve Gauthier'nin ölümü boğazına çok yakın bir yerde, bir uçurumun dibinde bir ceset...

Bir müddet gözlerini yere dikti, düşünceye daldı. Vikont (Antuvan) şöyle bir itirazda bulundu:

—Evet efendim ama, elimizde böyle bir ceset yok. Bunu nereden tedarik edeceğiz? Bir mezardan çıkarmak niyetinde misiniz?

Marki başını kaldırarak güldü:

—(Antuvan), muhayyileniz bir romancı muhayyilesine benziyor. Zahir, üçümüz de, bu zifiri karanlıkta, mezarlıklarda ölü aramağa çıkacağız. Bunu yapsak bile, yine düşünceniz saçma... Polisler ne kadar akılsız olurlarsa olsunlar, lâalettâyin bir kadidi aradıkları adamın cesedi diye kabul edip hemen zabıt varakası, tanzim ederler mi sanıyorsunuz? Çünkü, en nihayet, maksadımız, bu zabıt varakasının tanzim edilmesidir, değil mi? Herkesin nazarında, zabit efendinin ölmüş olması ve kabil olduğu kadar az esrarengiz bir surette ve tabiî bir ölümle ölmesi lâzım. Emniyet ve selâmetimiz buna bağlıdır.

Çehresi tekrar ciddileşti, yüzüme sabit bir bakışla bakarak:

—Zabit efendi, dedi, sizin hesabınıza çok müteessirim. İsmini,

sıfatını ve şahsiyetini kaybetmenin bir insan için pek ağır bir şey olduğunu tasdik ederim. İşte sizi bekliyen akıbet budur.

Yaşıyacaksınız, söyledim ve tekrar ediyorum. Fakat ayni zamanda herhangi bir mezarlıkta üzerindeki kitabesiyle bir kabriniz ve içinde de bakiyei izamınız bulunacaktır. Buna razı olmaktan başka yapılacak hiç bir şey yoktur.

Sırtımda bir ürperme hissettim. Ölmeğe hazırdım, fakat ölümün bahis mevzuu olmadığını yavaş yavaş anlamağa başlamıştım. Bahis mevzuu olan şey, başka bir şey, belki ölümden de beter bir şeydi.

Vikont (Antuvan) yine itiraz etti:

—Fakat bu cesedi nerede bulacağız?

Marki eliyle sert bir hareket yaparak onun sözünü yarıda kesti ve:

—Burada! dedi.

XXIII

Bu sözü bir sükût takip etti. Kalbimin vuruşları artmağa şakaklarımda buz gibi ter damlaları birikmeğe başladı. Korkuyordum. Karanlıktan, cinden, periden korkar gibi, içimde müphem bir korku vardı. Marki (Gaspar) ın incecik sesi, içimdeki müphem üzüntüyü büsbütün arttırdı, şimdi bana hitap ediyordu:

—Zabit efendi, zihnimde bu işin iyi ve fena taraflarını iyice muhakeme ettim. Fakat artık kat'î kararımı verdim. Bu karara siz de mâkul bir itiraz serdedemezsiniz; çünkü siz de bizi müşkül mevkiden kurtaracak bir çare bulamadınız. Binaenaleyh bu kararı itirazsız ve temyizsiz olmak üzere, aynen kabul etmek mecburiyetindesiniz.

Mahkemede yemin eder gibi sağ elini yukarı kaldırdı:

—Zabit efendi, bugüne kadar Toulon müstahkem mevkii erkânıharbiyesinde, süvari yüzbaşısı Mösyö Andre Narcy idiniz.

Artık o değilsiniz. Süvari yüzbaşısı Mösyö Andre Narcy biraz sonra ölecek; onu bu akıbetten hiç bir şey kurtaramaz, zira onun hayatı «ölmez adamlar» için ölüm tehlikesi teşkil etmektedir. Ve bu dakikadan itibaren

«zabit efendi» diye hitap etmeme artık imkân kalmıyan siz, intihap edeceğiniz herhangi diğer bir nam altında yaşamağa devam edeceksiniz. Fakat burada, bu evde mahpus olarak yaşıyacaksınız.

Bu mahpusluğunuz ancak bir müddet devam edecek; zira size ebedi bir mahpusluk yükliyecek değiliz. Bu memleketteki ikametiniz müddetini azaltmak bizim elimizdedir. Sizin hatırınız için, bu müddetin, bugünden itibaren iki, yahut üç seneyi geçmemesini temin edeceğiz. Etrafta şüphe uyandırmamak şartiyle, ne kadar kısa bir zamanda gitmek kabil olursa gideceğiz. Sizi de beraber götüreceğiz. Sonra, istediğiniz herhangi bir memlekette -yeter ki uzak olsun- sizi kemali memnuniyetle serbest bırakacağız ve sizden sükût etmeniz için de hiç bir vaat istemiyeceğiz. Çünkü bundan otuz, kırk ay sonra, bugünkü 22 aralık 1908 tarihinde, hiç şüphe götürmez bir katiyetle öldüğü tesbit edilmiş olan Yüzbaşı Andre

Narcy'yi diriltmek gibi bir cüretkârlığa teşebbüs edecek olursanız, sözlerinizi meçhul bir sergüzeştçinin, yahut dolandırıcının sözleri telâkki ederek sizi doğruca hapishaneye, hem de iki üç seneden daha fazla bir müddet için tıkacaklarını siz de pekâlâ bilirsiniz. Şu halde, sükût edeceksiniz ve kendinize, sakin ve sade bir hayat hazırlıyacaksmız. Bu yeni hayatınızın tatlı ve mesut bir hayat olmasını ve bugünkü ömrünüzü sona erdiren kazadan pek çok defa daha az feci kazalardan bile âzâde olmasını temenni ederim.

Bu sözleri büyük bir kayıtsızlıkla dinledim.

Marki öne doğru eğildi ve bana:

—Bu kararı arzunuzla kabul ediyor musunuz, efendi?

Diye sordu.

Silkindim. Dimağımda irade namına ne kalmışsa hepsini topladım ve başımı yukarı kaldırarak dedim ki:

—Avucunuzun içindeyim. Ne kabul, ne de reddediyorum. Sadece itaat ediyorum.

Cevabımın böyle olacağını tahmin etmiştir, diye düşünüyordum. Hâlbuki bu cevabım Markinin canını sıktığını hayretle gördüm. Dudaklarını ısırdı ve sağa sola, müphem bir göz gezdirdikten sonra:

—Daha iyi bir cevabınızı bekliyordum, dedi. Size açıkça söyleyeyim, bu takındığınız itaat tavrı benim hiç işime gelmiyor. Bizim kimler olduğumuzu lütfen hatırlayınız. Burada ne cellât var, ne de mahkûm. Sizden beklediğimiz şeyi ya serbestçe reddedersiniz, ya serbestçe kabul edersiniz.

Karşımda bu kadar garip şekilde konuşan bu adamı şaşkın şaşkın seyrediyor ve susuyordum. O ısrar etti:

—Tekrar ediyorum, efendi. Yüzbaşı Andre Narcy'nin ölümüne ve birkaç sene sürecek rahat ve tatlı bir esaret hayatı mukabilinde onu istihlâf etmeğe rızanızla muvafakat ediyor musunuz?

Artık anlamak için bir gayret sarfetmiyordum. Omuzlarımı silkerek cevap verdim:

—Hayır!..

Marki (Gaspar) başını salladı:

—Efendi, hatâ ediyorsunuz, dedi.

Sert ve cevval gözleri, tenkit eder bakışlarla çehremde dolaşıyordu:

—Hatâ ediyorsunuz, efendi. Yaşımın bana bahşettiği salâhiyete dayanarak size, bir büyük babanın, küçük çocuğuna hitap etmesi şeklinde hitapta bulunmama müsaade ediniz... Hiddetinize mağlûp oluyor ve kadere karşı

isyan ediyorsunuz. Halbuki kader, insanların isyanlarına ve feryatlarına karşı gayet pişkindir. Bu çocukça hareketi

size yakıştıramıyorum. Meydan okur gibi savurduğunuz bu «hayır» kelimesini sarfederek bizi çok müşkül bir vaziyete soktuğunuzu zannediyorsanız, yanılıyorsunuz. Size teklif ettiğimiz bu hakikî aftan farksız hal çaresini reddetmekle bizi ilzam ettiğinizi zannedecek derecede bâtıl düşünmezsiniz sanırım. Ne olursa olsun, sizi öldürmiyeceğiz, bu muhakkak. Fakat kan dökmekten duyduğumuz nefret hissini bu derece istismara da kalkışmayınız; zararlı çıkarsınız.

Kadınlara ne kadar az ehemmiyet verdiğimizi gördünüz. Hepimizin selâmeti namına, sevdiğiniz kadının, sözüm ona namusunu feda etmek bizim için gayet basit bir iştir. Bu işin ne kadar basit olduğunu siz de biliyorsunuz, biraz evvel yanınızda münakaşa edildi.

Bu sefer de Marki omuzlarını silkti, biraz sustu, tekrar başladı:

—Efendi, bu işi bir an evvel bitirmek ve daha açık konuşmak ister misiniz? O halde dinleyiniz:

Maksadım, demin de söylediğim vechile, Toulon askerî makamları ve mülkiyesini, ve efkârı umumiyeyi sizin âkıbetiniz hakkında aldatmaktır. Sizi ölü zannedecekler; vefat ilmühaberinizi yazacaklar, mezarınızı kazacaklar ve sizi içine gömecekler. Bu sayede, hiç kimse gelip sizi bu evin içinde aramıyacak ve siz de, biraz evvel vaat ettiğim gibi, başka iklimlerde, tam serbestinizi kazanacağınız günü bekliyerek, muvakkaten bu evde oturacak ve bizimle beraber, bizim yaşadığımız hayatı yaşıyacaksmız. Sizin gibi bekâr, coluğu çocuğu ve aile yuvası olmıyan bir adam için bu söylediklerimin hiç fena bir tarafı yok. Ancak, bu basit komedinin birinci perdesi için sizin bana itaat etmeniz şarttır. Size ait zannederek gömecekleri sahte cesedi, peri masallarında olduğu gibi, değneğimi dokunarak balkabağından çıkaramam. Gerçi, onu, buna yakın bir usulle yaratacağım; fakat sizin bana mutavaat etmeniz ve, tekrar ediyorum, istiyerek ve serbestçe yardım etmeniz lâzımdır.

Gittikçe artan bir hayret ve üzüntü ile dinliyordum. Tam Marki sözünü bitirdiği anda Kont (Fransuva) ve Vikont (Antuvan) ayni zamanda başlarını çevirerek ona baktılar ve, sanki benim anlıyamadığım bu sırrın izahı onları birdenbire tenvir etmiş gibi, gözlerinde âni bir şimşek çaktı.

Son bir defa daha, sallanan irademe sahip olmağa çalışarak dedim ki:

—Bu kadar fazla söze ne lüzum var? Burada hâkim sîzsiniz. İşin sonunda yapacağınız şantajın bence ehemmiyeti yok. Madam de... nin hayatına

mukabil kendi hayatımı feda ettim. Bu teklifimi tekrar etmekliğimi mi istiyorsunuz? Peki, öyle olsun. Tekrar ediyorum...

Marki (Gaspar) açık elini sağdan sola sallıyarak itiraz etti:

—Ne kadar inatçı adamsınız, efendi? Ortada hayat, ölüm meselesi yok, bunu pekâlâ biliyorsunuz. Bahis mevzuu olan şey, sizin «bir kadının şerefi» tâbiriyle zikrettiğiniz nesnedir. Bu şeref, sizin intihabınızla, ya kurtulacak, ya feda edilecektir. Ne mukabilinde kurtulacağı malûmdur. Bu kurtulan şerefe, kemali memnuniyetle bir cemile daha ilâve edeceğim. Madam de, bundan sonra bu eve ayak basmıyacak ve bundan böyle «hayat ameleliği»» etmiyecektir İşte bu kadar... Şimdi söyleyiniz, Madam de... hesabına siz mi ödiyeceksiniz, yoksa sizin hesabınıza o mu ödiyecek?

O henüz sözünü bitirmeden ben başımı eğmiştim. Marki o anda ayağa kalktı, birdenbire:

—Çok âlâ! dedi. Muvafakatinizi aldım. Fazla bir şey istemiyorum...

Kont ile Vikont da ayağa kalkmışlardı. Marki onlara hitaben:

—Efendiler, görüyorum ki maksadımı anladınız, dedi. Yapacağımız iş için ne lâzımsa hazırlayınız. Vakit kaybetmeyin. Zira neredeyse sabah olacak. Ben biraz istirahat edip kendimi toplıyacağım...

Marki, salona girdiğim zaman gözüme ilişen, garip şekillerinden hiç bir şey anlıyamadığım iki koltuktan birine doğru yürüdü. Bu koltuğa oturdu, daha doğrusu, gömüldü. Koltuğun, gayet hesaplı yapılmış olan arkalığına, minderine ve yanlarına bütün vücudunu iyice yerleştirdikten sonra gözlerini kapadığını gördüm.

XXIV

Ben, kendi koltuğumda oturuyor, bekliyor ve bakıyordum.

Kont (Fransuva) ve Vikont (Antuvan) esrarengiz bir işle meşgüldüler. Evvelâ, eşyayı yerlerinden kaldırdılar; koltukları duvarların kenarına dizerek

odanın ortasını boşalttılar. Sanki bir balo için meydan hazırlıyorlardı.

Bu iş bittikten sonra, hiç bir söz konuşmadan, evvelden ezberlendiği ve birçok defa tekrar edildiği anlaşılan hareketlerle, yukarıda zikrettiğim şövaleyi, bulunduğu köşeden kaldırarak odanın ortasına getirdiler. Şövaleyi odanın tam mihverinin uzunluğuna ve bu mihverin takriben üçte birini teşkil eden bir noktasına yerleştirdiler. Dolabı açtılar, içinden garip bir şey çıkardılar, bunu dikkat ve ihtimamla yerinden kaldırdılar ve epey güçlükle şövaleye yukarıdan aşağı vaziyette oturttular. O zaman, bunun, araba tekerleği büyüklüğünde ve tıpkı araba tekerleği gibi yassı ve yuvarlak bir adese olduğunu gördüm. Tıpkı elektrik projektörlerinin adesesine benziyen bu adese, kristalden değil, mahiyetini tâyin edemediğim bir maddeden yapılmıştı; tam değil yarım şeffaf, renksiz, fakat üzerinde yakut kırmızısından, zümrüt yeşiline varıncaya kadar altının bütün sanatı, intizamsiz, çok parlak ve madenî ışıltılar halinde pırıldıyan bir madde... Bu parıltılar, o renksiz ve yarı şeffaf maddeyle karıştırılmış olmakla beraber, ondan ayrıymış gibi açık bir surette görünüyordu. Umumî görünüşü, içinde altın zerreleri bulunan bazı içkileri, yahut (lâyd) şişelerini andırıyordu.

Şimdi, iki ihtiyar, garip şekilli koltukta ,hep aynı donuk vaziyette yatan Markiye doğru yürüdüler ve hiç gürültü etmeden koltuğu, tekerlekleri üstünde, yürütmeğe başladılar. Döşemenin bir noktasında tesbit edilmiş dört tane ayak yeri görünüyordu. Kont ve Vikont, yere diz çökerek koltuğun ayaklarını, bu yerlere birer birer yerleştirdiler. Herhalde yapılacak iş, fevkalâde nazik bir işe benziyordu.

Birinci koltuktan sonra, sıra ikinciye geldi. Bu ikinci koltuk boş olmakla beraber yine ayni sessizlik ve ayni yavaşlıkla itildi ve ayni ihtimam ve dikkatle yerine tesbit edildi.

Bütün bu işler bitince, iki ihtiyar yerlerine döndüler ve arkaları duvara, yüzleri bana dönük olarak oturdular... Bu işlerin arasında

yalnız bana dokunmamışlar, beni yerimden kaldırmamışlardı.

Etrafıma bakınıyordum. Odanın vaziyeti şimdi şöyleydi: İki acayip şekilli koltuk ve şövale, bir düz hat üzerinde sıra ile üç yer işgal ediyordu. Koltuklar karşı karşıya konulmuştu o suretle ki, bit tanesi, diğerinin, adese vasıtasiyte aksedecek olan hayatının görüneceği noktada bulunuyordu... Marki (Gaspar), gözleri kapalı, cansız ,bir ceset gibi, nefes almadan yatıyordu. Uzun bir sükût başladı...

XXV

Çok uzun bir sükût...

İlk önce, sâkin görünmek ve yüzümdeki istihfaf ifadesini muhafaza etmek için bütün irademle mücadele ettim. Fakat biraz sonra itidalimi yavaş yavaş kaybettiğimi gördüm. Macera, gittikçe tabiî halden başka bir şekil atmağa başlıyor ve bu şeklin altında sırıtan müphem tehdit, biraz evvel asabımın ve adalelerimin kötürümleşmesi gibi, cesaretimi kötürümleştiriyordu.

O derecede ki, nihayet, beni baştan aşağı kaplıyan bu heyecanı, düşmanlarımdan gizliyememekten korktum yüzümün çizgilerini göstermemek için birdenbire ayağa kalkarak birkaç adım yürüdüm.

Hep ayni hareketsizlikle yatmakta olan ve belki de uyuyan Marki (Gaspar) bu vaziyetimi görmemiş gibiydi. Fakat Kont (Fransuva) ve Vikont (Antuvan), ifrat derecede nezaketle, yorgunluktan mı, yoksa can sıkıntısından mı şikâyetçi olduğumu sordular. Kont: — Bu derece ağır davranmamızı mâzur görünüz efendim, dedi.

Fakat pederimiz, şayet tahmin ettiğimiz fevkatâde cüretkârane tecrübeye girişmek tasavvurunda bulunuyorsa bu aheste davranış katiyen lüzumludur. Zannediyorum ki, çok güç manyatizma tecrübeleri arasında en güç olanını tatbik etmek niyetindedir ve pederimiz, biraz sonra en ufak parçasına bile ihtiyaç hissedeceği kuvvet ve kudretini toplamak için, çok haklı olarak, dinleniyor.

Durdum, muhatabımın sözlerini dinliyordum. Sonra gözlerim, gayriihtiyarî, biraz evvel şövalyenin üzerine yerleştirdikleri âlete döndü. Vikont (Antuvan) hemen atıldı:

— Bu gördüğünüz adese, irtibat cereyanının neşrettiği manyatizma huzmelerinin teksifine yarar. Onu teşkil eden madde Kont de Saint Germain’in icadı eseri olan bir terkiptir. Cam nasıl ziyayı aksettiriyorsa, bu hususî terkip de elektrik dalgalarını aksettirir. Bu ve buna benziyen birtakım vasıtalar sayesindedir ki, müşarünileyh Kont ve ondan sonra büyük pederim, evvelâ tabiî manyatizma kabiliyetlerini birçok tatbikat ve tecrübelerle tekemmül ettirmişler ve sonra, bu âne kadar hiç bir asabiye doktorunun, hiç bir ruh ilmi mütehassısının ve hattâ en mucize sahibi sayılan ispritizma

âliminin yapamadığı kadar mühim neticeler elde etmeğe muvaffak olmuşlardır. Uzağa gitmeğe ne hacet... Sizin üzerinizde yapılacağını tahmin ettiğim ameliye, bunun muazzam bir misalini size gösterecektir.

Gayriihtiyarı kaşlarımı çattım. Vikont, ihtiyatla:

— Marki, tasavvurundan size bahsetmeyi ve hattâ bize bile açıkça söylemeyi henüz sırasız bulduğu için, ben kendi tahminlerimi söylemek salâhiyetini kendimde göremiyorum, dedi. Binaenaleyh bunu bir tarafa bırakarak size şunu soracağım: Gizli ilimler dilinde, (zahirileştirmek) kelimesinin ne demek olduğunu biliyor musunuz? Bir sihirbazın, yahut falcının, habis ruhları davet edişini hiç seyrettiniz mi ?

Bu sual bana öyle ipsiz sapsız göründü ki, cevap vermedim. Vikont bu sükûta aldırmadı, devam ediyordu.

— Ben böyle bir şey gördüğümü hatırlıyorum. Birisi medyum vazifesi gören iki şarlatan, bundan başka birçok kimselerin de hazır bulunduğu bir mecliste, yarı karanlık bir odada, insan şeklini andıran siyah bir cismi, oldukça açık bir surette göstermişlerdi. «Bu bir ölünün ruhudur» diye iddia ediyorlardı. Yalan olduğu besbelliydi; fakat ışıklı cisim de maddeten mevcuttu; gözlerimizle görüyorduk. Hiç şüphesiz, şarlatanlardan birisi, bu ışıklı gölgeyi, zahirileştirme yoluyle öteki şarlatanın cevherinden çıkarmıştı... Bu tecrübe alelâde ve basit olmakla beraber, bizim «hayat amelesinin» herhangi birinden, bir miktar atom veya hüceyre istihsal etmek için tatbik ettiğimiz usule çok benzer. Biraz sonra yapılacak tecrübeye daha fazla benzerliği vardır. Lüzumundan fazla söyledim galiba...

Söylediği şeylere pişman olmuş gibi sustu. Oğlunun söylediği son kelimeleri, bana unutturmak ve nazarı dikkatimi başka tarafa çevirmek istiyormuş gibi, Kont derhal atıldı:

— Biraz sonra öğreneceğiniz bu meseleyi bir tarafa bırakalım.

Fâni bir insan olduğunuz halde, sırf tesadüfün şevkiyle «Ölmez

Adamlar» ın arasına düştüğünüz ve yine bu mesut tesadüf neticesinde onlarla birlikte, bir müddet, onların hayatını yaşamak mecburiyetinde kalacağınız için sizi tebrik etmeme müsaade buyurunuz. Bu hususta ne düşünürseniz düşününüz, bu, bulunmaz bir talih eseridir. Alay ediyorum zannetmeyin.

Hayatı bir asırdan daha az bir müddete inhisar eden, bu sebeple, düşüncelerini, sözlerini, hareketlerini hızlaştırmağa mecbur olan, tâbir caizse lokumları çifter çifter yutan, az yaşadığı için o nisbette çabuk yaşıyan sizler,

hakikatte yaşamanın ne demek olduğunu ve bu kelimelerde saklı bulunan sonsuz zevkin mânasını bilmezsiniz. Gittikçe yaklaşan muhakkak bir ölümün düşüncesi, sîzleri temaşa ve tahayyül şevkinden mahrum bulundurmaktadır. Bunlar öyle hakikî zevklerdir ki, maddî hislerin yalancı ve aldatıcı boş zevklerini çok geride bırakır.

Kont de Saint Germain bize gençliğimizi değil, fakat ihtiyarlığımızı ebedîleştirmek sırrını öğrettiği zaman, feyizli, fakat güç bir fedakârlık yüklettiğini zannediyordu. Kendisi, insanca ihtirasların ummanında senelerce ve senelerce, en büyük kasırgalara göğüs gererek gezdikten sonra, bir tutam sarı saç uğrunda gemisini batırmış ve, saadetin, yanından sürünerek geçtiğini, kendi hatâsı yüzünden anlıyamamıştı. Bizzat siz, güzel bir kadına karşı beslemekte olduğunuz şiddetli aşktan anladığıma göre fikrin, dimağın ve muhayyilenin temin ettiği saf zevklerin, bir kadın yüzünden beyazlığına, ne dereceye kadar tercih edileceğinden haberdar değilsiniz. Gören, öğrenmesini bilen bir göz için, batan bir güneşin, doğan bir ayın sade, fakat ulvî manzarası ne ise,

bu zevkler de odur.

Vikont, heyecanla elini uzattı:

— Bu güzelliklere doyulmaz, dedi. Misafirimiz olduğunuz müddetçe, fânî insanların bir türlü zevkine varamadıkları bu iki hârikayı size anlatacağımı ümit ediyorum. Geceyi ve gündüzü...

Beyhude ilimlere, gülünç makinelere dalan asrımız, haddinden fazla rahat yaşamak için öyle çareler peşinde koşuyor ki, bu yüzden hayatın tabiî zevklerini görmüyor ve göremeyince de onlardan istifade edemiyor. Bizzat siz bile, biraz evvel, yağmur ve fırtına altında benimle beraber yürüdüğünüz sırada eminim ki mütemadiyen yolun kaygınlığından, otların ıslaklığından şikâyet edip durdunuz ve bir defa bile başınızı kaldırıp da etrafınızı çeviren lâhûtî manzarayı, o mağrur dağların, beyaz bulutları yırtan tepelerini, tabiatin ürperen vücuduna sarındığı yarı şeffaf örtüyü temaşa etmediniz.

Dinliyordum. Şaşkınlığım yine korkuma galebe çaldı. Netice itibariyle insan eti ve insan kanıyle beslenen ve binaenaleyh hakikî bir vampirden farkı olmıyan bu canavarın ağzından çıkan şairane sözleri dinliyor ve haşyetten ziyade hayret duyarak, bu eve sıhhatli ve dinç bir halde girip, solgun ve takatsiz çıkan ve bunu sırf üç tane canavarın rahat rahat «fikrin ve dimağın saf zevkleri» ni tatması için yapan biçare kurbanları düşünüyordum.

XXVI

Kont (Fransuva) susmuş, yarı şezlong, yarı koltuk, acaip şeyin içinde el'an bir ceset gibi hareketsiz yatan babasını seyrediyordu. Markinin tamamıyle taşlaşmış görünen çehresinde, benim gözüme çarpmıyan bir nişane mi vardı, bilmiyorum; fakat Kont bana dönerek, dedi ki:

— Efendi, tecrübe saati yaklaşıyor. Rica ederim, düşününüz, Her şeyden evvel yapılmasını istediğiniz bir arzunuz varsa, söyleyiniz. Bilmiyorsunuz ki, burada sizi memnun etmek için her şeyi yapmak hususundaki kararımız gayet kat'idir. Lütfen söyleyiniz.

Red cevabı vermek için başımı sallamak üzereydim ki, birdenbire dimağıma bir fikir saplandı ve bu fikir, âni bir ışık gibi bütün mevcudiyetimi aydınlattı. Gözlerim bir noktaya dikili, elim havada, olduğum yerde kaldım.

Kont:

— Söyleyiniz efendim, diye ısrar ediyordu.

Hemen cevap vermedim. Düşünüyor, kendi kendime hesap ediyordum. Nihayet kararımı verdim. Her üçünün de ayrı ayrı yüzüne bakarak:

— Evet efendiler, dedim, hakikaten sizden bir ricada bulunmak isterim ve ümit ederim ki bu ricamı isaf edersiniz. Buna ben fevkalâde ehemmiyet veriyorum; o derecede ki, bu ricam isaf edildiği takdirde, mukabilinde, yapmak istediğiniz herhangi şey için faal bir tarzda size yardımda bulunacağımı vâdediyorum. Ricam şudur: Biraz evvel, uyutulmuş, yahut, ipnotize edilmiş olan Madam de... yi görmeme müsaade etmiştiniz. Kendisini bir defa daha görmek istiyorum. Fakat onu, uyanık olarak, kendine malik ve yaşar bir vaziyette görmek, onunla konuşmak, ondan cevap almak, vedâ etmek, onunla baş başa bir saat müddetle yalnız kalmak istiyorum. Bir saat, yalnız bir saat... Ondan sonra her emrinizi yerine getirmeğe hazırım. Ne şekilde isterseniz, ne kadar zaman için isterseniz emrinize âmâde olacağım.

Sustum ve kollarımı kavuşturdum.

İlk önce ne Kont, ne de Vikont ses çıkarmadılar. Tereddüt ediyorlardı. Birbirlerine bakarak, istişare ettiklerini gördüm. Sonra biraz evvel olduğu gibi ikisi birden Markiye döndüler ve sükût içinde ona danıştılar. Bu defa da, yine Markinin kapalı gözlerinde ve kaskatı yüzünde hiç bir emare sezemedim. Fakat Kont (Fransuva) bir işaret görmüş olmalı ki, derhal bana döndü ve hiç tereddüt göstermeden:

— Muvafakat ediyoruz, dedi. Arzunuzu yerine getireceğiz.

Tarife sığmaz bir hisle sarsıldım. Kont, hâlâ babasının yüzüne bakıyor ve orada okuduğu kararı bana tebliğ ediyordu:

Muvafakat ediyoruz, diye tekrar etti. Sizi Madam de... nin

yanına götüreceğiz. Orada sizi baş başa bırakacağız. Akabinde, madam, arzunuz veçhile uyanacaktır. O zaman kendisiyle rahat rahat ve serbestçe görüşeceksiniz, istediğiniz şeyi konuşabilirsiniz. Hiç bir mâni yoktur.

Haberiniz olsun, hayret etmeyiniz. Madam de... sizin yanınızda kendine malik bulunacak, sizi tanıyacak ve hattâ sizi gördüğünden dolayı memnun olacaktır. Fakat gözlerine bağlamış olduğumuz görünmez bağ orada kalacaktır. Bu itibarla nerede bulunduğunu bilmiyecek, sizi hiç tanımadığı bir odada görerek hayret etmiyecek, bu odayı kendi odası, yahut sizin odanız zannedecek, velhâsıl «Ölmez Adamlar» ın menfaati, onun, neyi bilmemesini icap ettiriyorsa onu bilmiyecektir. Farzımuhal, onun bu unutkanlığını gidermeğe çalışacak olursanız, beyhude vakit zayi etmiş olursunuz. Çünkü size şimdiden haber vereyim ki, altmışıncı dakika geldiğinde Madam de... derhal uyuyacak ve sizinle görüştüğü, hâfızasından külliyen silinecek, yok olacaktır.

Şimdi; lütfen beni takip ediniz efendim.

Kapıyı açtı ve arkasında oğlu olduğu halde methali geçtik. Ben en arkadan yürüyordum, yürürken sendeler gibi oldum.

Kapısının aralığından sevgilimin kokusu, ılık bir hava halinde, dışarı sızıyordu. Bu kokuyu duyunca bayılacak gibi oldum.

Kont (Fransuva) alçak sesle:

—Efendi, dedi, bir saat müddetle burada kendi evinizdesiniz.

XXVII

Hep hayattan ziyade ölüme yakın, o müthiş uyku ile uyuyordu. Kararmış gözkapaklarında, gül rengi yanaklarında ve buz gibi soğuk vücudunun nesiçlerinde; damarlarında kalan bir parça kanın, velev çok derin, velev çok uzak bir zerre pembeliğini görmek için beyhude yere aradım.

Bitmiyecek gibi uzun bir dakika geçti. Ellerimi, çarşafa ve yorgana değdirmeğe cesaret edemeden, yatağın üzerine eğilmiştim. Nihayet, göğsünde, biraz daha kuvvetlice bir nefes duydum, sonra iki yanağında birden, o kadar beklediğim pembe renk çok hafif, fakat ümit verici bir şekilde belirdi.

Bu, âdeta süratli ve harikalı bir bâsübadelmevt oldu. Çehrenin heyeti umumiyesi yavaş yavaş pembeleşti. Kalbi kuvvetle atmağa; göğsü, yorganı, muntazam ve ahenkli bir hareketle kımıldatmağa başladı. Henüz kapalı duran gözkapaklarını, ilk açılışta öpmeğe hazır duran dudaklarım yanaklarının, alnının ve ağzının derin sıcaklığını içti. Yarı mütebessim dudakları tatlı bir nefesle yarı açıldı, artık öpücüğümü tutamadım.

Okşayışlarım arasında hayata döndü.

Allahım! Allahım! Bu öpücükten şu âne kadar kaç asır geçti acaba ?..

Madeleine:

— Uyumuş muyum? Niçin giyindin, hain? dedi.

İpek gibi kollarını boynuma doladı. Hafif, haddinden fazla hafif vücudunun, yorganın altında tembel tembel gerindiğini hissediyordum.

— Sevgilim! Sevgilim! Sevgilim! dedi. Ah, ne kadar yorgunum bilsen! Gördün mü şimdi, katiyen kalkıp eve gidecek halim yok! Katiyen! Bitti artık! Öyle çaresizim ki! Beğendiniz mi yaptığınızı?

Sustu, çünkü son kelimeyi, ağzımın yakınında söylemişti.

***

Şimdi başı yastıklara gömülü, altın sarısı saçları pırıltılı bir nehir gibi vücudunun etrafında süzülerek, kollarını boynuma doladı ve eskiden, odamızda, yatağımızın içinde bana nasıl gülerse öyle bir gülüşle güldü... O gülüyor... Ve ben, dizimin biri yatakta, ona yaslanmış, elimle çıplak,

yuvarlak omuzunu tutuyor, gözlerim onun gözlerinin içinde, unutuyor... Evet, her şeyi unutuyordum.

Sanki bir randevunun sonu, çok zevkli randevularımızdan birinin sonuydu... O «çok düşüncesiz bir randevu bu, diyordu, kollarım, bacaklarım, kafam yerinde değilmiş yahut yokmuş gibi geliyor» diyor ve ben, bütün ruhumla onu dinliyordum.

Evvelâ kendini zorlayarak yerinde doğruldu ve endişe ile etrafına bakındı. Çıplak duvarları, demir parmaklıklı pencereyi, odadaki hasır iskemleyi görecek, şaşıracak, korkacak ve dudaklarındaki tebessüm kaybolacak diye korktum. Hayır, görünmiyen bağ, hakikaten, gözlerinin üzerindeydi. Ve bu hapishane odası, onun körleşmiş gözlerine hiç gayritabii görünmüyordu.

Yalnız, sordu:

— Sevgilim, saat daha yediye gelmedi, değil mi?

Gülerek cevap verdim:

— Hayır sevgilim!

Memnuniyetle güldü, kendini tekrar yatağa bıraktı:

— Öyleyse biraz daha tembellik edebilirim. Yemeğe geç kalırsam ne çıkar... Bilsen, sevgilim, minimini yavrun ne kadar yorgun, ne kadar yorgun...

Sonra artık kımıldamadı, vücudunu kollarıma bıraktı.

***

Hayır, ona bir şey söylemeyecektim. Hiç bir şey söylememeye

çalışacaktım. Bilmiyordu, bilmemekle mesuttu. Saadetini elinden almayacaktım. Neye yarardı zaten! Yeisimi, korkumu, ölümden beter inkırazımı, hepsini kendime saklayacaktım. O, hiç bir zaman bilmiyecek, öğrenmiyecekti. Mademki mahkûm olan yalnız bendim; bu akıbeti yalnız başıma ben sürükliyecektim. O kurtulacak, serbest ve endişesiz, evine avdet edecekti. Ben kalacak ve sâkin, susmuş, yokluğa yürüyecektim.

Fakat sükûtumun mükâfatı olarak, hiç olmazsa, bu son lâhûtî aşk randevusunun hazin zevkini, lekesiz, gölgesiz ve saf bir halde yüreğimde tadacaktım.

O şimdi, uykunun sersemliğini gidermiş, tatlı tatlı konuşuyordu. Onun konuşmasiyle, bu karanlık zindana, biraz hürriyet ışığı giriyor

gibiydi:

— Tasavvur et sevgilim, diyordu. Geçen gün terzime gittim. Canım, hani şu baloda, benim gözümün önünde sana kur yapan miskin kız, Mari Terez...

Sonra başka bir bahse geçiyor:

—Bir daha sefer, seninle ata bindiğimiz vakit...

Ben iki elimle onun yumuşak saçlarını, ılık cildini okşuyor, onun vücudunda hayat bulan, onun ta kendisi olan bu canlı hakikati heyecanla okşuyordum...

Kendimi, mezarının dibinde yatan, ve başının üstünde, dirilerin konuştuğunu, güldüğünü işiten bir ölüye benzetiyordum.

Evet, tıpkı bir ölü...

Ve denize benziyen o güzel gözlere, o nefis ağıza bakarak, kendi kendime, ümitsizce bağırıyor, feryat ediyordum:

— Beni öldüren sensin, evet sen! Yolumun üstünden geçtin... Ben seni takip ettim ve beni elimden çeker gibi sürükliyerek, kapağı açık duran mezarın başına kadar getirdin. Benim için, yolcuları şaşırtan, gözleri kamaştıran, ve uçuruma yuvarlıyan yalancı ışık vazifesini hakikaten gördün. İşte o uçuruma düştüm. Şimdi nasıl oluyor da ıstırabımı, can çekişmemi görmüyor, hissetmiyorsun? Niçin gülüyorsun? Yok olacağımın, seni bundan sonra görmiyeceğimin kalbimde yazılı olduğunu görmüyor musun? Evet, yazılı... Kalbimde hepsi yazılı... Aşkım, mahkûmiyetim, ölümüm. Hepsi yazılı! Bunları okuyamıyorsan, okumasını bilmiyorsun demektir, okumasını bilmiyorsan beni sevmiyorsun demektir... Ah, sevgilim. Beni sevmiyorsun, görüyorum... Fakat zararı yok, mademki beni sevmiyorsun, beni kaybettiğinden dolayı duyacağın teessür daha az olacaktır. Daha çabuk teselli bulacaksın, gençliğin, bu kederi, sana daha çabuk unutturacak; yeni baştan başlıyacaksın, kendine yeni bir hayat kuracaksın.

Böyle daha iyi... Çok, çok, çok daha iyi... Ben seni seviyorum

ve işte seni kurtarıyorum; seni seviyorum.

Söylediği sözlerin hepsine birden tek bir kelime ile cevap

veriyormuşum gibi, yüksek sesle:

— Seni seviyorum, diyorum.

O sustu. Ağzını hayretle açarak yüzüme baktı, sonra neşeli bir kahkaha atarak:

— Beni seviyor musun? Yok canım, sahi mi? Tabiî seveceksin azizim...

Ve şuh bir tavırla başımı kendisine çekti ve uzun uzun gözlerime baktı.

Ben sendeliyerek doğrulurken o, başını tekrar yastığa bıraktı, gözkapaklarını süratle kırptı:

— Ah, ne kadar yorgunum, bilsen, ne kadar yorgunum sevgilim! Saat daha yediye gelmedi, değil mi? Yediye...

Gözleri tamamiyle kapandı ve başı yastığa tamamiyle düştü...

Ve odanın kapısı açıldı.

XXVIII

Büyük odaya avdet ettiğimiz zaman. Markİ (Gaspar):

Arzu ettiğiniz birkaç saati size bahşedebildiğim için çok memnunum. Hayal kırıklığına uğramadınız ümit ederim dedi.

Odanın ortasında ayakta duruyordu. Bana, boyu daha uzamış, vücudu daha dikleşmiş, gözleri daha mütehakkim bir ifade almış gibi göründü.

Duvarlardaki mumların hepsi söndürülmüştü. Yalnız şöminenin iki tarafında sütunlar üzerinde duran lâmbalar yanıyordu. Kont (Fransuva) bunların fitilini kısmakla meşguldü.

Marki tekrar bana hitap etti:

— Şimdi işimize bakalım. Lütfen oturur musunuz?

Eliyle, biraz evvel içinde uyuduğu derin koltuğu gösteriyordu. Mütereddit görünmek istemedim. Metîn adımlarla yürüyerek gösterdiği yere gittim, oturdum:

Kont, oğluna seslendi:

— Antuvan!

Ben, koltuklardan, büyük adeseye en yakın olanına oturmuştum. Karşımda on, on iki adım mesafede, öteki koltuk duruyordu. O boştu. Vücudum oturduğum koltuğun derinliğine o şekilde gömülüyor, başım ve kollarım, arkalığa ve yanlara o şekilde yaslanıyordu ki, hiç bir yorgunluk hissetmiyordum. Fakat, babasının emri üzerine Vikont (Antuvan) ın yaptığı

bir hareket beni gayri ihtiyarî ürküttü ve yerimden biraz doğruldum. Vikont, akşamdan, dağda yolumuzu aydınlatmak için kullandığı hırsız fenerine benziyen daha büyük bir feneri elinde tutarak bana doğru yaklaşmıştı. Başımı kendisinden tarafa çevirdiğimi görünce:

— Bakmayınız, gözleriniz kamaşır, dedi.

Fenerin kapağını açtı. Baştan ayağa kadar çiy bir ziya huzmesine boğuldum. Oda yarı karanlık olduğu için bu çiy ziya daha şiddetli görünüyordu. Evvelâ gözlerimi kapamağa mecbur oldum. Sonra tekrar açtım ve üzerime çevrilen huzmeye bakmıyarak ileriye, odanın karanlık kısmına, yarı şeffaf adeseye ve karşımda duran koltuğa doğru baktım.

Oraya bakar bakmaz, gayriihtiyarî, budala gibi ürperdim.

Bir saniye evvel bomboş olan koltukta şimdi bir adam, daha doğrusu bir şey vardı. Oturan bir adamın ışıklı gölgesi, bizzat benim gölgem. Benim gölgem olduğunu anlamak için bir kolumu kaldırdım, gölge ayni hareketi yaptı, işi anladım.

İlk tahminim doğruymuş. Koltuklardan birisi, diğer koltuğun adese vasıtasiyle akseden hayalin aksettiği noktada bulunuyordu, karanlık olan odada, benim üzerime şiddetli bir ışık çevrilince, hayalim karşıki koltuğa, hemen aksetmişti. Bu, gayet tabiî ve fennî bir hâdiseden ibaretti. Korkumu gülünç bularak, kendi kendine kızdım:

Bu esnada, Vikont, fenerin kapağını kapadı ve hayal kayboldu...

O dakikaya kadar nazarı dikkatimi celbetmiyen bir hâdiseyi ancak

o zaman düşünerek hayret ettim. Hayalim, alelâde bir adese vasıtasiyle aksettirilmiş olsaydı, ayakları yukarıda, başı aşağıda görünmesi icap ederdi; halbuki düz görünüyordu. Bu izahı kabil olmıyan hâdiseyi o zaman anlıyamamıştım, el’an da anlıyamıyorum...

Markinin ince sesi şu suali sordu:

— Resim parlak mı?

Vikontun kalın sesi cevap verdi:

— Evet efendim, çok parlak.

Başımı koltuğumun arkalığına dayadım. Koltuk, başımı o kadar iyi kavrıyordu ki şayet bayılsam, boynum bükülmiyecekti. Bu vaziyetteyken görüş saham da daralmıştı. Şimdi yalnız Kont Fransuvayı ve onun lâmbalarla meşgul olduğunu görüyordum. Lâmbaların ziyası gece kandili kadar kısılmıştı.

Marki sordu:

— Oturduğunuz yerde rahat mısınız? Bir rahatsızlık, sertlik filân hissetmiyorsunuz ya? Bu mesele çok ehemmiyetlidir, haberiniz olsun.

Koltuğun yanlarını yokladım ve kısaca cevap verdim:

— Rahatım.

Bu cevabı verirken ayni zamanda koltuğun kumaşını da iyice muayene ettim. Bu kumaş saten, yahut kadifeye benzer gibi bir şey değil, çok sıkı dokunmuş bir nevi madde olacaktı. Koltuğun ayaklarının alt kısmının da kalın camdan yapılmış olduğunu bu sırada farkettim.

Gözlerimi kaldırdığım zaman Marki (Gaspar) ın karşımda, ayakta durduğunu gördüm. Sesinde ve tavırlarında fevkalâde bir tatlılık ve nezaket peyda olmuştu. Bana dedi ki:

— Neredeyse sabah olacak, efendim. Artık işimizi daha fazla geciktiremeyiz. Tecrübenin icrası hususunda bir itirazınız var mı?

Son bir teessür hamlesiyie boğazımın sıkıştığmı hissettim. Mamafih kendimi zaptederek, sert bir baş hareketi yaptım ve hiç bir itirazım olmadığını anlattım.

—Alâ! Size çok teşekkür ederim efendim.

Marki bu sözü söyledikten sonra, âdeta müteessir bir halde yüzüme baktı. Hayret ettim. Biraz sükût ettikten sonra şöyle dedi.

— Bugün tesadüf ettiğiniz bizlerin, gayriinsanî hislerle mütehassis kimseler olduğumuza dair bir fikir edinmenizi katiyen istemem. Bugün, İlk defa olarak sizin üzerinizde tecrübesini yapacağım ameliye -size kemali hulûsla söylüyorum- tehlikeden tamamen âzâde değildir. Bu tehlikeye mâni olmak benim kudretimin haricindedir. Mamafih, en ufak bir ıstırap çekecek değilsiniz. Muvaffakiyet ihtimallerini arttırmak için de sizi evvelce uyutmamağa karar verdim. Gerçi bu benim için fevkalâde fazla yorgunluğu ve hattâ maddi ıstırabı mucip olacaktır. Fakat adalî kuvvetiniz, uyanıklık halinde iken, daha fazla olacağı için mâruz kalacağınız cevher kaybına daha iyi mukavemet edebilirsiniz.

Başını yana eğdi ve parmaklarını yanağına değdirerek:

—Düşünüyorum ki... diye başladı.

Kendi kendine bir hesap yapıyor gibiydi.

—Düşünüyorum ki, üzerinizde, kendi isminiz yazılı bazı evrak bulunması ihtimali vardır. Yani eski isminiz, demek isterim. Belki cüzdan filân gibi bir şeyler bulunur. İşimize engel olması ihtimali olan bu eşyanın cümlesini bana vermek lûtfunda bulunur musunuz?

Caketimin düğmelerini çözerek iç cebime elimi soktum. Kartvizit cüzdanını, birkaç mektup zarfını ve sonra, cebimde buruşmuş kalmış olan topçu kumandanının mektubunu çıkarıp teslim ettim...

—Teşekkür ederim efendim, dedi.

Sonra eski âmirane sesiyle:

— Her şey tamam. Şimdi sizden bir ricam var. Sizi uyutmadığım için lütfen ölü gibi hareketsiz kalmanızı ve ayni zamanda bütün vücudunuzun, bütün âzanızın adalelerini gevşeterek tam bir serbestlik içinde bulunmanızı ve hattâ iradenizi, zekânızı boşaltmanızı rica edeceğim. Kendinizi uykuda farz ediniz. Ricam her ikimizin de menfaatimiz icabıdandır.

Gözlerimi kırparak anladığımı söyledim.

— O halde her şey yolunda, dedi, Allahaısmarladık efendim.

XXIX

Marki (Gaspar) ortadan kaybolmuştu.

Fakat biraz sonra, onun, arkamda durduğunu hissettim. Arkamda, ayakta durduğunu ve bana baktığını kat'î bir surette anladım. Bakışları doğrudan doğruya enseme ve omuzlarıma dönüktü. Vikont (Antuvan) bana dağda tesadüf ettiği vakit ve Kont (Fransuva) beni «Ölmez Adamlar» ın evinin methalinde karşıladığı zaman bakışlarının tesiri altında nasıl kaldımsa, şimdi de omuzlarımda ve ensemde, Marki (Gaspar) ın nazarlarının ağırlığını ve darbelerini hissediyordum.

Evet, ayni ağırlık ve ayni darbeler; fakat ötekilerle kıyas kabil olmıyacak derecede daha kuvvetli ve daha ağır... Vücudumu hırpalıyan ve beynimi sersemleten bir şekilde mütemadiyen vuran hakiki darbeler...

Sarsılan başım birdenbire döndü. Altın huzmeli adese, karşımdaki koltuk, büyük dolap, duvar saati ve duvarlardaki resimler karmakarışık, delice bir

süratle dönmeğe başladı. Ben bu hengâmenin ağırlık merkezini teşkil ediyor, sallanıyor, düşmek üzere bulunuyordum. Koltuğun arkalığına iyice yaslanmış olduğum halde müthiş surette başım dönüyordu. Zemin, ayaklarımın altından kaydı. Ellerimle koltuğun kenarına yapıştım. Koltuk, bazan sonsuz uçurumlara yuvarlanır gibi iniyor, bazan balon gibi erişilmez yüksekliklere kadar yükseliyor ve bazan devrilecek, tepeüstü kapanacak gibi yerlere kadar eğiliyordu. Altımda uçsuz bucaksız bir çukur açılıyordu, içine nasıl olup da düşmediğime şaşıyordum.

Bu, çok müthiş bir şeydi, fakat kısa sürdü. Yavaş yavaş uyuşukluk vücudumu kapladı, başımın dönmesi azaldı, azaldı ve büsbütün kesildi. Şimdi hayatımda hiç hissetmediğim muazzam bir yorgunluk içindeydim.

Mâruz kaldığım dehşetli çarpmanın tesiriyle bütün içindekiler boşalmış bir hale gelen başım, takatsiz, koltuğun arkalığına yaslanmıştı. Saatin kaç olduğunu anlamak için o tarafa bakmak istediğim zaman gözlerimi yuvalarında, güçlükle oynatabildim...

Gözbebeklerim bile o kadar uyuşmuş ve bulanıklaşmıştı ki, saati göremedim.

O esnada parmaklarım karıncalanmağa başladı ve bu karıncalanma ellerime, sonra bacaklarıma, daha sonra kollarıma ve bacaklarıma sirayet etti. Bu hal bir kramp başlangıcına benziyordu. Fevkalâde üşümeğe başladım. Ve vakit vakit daha ziyade karışmağa başlıyan hislerimi artık ayırt edemiyecek bir hale geldim.

Yalnız vücudumun azar azar gevşediği, içime kandan daha hafif, meçhul bir mayiin dolduğu ve adali bağları çözülen âzamın, bu mayiin içinde yüzdüğü galat hissine düştüm.

Ve ölüyorum zannettim.

Çoktan beri kurşun kalemini elimden bıraktım. Kenarı siyah çizgili defter, mermer taşın üstüne atılmış duruyor. Hâlâ tereddüt ediyor ve etrafıma bakıyorum.

Öğle güneşi siyah servilerin tepesini yaldızlıyor. Kış rüzgârı, servilerin sert dallarını güçlükle sarsıyor; çok mavi semada, tek bulut yok. İhtiyar kemiklerimin kurumuş iliklerini donduran zalim soğuğa rağmen, bugünün ihtişamını seyretmekte âdeta sonsuz bir zevk duyuyorum.

Bundan ötesini yazmasam daha iyi olacak.

Yazmak neye yarar? Biliyorum ki kimse sözlerime inanmıyacak. Ben bile bu efsanevî, imkânsız hâtıranın karşısında tereddüde düşüyorum. Şayet

şimdi burada bulunmasaydım, şu yaslandığım mermer kapağın üzerinde yazılı kat’î manalı kelimeleri okumasaydım ve katılan parmaklarımla şu bembeyaz sakalımı tutmasaydım, ben de inanmıyacaktım. Rüya gördüğüme, yahut deli olduğuma zâhip olacaktım. Fakat hakikat meydanda...

Hakikat meydanda... Şu halde susmağa hakkım yok. Ötesini de yazmalıyım. Bir zamanlar kardeşlerim ve kız kardeşlerim yerinde bulunmuş olan bütün erkeklerin ve bütün kadınların istirahati, selâmeti ve emniyeti namına her şeyi yazmalıyım...

Ey bu vasiyetnameyi... benim vasiyetnamemi okuyacak olan sizler...

Allahınızın aşkına olsun şüphe etmeyiniz... Anlayınız... ve inanınız... Evet, ölüyorum zannettim.

Yarım yamalak duyduğum biricik his, o karıncalanmadan ibaretti. Ve bu karıncalanma şimdi saçlarımın dibinden topuklarıma kadar bütün vücudumda dolaşıyordu. Fakat biraz evvelki gibi kramp başlangıcını andıran bir şey değildi. Hayır, şimdi daha muntazam ve daha zalimce idi.

Madeleine'i hatırlıyordum, birlikte yaptığımız sabah gezintilerini hatırlıyordum. Ormanda dinlendiğimizi, onun çıplak kolunu kumlara sokarak ince kumla ince cildin ılık ve yumuşak temaslarını mukayese etmeyi ne kadar sevdiğini hatırlıyordum... Aralık parmaklarından, ince kum taneleri hafif ve devamlı bir hışırtı ite kayıp dökülüyordu.

İşte şimdi işittiğim tıpkı öyle bir hışırtıydı; fakat parmaklarımın arasında değil, cildimin altında, etlerimin içinde... Kalbimden ve vücudumun en derin noktalarından ellerime ve ayaklarıma doğru hücum eden devamlı bir set halinde damarlarımın ve sinirlerimin içinde koşan, gözle görünmez bir kum... Ayak ve el bileklerimde cereyanın şiddeti artıyordu, parmaklarımda da öyle... Parmaklarım nemli ve buz gibi soğuktu. Tıpkı içindeki suyu damla damla dışarıya sızdıran toprak bir testi gibi... Ve mütemadiyen ensemde ve omuzlarımın çukurunda o kaadir, vurmağa susamış bakışların, durmadan, dinlenmeden indirdiği darbeleri duyuyordum.

Kendimi şimdi daha zayıf hissediyordum. Biraz evvel gözlerimi beyhude yere duvardaki saate doğru çevirmeğe çalışmıştım. Simdi ise gözkapaklarım bile kötürümleşmişti. Gözlerimi ne kapıyabiliyor, ne de başka tarafa çevirebiliyordum. Yalnız ilerisini üzerindeki altın zerreleri esrarengiz bir parıltı saçan yarı şeffaf adeseyi, biraz evvel üstünde kendi hayalimin oturduğunu gördüğüm koltuğu ve resimli duvarın bir kısmını, hayal meyal görüyordum...

Çok fazla incelen vücudumdan, hayatın saniyeden saniyeye, sessiz sadasız akıp gittiğini duyar gibi oluyordum.

Birdenbire harikulade bir şey oldu. O kadar harikulade bir şey ki, bir an için iradem geri geldi ve hayretten gözlerim açıldı.

Biraz evvel içinde kendi aksimi gördüğüm koltukta, şimdi gayet açık, hiç bir şüpheye mahal bırakmayacak ve hayalle hiç alâkası olmıyan bir şekilde müthiş bir hakikat halinde, bir cismin oturduğunu, başka türlü bir aydınlık içinde, ışıklı, fosforlu ve dalgalı bir gölgenin, yokluktan doğan bir gölgenin vücut bulduğunu görüyordum...

XXX

Yokluktan doğan bir gölgenin vücut bulduğunu...

İlk önce bu, belli belirsiz görünüyordu. Gölgeden de daha hafif, kristal gibi şeffaf bir şeydi. Bu şeyin öte tarafında koltuğun arkalığını, baş dayıyacak yerini, kenarlarını görebiliyordum. Tamamiyle şekilsiz ve renksiz, şanjanlı ve donuk, süt renginde bir ışıktı...

Mamafih, mevcuttu. Biraz evvel benim hayalimin, adeseden

aksinden, daha hakikî bir surette mevcuttu. Maddî, elle tutulur bir varlıkla mevcuttu. Bunu anlıyor, hissediyor, biliyordum. Belki de canlıydı.

Evet, canlıydı, yaşıyordu. Zira o ışıklı cismin dokuları arasında onun vücudunu teşkil eden maddenin içinde, yine ışıklı, o cismin kendisinden daha ziyalı bir damar ve sinir şebekesi bulunduğunu görmeğe başlıyor, görüyor, açıkça görüyordum... Ve bu damarların, bu sinirlerin içinde bir merkezden, bir kalbden fışkıran, fosfor ziyalı bir maddenin, muntazam hareketlerle dolaştığını koştuğunu da görüyordum.

Görüyordum; görmek bir şey değil, hissediyor, biliyordum... Kat'î, şaşmaz bir bilgi ile biliyordum. Kendi kalbimin vuruşlarına kendi kanımın damarlarımda dolaştığını nasıl biliyorsam, onun kalbinin attığını ve fosfor ışıklı damarlarında bir maddenin dolaştığını da öylece biliyordum. Ve yine anlıyordum ki, bu mahlûk, hakikatte, yokluktan değil, benden -evet benden- doğmuştur ve hakikatte o mahlûk ben'dir.

Son nefesime gelen zayıf vücudumun derinliklerinden, aklımın ve dimağımın, içinde boğulduğu bu öldürücü uyuşukluğun derinliklerinden, bu

biricik hakikat fışkırdı ve evvelce bana kapalı,

müphem sözlerle anlatılan sözleri açık, çok açık bir surette anladım.

Evet, o, ben idim. Karşımda oturan bu gölge, bu ışıklı ve şimdi daha az şeffaf gölge ben idim.

Hissettiğim zafiyet biraz daha fazlalaştı. Sonra işitmez ve görmez oldum. Kalın siyah bir örtü her tarafımı kapladı. Ölmüş gibiydim...

Neden sonra kendime geldim. Herhalde çok sonra olacak, bilmiyorum.

Fakat kendime geldiğim zaman, bayılmadan evvelki mevcudiyetim, bana, ebediyet kadar uzaklaşmış, hesap edilemiyecek katlar uzak

asırlara gerilemiş gibi geldi.

Islak ellerle şakaklarımı uğuşturuyorlar, ıslak bir mendilden alnıma sular damlatıyorlardı. Kont (Fansuva), önümde duruyor, beni ayıltmağa çalışıyordu.

Derin bir nefes alarak gözlerimi açtım. Koltuğumun kenarına sıkı sıkı yapışan parmaklarımı gevşettim. Kont şakaklarımı bıraktı, alnımı sildi ve önümden çekildi.

O zaman gördüm...

Öteki koltukta bir adam oturuyordu. Benim gibi bir adam, tipik, tıpkı bana benziyen bir adam...

Bizzat ben... Baktım ve hangimizin asıl ben olduğumuzu anlıyamadım. Ayrı ayrı iki adam mı, yoksa iki ayrı şahısta temessül eden bir tek adam mı olduğumuzu anlıyamadım .

Güçlükle bir kolumu kaldırdım. Bu kol, kursaktan bir kol kadar hafif olduğu için kaldırmağa muvaffak oldum. Maksadım, bu hareketimin, karşımdaki adamı -öteki ben- i aynı hareketi taklide mecbur edip etmiyeceğini anlamaktı. Hayır! Ben kolumu kaldırdığım halde o kımıldamadı. Demek ki ayrı ayrı iki adamdık iki ayrı mahlûk...

İki mahlûk, fakat hiç şüphesiz, bir tek mahlûkun iki yarım parçası. Pörsüyen vücudum, benden zorla koparılan, zâhirîleştirilen bu diğer mahlûka iltihak etmek ateşiyle yanıyordu.

Boş bir gösteriş, yahut heyûlâ değil, bir insan, başka bir insan bu... Üzerinde, bir ölüyü hatırlatacak hiç bir şey yoktu. Ne bir keffen, ne bir çarşaf... Arkasında esvabı vardı. Benim elbisemin aynı... Biraz evvel yepyeni bir halde bulunan kendi elbiseme baktım, şimdi eski, kullanılmış, iplikleri görünecek derecede eski bir hale gelmişti.

Tıpkı benim gibi eski...

Heyhat! Neye yarar? Ne fayda? Biliyorum, ey bu yazıları okuyacak sizler! Biliyorum ki sözlerime inanmıyacaksınız.

Fakat düşününüz ki deli değilim. Deli olan bir adam böyle konuşur, hatırlar, tahlil eder, tesbit eder mi? Hayır, değil mi?

Ve düşününüz ki öleceğim...

Bunlar, öyle iki sebep ki, yalan söylemediğimi ispata ve sözlerimin doğruluğuna inanmanıza kifayet eder.

Heyhat!.. Yine buna rağmen ne fayda!.. Biliyorum, iyi biliyorum...

XXXI

Adam koltuktan kalktı ve kapıya doğru yürüdü.

Benim yürüyüşümle yürüdüğünü gördüm. Ayağa kalktığı zaman baldırlarımda, ayağa kalkmak için gayret sarf eden benmişim gibi, âni bir sertlik hissettim. Sonra her adımında, kalçalarımda, baldırlarımda ve ayaklarımda, sert kıpırdanışlar oldu.

Methale açılan kapının önüne geldiği zaman, sağ eli kapının tokmağında, hareketsiz durdu.

Marki (Gaspar) ın, tanınmıyacak derecede azalmış, zayıflamış, sesten ziyade nefes denecek derecede değişmiş sesini işittim.

— Kâğıtları! diyordu.

Vikont (Antuvan), uzun boyu ile, benim ve adamın aramıza girdi. Nasıl oldu, bilmiyorum, fakat Vikontun, adamın cebine benim kartvizit zarfımı ve kumandanlığın mektubunu yerleştirdiğini gördüm.

— Oldu, dedi.

Ve adam kapıyı açarak çıktı.

Methale geldiği zaman, aramızdaki bölmeye rağmen, hâlâ onu görmeye devam ediyordum. Hakikî mânasiyle, öbür tarafını gözlerimle görmek suretiyle değil, hayır, sanki adamla beraber giden bana ait başka bir çift göz varmış gibi; benim gözlerim benim vücudumdan nasıl ayrılmıyorlarsa, onun yanımdan da ayrılmıyorlarmış gibi görüyordum. Ve o gözlerle görüşüm, kendi gözlerimle görüşümden daha kuvvetli, daha parlaktı.

Methalden geçip de bahçeye çıktığı, sık dallı ağaçların altına daldığı zaman yine görmekte devam ediyordum.

Marki (Gaspar) ın ince sesi, bir defa daha kulaklarımda çınladı. Yarı yarıya ölmüş olan sesinin bütün kuvvetini, son ve kat'î bir söz söylemek için topladığını anladım.

— Efendi, diyordu, şu gördüğünüz adamı, buradan çıkıp giden adamı, şahit olunuz ki, ben yarattım; nasıl ki Allah da beni yaratmıştır. Ve onu yaratan, ben olduğum için, onu mahvetmek hakkı da benimdir. Nasıl ki Allahın da beni mahvetmeğe hakkı vardır...

Ve ses, söndü..

XXXII

Ve ben hâlâ onu görmeye devam ediyordum.

Süratle yürüyor, çalılıkların arasında, hayrete değer bir kolaylıkla ilerliyordu. Altı saat evvel Madeleine'e de, bu kadar kolaylıkla yürüyüp giderken tesadüf ettiğimi hatırladım. Altı saat, yahut altı asır evvel...

Ufukta gün beliriyordu. Fakat dağların gölgelediği arazi, henüz karanlıktı. Ben açıkça görüyordum. Daha karanlık bir gece bile olsa yine görecektim. Elimle tutar gibi görüyordum.

Tabiat üstü ve gezici olan bu gözler, belki benim etimden yaratıldığı için onun peşinden ayrılmıyan ve kendisini adım adım takip eden bu gözler âdeta birer el gibiydi. Bakıyor, görüyor değil, sanki dokunuyordu, tutuyordu.

Adam çok süratle ilerliyordu. Etrafında, geometrik şekilleri beni hayrete düşürmüş olan kayaları görüyordum. Bu atmosferin ortasında, adam, hiç tereddüt göstermiyor, kat'î adımlarla, hızlı hızlı yürüyordu.

Yoldaki dikenler onun vücuduna değil, benim vücuduma batıyormuş gibi, bacaklarımda, dikenlerin dalamasını duydum. O yol aldıkça benim yorgunluğum artıyordu; bir an geldi ki, bacaklarımda ve diz kapaklarımda yorgunluktan sızılar peyda olmağa başladı.

Şimdi adam taş lâbirentten çıkmıştı.

Yine, manzarası bana yabancı olmıyan kaya döküntüleri ve delik deşiklerle dolu araziden geçiyordu. Oradan da altı saat evvel geçmiştim.

Oradan az uzak bir noktada, o akşam da kılavuzum, elindeki fenerle patikayı aydınlatmış ve şimdi, adamın ve aynı zamanda benim bacaklarımızı tırmalıyan dikenleri ve çalıları, sopasiyle iterek bana yol açmıştı.

Yorgun, imdat feryatları basacak derecede yorgundum.

Adam birdenbire durdu.

Doğan güneş, ufku epeyce kızartmıştı. Zemin müphem surette beyazlanıyordu. Zeminin birdenbire dikleşen bir noktasını kapayan yüksek otları gördüm.

Adam, ayakta, kollarını kavuşturmuş duruyordu. Öne doğru eğildi. Ben de beraber eğildim. Aşağısı uçurumdu, altı saat evvel, kenarında dehşetle ürperdiğim uçurum... Onu da tanıyordum... Arazinin dimdik inişini, dipteki beyaz çakılları köpüklü yeşilimtrak suyu da tanıyordum. Ve oradaki ürpertimi de hatırlıyordum.

Ufukta, semanın solgunluğu ortasında, kırmızı bir leke, taze kan rengine benziyen kırmızı bir leke gibi, şafak başladı.

Uçurumun başıma verdiği dönmeyi geçirmeğe çalıştığım esnada birdenbire, bütün adalelerimin anî bir boşanışiyle, koltuktan dışarı fırladım. Daha doğrusu jimnastik yapan bir adamın tramplenden havaya fırlaması şeklinde fırladım.

Çok zayıf, çok halsiz olduğum için, adalelerimin bu şekilde birdenbire boşanması beni o kadar yükseğe fırlatmıştı ki, yere düştüğüm zaman, kendimi, geriye kaçan koltuğun üç adım ilerisinde buldum...

Başım ve ellerim ileri doğru uzanmış olarak düştüm ve bayıldım...

Fakat bayılmadan evvel, adamın, baş aşağı uçuruma düştüğünü, parçalandığını, ezildiğini ve yeşilimtrak suyun, beyaz çakılların üzerinde can verdiğini gördüm.

XXXIII

Sonrasını bilmiyorum...

Artık hiç bir şey bilmiyorum...

Bir sabah... Yine yağmurlu bir sabah... Demir parmaklıklı pencereden, hapsedildiğim odaya, cıvık bir gündüz ışığı vuruyor..

Yatakta upuzun yatıyorum. Kendime geldiğim zaman, etrafıma bakınmak için, dirseğimin üzerinde doğrulmağa çalışıyorum, kabil değil, çok zayıfım.

Ve birdenbire yine görüyorum. Dışarısını görüyorum.

Akan bir su... Yeşil otlar... Yosunlar... Yüksek, dik, keskin kayalardan ibaret bir duvar... Süratle akan suyun ıslattığı beyaz çakıllar... Ve çakılların sivrilikleri üstünde bir ceset... Benim cesedim... Ben...

Su, elbisemi ıslatıyor; göğsümü, omuzlarımı kaplıyor, yere temas eden yüzümü, apaçık gözlerimi dolduruyor... Fakat suyun soğuk ıslaklığını hissetmiyorum... Suyun dışında kalan kalçalarımı ve bacaklarımı döven rüzgârın, rüzgârla karışık yağmurun temasını da hissetmiyorum... Hiç bir şey hissetmiyorum... Ölmüşüm. Yani o adam, ben olan o adam ölmüş demek istiyorum. Ensesinde kırmızı büyük bir delik görünüyor... Bir kaya parçasının sivri ucunun girdiği ve hayatın çıktığı büyük bir delik...

Benim ensem de, burada, bu odada, bu yatağın içinde yatan benim ensem de, acıyor, çok acıyor.

Cansız bir halde, upuzun yatıyorum. Birçok defa kımıldamağa çalıştım. Muvaffak olamadım. Hiç bir hareket yapmağa muvaffak olamıyorum artık. Aralık kalmış pencereden, yağmurdan ıslanan çam ağaçlarının taze kokusu, içeri sızıyor. Yalnızım. Biraz evvel Kont (Fransuva) ve Vikont yanımda idiler. Bana bakıyorlar, nabızlarımı, ensemi muayene ediyorlardı. Fakat biraz sonra çekilip gittiler, yalnız kaldım.

***

Yukarıda anlattıklarımın hepsi şimdi mazi oldu. Efsanevi bir şekilde uzak bir mazi. Suyun içinde yüzen cesede bakıyorum ve hatırlamağa çalışıyorum...

Düşmüştüm, uçurumun dibini görmek için eğildiğim zaman, el’an vücudumda berelerini hissettiğim ezici nazarların enseme ve omuzlarıma vurduğu darbelere benzer büyük bir darbe, ansızın üzerime çökmüştü. Hatırlıyorum.

Cesede, kendi cesedime bakıyorum; eski bir ceset haline gelmiş bile... Üzerinde sinekler uçuşuyor. Etrafında akan su onu eskitiyor, eritiyor, dağıtıyor. Evet, hakikaten eski bir ceset...

Tabutçu biraz acele etse...

Ve ben, ben de ihtiyarım. Biraz evvel bu kadar ihtiyar mıydım? Yoksa güneş, semada, uzun müddet, birçok seneler ilerlemedi mi ?..

Bilmiyorum, hiç bir şey bilmiyorum.

Bayılmıştım, bunu hatırlıyorum... Uçuruma yuvarlandığım zaman başım ve ellerim döşemeye çarpmıştı... Demek ki, «Ölmez Adamlar» beni bu odaya getirmişler... Bu yatağa yatırmışlar... Belki de bu akan su... Yağan yağmur, ve esen kış rüzgârı beni ihtiyarlattı...

İhtiyar, ihtiyar, ihtiyarım... Ve vakit vakit, saniyeden saniyeye daha ihtiyar oluyorum.

Çenemi yokluyorum. Sakalım uzamağa başlamış, kır bir sakal, süratle çıkıyor... Ellerimi şakaklarımda gezdirdiğim zaman, buruşukluklar hissediyorum.

Üç defadır kapı açılıyor ve odanın içinde «Ölmez Adamlar» ın beni süzen çehrelerini görüyorum. Her defasında, gözlerimi yarı kapayarak ne yaptıklarını gözetledim. Adamların, ihtiyarlığımı, ânî ihtiyarlığımı, hayretler içinde seyrettiklerini gördüm.

Acaba saat kaç? Hangi senenin hangi günündeyiz acaba?

Kır sakalım ağardı, onu görüyorum, şimdi geniş ve uzun bir sakal oldu. Ölülerin, dağılan vücutlarında da saçlar ve sakal böyle süratle büyür... Ellerim çok zayıfladı... Derilerinin altında boğmaklı kemikler hissediyorum.

Zannederim güneş batıyor. Mahbes oda kararmağa başladı. Parmaklıklı pencereden içeri sızan gündüz ışığı belli belirsiz bir hale geldi. Ve ötede, akan yeşil su, silikleşen, gevşiyen ve paralanmağa başlıyan cesedin etrafında esmer bir renge bürünüyor.

Evet, işte gece oluyor. «Ölmez Adamlar» yine yanıma geldiler. Fakat yalnız baba ile oğul. Büyük babaları meydanda yok.

Yatağıma yaklaştılar. Endişeli yüzlerle beni uzun uzun tetkik ettiler...

Sonra bir kelime söylemeden, geldikleri gibi çekilip gittiler.

Üç kollu şamdanda, şimdi üç mum birden yanıyor.

Ötede gece karanlığı gittikçe koyulaşıyor ve esmer renkli su kararıyor... kararıyor...

A! O ne? Odanın içinde meşaleler mi yanıyor? Adamlar mı bağırıyor? Ha, anladım! Bu gürültü ve aydınlık ötede; uçurumun etrafında...

Meşaleleri uçuruma doğru uzatıyorlar. Gözler uçurumun dibini araştırıyor. Kırmızı, mavi üniformalı adamlar görüyorum.

Bir de sedye var. Anladım, anladım... Beni arıyorlar.

Bağırmalar, küfürler, sonra diğerlerini susturan bir ses... İşitiyorum, mükemmel işitiyorum; konuşuyorlar:

— Gördüm diyorum efendim, işte dipte yatıyor. Aşağı inmeli.

— Aman dikkat, çok derin ha...

— Korkmayınız, evvel Allah beceririz. Vay canına, herif bayatlamış yahu... Tüh, Allah müstahakını versin!

— Ne bağırıyorsun be? Biraz yavaş ol...

— Çavuş efendi, bunun insana benzer yeri kalmamış, kokmuş...

— Ne dedin, ne dedin? Çürümüş mü?.. Kendine gel, oğlum... Öleli yirmi dört saat olmadı daha...

— Yirmi dört saatini filân bilmem ama, bayatlığına bayat doğrusu! Belki de suda kaldığı için böyle olmuştur... Hele siz örtüyü aşağı sarkıtın, ip de gönderin. Dört ucundan bir bağlıyalım... Bu mübarek adamlıktan çıkmış da çorba olmuş. Toplamak için kaşık ister...

— Sakın başka birisi olmasın bu? Yanlış bir halt etmiyelim, ceplerini bir karıştırın bakalım.

— Dur bakalım... Evet, ta kendisi... İşte hüviyet cüzdanını buldum, kartvizitler de var. Daha bir sürü kâğıt, odur o... Örtüyü sarkıtıyor musunuz?

— Al, sarkıttık.

— Yallah, bir iki üç... Aman, aman dur...

— Yine ne oldu?

— Ne olacak, herifçioğlu çok hafif yahu...

— Çok mu hafif? Çorba gibi diyorsun, sakın kolunu, bacağını filân yere düşürmiyesiniz? Yerlere bir bakın...

— Hayır, çavuş, kafası bile yerinde duruyor.

— Haydi yissa!

Sımsıkı bağlanan çarşaf başımı sıkıyor, elimi kolumu sıkıştırıyor...Sedye sallana sallana gidiyor... Hep görüyorum, gayet iyi görüyorum... Meşalelerin

ziyasiyle, odada yanan üçüzlü şamdanın ziyası birbirine karışıyor.

Zifiri karanlık bir gece...

Demir parmaklıklı pencereden, artık hiç aydınlık girmiyor, ve bütün aydınlıkları sönen semadan, patikaya, hiç bir ziya süzülmüyor. ..

Sımsıkı bağlanan örtü gözlerimi kapatıyor.

Orada gözlerimi örtü kapatıyor, burada da uyku... Uyku, yarı ölüm...

XXXIV

Tekrar şafak söküyor.

Görüyorum, hissediyorum... Demir parmaklıklı pencerenin müstatil deliği henüz karanlık. Fakat gece nihayete ermek üzere. Kalın camların arkasından sabah ayazını duyuyorum.

Şamdandaki mumlar sonuna kadar yanmış. Son mum damlalarının ortasında bükülüp kalan fîtiller, artık belli belirsiz. sallantılı ve arasıra sönen bir ışık veriyor.

Uyku bana biraz, pek az kuvvet vermiş. Acaba yataktan kalkabilecek miyim?

Hesap etmeğe çatışıyorum, ilkinden beri, maceranın başladığı andan beri acaba ne kadar zaman geçti?

Dur bakayım... Bugün... Bugün işte şafak söküyor... Dün... Buradaydım... Evet... İhtiyar oluşum dünkü gündü, dün akşam karanlığı ile şafak arasında ihtiyarladım. Ve «Ölmez Adamlar» ın evine evvelki gün, evvelki akşam girmiştim... Demek hepsi, iki gece bir gün... Yalnız bir gün... Bununla beraber, ihtiyar yüzümün buruşuklukları ne kadar kuru ve ne kadar derin... Ya yanaklarımdan sarkan, çenemden sarkan bu kırağı rengindeki demet... Yalnız bir gün... evet, fakat benim için bir asırdan daha ağır... Sözüme hiç kimse inanmıyacak, hiç, hiç, hiç kimse...

Acaba yataktan kalkabilecek miyim? Belki de kalkarım, fakat her şeyden evvel şu vücudumu saran ve sıkan çarşafı çözseler... Hangi çarşaf? Yatağın çarşafından başka çarşaf yok, o da vücudumu sıkmıyor. Vücudumu sıkıştıran nedir öyleyse? Ha, anladın... Ötekinin, adamın sarıldığı çarşaf... Hep görüyorum, görünce de tabiatiyte şaşırıyorum, birbirine karıştırıyorum.

Artık şafak söktü. Demir parmaklıklı pencerenin müstatilliği şimdi o kadar karanlık görünmüyor.

Kapının birdenbire açıldığını işitmedim. Pek ânî olduğu için gözlerimi kapamağa vakit bulamadım.

Kont (Fransuva) ve Vikont (Antuvan) şimdi yanımda duruyorlar. Dünkü gibi yine büyük bir hayret içinde olduklarını görüyorum...

Kont (Fransuva) :

— Lütfen kalkınız efendim, dedi.

Hiç zahmet çekmeden yerimden kalktım. Zayıf, çok zayıfım o kadar hafif, o kadar hafifim ki...

Kont (Fransuva) tekrar dedi ki:

— Pederim bugün fevkalâde yorgun olduğu için odasından katiyen çıkamıyor. Bu sebeple sizi onun nezdine götürmek üzere oğlumla ben buraya geldik.

Onları takip ettim. Ha burada, ha orada, ne farkı var? Ne ehemmiyeti var?

Onu, Marki (Gaspar) ı görmedim. Odasında, eski ipek bir paravananın arkasında saklı yatağında yatıyordu. Yalnız, karyolanın çok yüksek, kalın demirlerini ve üstünün kubbesini gördüm.

Fakat incecik sesini ve müstehzî, yahut mütehakkim olmadığı

Zamanlarda sesine getirdiği o, çok tatlı ahengi tanıdım.

Şimdt. «Ölmez Adam» söylüyor, ve ben, kapının eşiğinde ayakta dinliyorum. Dinliyorum ve üzerinden maziye ait bütün izleri silinip toz halinde dökülen eskimiş ve tükenmiş hafızama «Ölmez Adam» ın sözleri gömülüyor, kazılıyor... O kadar kuvvetle gömülüyor ki, sonuna kadar orada kalacak zannederim.

— Efendi, manyatizma kabiliyetimin ve sizin hayatmızın daha iyi bir netice vermesini bekliyordum. Yapmak mecburiyetinde olduğum ve yaptığım işten pişman oldum demiyeceğim. Selâmetimiz, emniyetimiz ve ebediliğimiz, bunun yapılmasını âmirdi. Şimdi bunlar temin edilmiş bulunuyoı ve büyük bir gayret sarfından başka bir şeye mal olmadı.

Fakat gönül arzu ederdi ki, bu gayret beni yorduğu gibi sizi de sadece yorsun, mahvetmesin. Tecrübesine giriştiğimiz ameliyenin tehlikeden âzâde olmadığını evvelce size haber vermiştim. Sizin için tasavvur ettiğim tehlike, vücudunuzdan zâhire çıkardığım mahluku size bağlıyan «ihtizaz rabıtasının» tamiri kabil olmıyacak bir surette kopması tehlikesiydi.... Ayni zamanda, yarattığım ve öldürmek mecburiyetinde bulunduğum o mahlûkun

ötümünden, şiddetle müteessir olacağınızı da biliyordum. Her iki sadmeye de mükemmel surette mukavemet gösterdiniz. Fakat akabinde, şimdi içinde bulunduğunuz şu hayrete değer halsizliğe düştünüz. Bu hale fevkalâde müteessirim, bugün daha dinç ve sıhhatli olmayışınızın, benim elimde olmıyan bir hâdise olduğuna lûtfen inanmanızı rica ederim.

Efendi, mademki vaziyet bu merkezdedir; en doğrusu, tamirine imkân olmıyan bu hale razı olmaktır. Bununla beraber bu vaziyet biraz da sizin lehinizedir. Sizi derhal serbest bırakmak hususunda vâki olan itirazlarımız bugün kendi kendine hükümden düşmüştür. Ayni saatte, tam sıhhatli ve tam akıllı, dinç ve genç bambaşka bir adam olan size, vermekten çekindiğimiz serbestliği, bugün, ihtiyar ve birçok şekillerde zayıf bir adam olan size, bahşetmekte hiç bir mahzur görmüyoruz. Binaenaleyh bu dakikadan itibaren kayıtsız ve şartsız serbestsiniz efendim.

Arzu ettiğiniz dakikada, torunum, size evimizin kapışını açmakta şeref duyacaktır. İstediğiniz tarafa gidebileceksiniz. Evimizde gördüğünüz şeyleri herhangi canlı bir mahlûka söylememeniz bizim

için kâfidir; ve söylemiyeceğinizi de biliyorum.

Dinliyorum. Bana birdenbire bahşedilen bu hürriyet, memûl edilmez olmakta beraber, şaşmıyorum, dinliyorum ve işittiğim her kelimenin dimağımı kapladığını, oraya, unutulmaz, ebedî bir şekilde yavaş yavaş yerleştiğini hissediyorum.

Anlıyorum, gayet iyi anlıyorum ki, geçirdiğim feci tecrübelerden iradem, zekâm ve aklım bile azalmış, seyrekleşmiş olarak çıktı.

Kafamın içi yarı yarıya boşaldı ve bana hitaben söylenen bu sözler, bana verilen bu emirler, hafızamın en derin noktasına bir daha silinmemek üzere hakkedilen bu sükût emri, başka bir iradenin, başka bir zekânın, başka bir aklın bana telkin ettiği bütün bu şeyler, dimağımda eskiden mevcut iken şimdi uçup giden, yok olan şeylerin yerine geçecek ve kafamın bu tahammül edilemez boşluğunu iyi kötü dolduracak.

İncecik ses, nihayet şu sözleri söyledi:

— Ayrıca size verdiğimiz sözü de yerine getirdik. Sevgiliniz Madam de... dün akşam bu evden çıkıp gitmiştir ve bundan sonra buraya ayak basmıyacaktır.

Sevgilim Madam de... mi? Ha, evet, sahi... Unutmuştum bile...

O kadar ihtiyarım ki...

Kalbim de tükenmeğe başladı artık... Çünkü ihtiyarım... Birçok hususlarda değişikliğe uğradım.

Madam de... evet, Madeleine... Bir daha buraya gelmiyecekmiş. Pekâlâ, öyle olsun...

Markinin sesi, son sözü söylüyor:

— Allahaısmarladık efendi...

Artık her şey bitti.

Kapıda, önümde açılan, üzeri demir çivilerle kakmalı tahta kapıda, sekiz basamaklı taş merdivenin başında Kont (Fransuva) ve Vikont (Antuvan) ayrı ayrı bana:

— Allahaısmarladık efendi, dediler.

Bakımsız çimenlere basarak, başım çam dallarına sürtünerek bahçeyi geçtim. Demir parmaklıklı kapı açıktı, çıktım.

Ve çorak arazide, sökmeğe başlıyan şafağa doğru, rasgele gidiyorum...

XXXV

Bütün gün, şafağın maviliğinden, gurubun kızıllığına kadar, bütün gün yürüdüm... Takip ettiğim yolu şimdi arasam bulamam. Dümdüz yürüdüm. Yorgunluğumu yolu bitirdiğim zaman hissettim...

Geldiğim zaman vakit çok geç idi. Nereye gittiğimi bilmeden dümdüz gidiyordum. Muayyen bir yere gittiğimi de hatırlamıyordum. Bir an geldi ki kendimi muntazam bir yolda buldum, sağımda ve solumda evler vardı.

Müteharrik bir köprüye rasgeldim. O zaman Toulon da bulunduğumu, bu köprüden ve tabyalardan anladım. Kale kapısının

kemerinden, semanın kızıllığı gözüme ilişti, anladım ki, akşam olmak üzeredir.

Ayaklarım sokağın tozlarında sürükleniyordu; fakat yürümeğe devam ediyor, nereye gittiğimi bilmeden, demir parçasının mıknatısa doğru gitmesi kabilinden gidiyordum.

Biraz ilerde bir dükkânın önünden geçerken, yanımda, fevkalâde sefil ve pejmürde kıyafetli, iki büklüm, bakışları sönük, beyaz saçlı ve uzun sakallı

bir ihtiyar gördüm. Durdum, o da durdu. O zaman bu ihtiyarın ben olduğumu, dükkânın aynasına akseden kendi hayalimi gördüğümü anladım.

Biraz daha uzakta, bir sokağın köşesini dönünce, kendi evimi gördüm...

Demek, şuursuzca bir hareketle, oraya doğru gidiyormuşum.

Birdenbire, kötürümleşen bacaklarım oldukları yerde mıhlandı kaldı. Karşıki duvara dayandım, bakıyorum. Gözlerimin bütün kuvvetiyle bakıyorum.

XXXVI

Gözlerimin bütün kuvvetiyle bakıyorum.

Bütün sokağı, kaldırımları ve caddeyi, yürüyen, giden, gelen, dolaşan ve yavaş sesle konuşan büyük bir kalabalık kaplamış...

Siyah elbiseli birçok kimseler var. Başlarındaki beyaz tüyleri görebildiğim âmirlerden birkaç kişinin etrafına büyük üniformalarını giymiş zabitler toplanmış, ayrı bir yerde duruyorlar. Göğsü geniş kordonlu bir zat da var... Vali; onun uzun boyunu, muntazam, ciddî ve asîl simasını tanıyorum.

Bir haçın arkasına papazlar dizilmiş. İlâhici çocukların kırmızı takkeleri, rahiplerin beyaz hırkalarının ve kaftanlarının rengine karışıyor...

Daha ileride bir müstemleke piyade bölüğü, silâhları yerde, bir şey bekliyorlar...

Evlerin pencerelerinden başlar uzanmış. Çocuklar balkon parmaklıklarına tırmanıp aşağı sarkıyorlar, fakat gülmüyorlar, bağırmıyorlar...

Halk, huşû içinde, yahut öyle görünmeğe çalışıyor.

Bütün gözler benim evime çevrilmiş. Evimin kapısı büyük, siyah bir perde ile örtülmüş. Kadife örtünün üzerinde gümüşten iki harf var. Okuyorum: A. N.

Andre Narcy... Evet, ta kendisi.

Ta kendisi! Benim cenaze merasimim, anladım.

İşte cenaze arabası. Halkı yararak geliyor. Beygirler çok süslü.

Arabanın dört tarafındaki sütunların üstünde kocaman tüyler sallanıyor. Birçok çelenk var. Üç renkli şeritlerle süslü belki on, yirmi, otuz çelenk var. Çelenklerin üstünde yaldızlı harflerle yazılar yazılmış. Fakat okuyamıyorum.

Çok uzaktayım. Belki biraz sonra, alay hareket edince, yanından geçerken okurum.

Hah! Sokakta bir hareket var. Cenazeyi kaldırıyorlar galiba...

Evet, işte ölü taşıyıcılar göründü. Tabutum çok hafif olacak ki, adamlar zahmet çekmeden taşıyorlar. Daha iyi görmek için ayaklarımın ucuna basarak yükseliyorum. Burada âdet olduğu üzere yassı bir tabut... Tabutun tahtası, üzerine serpilen yaprağın altında kaybolmuş.

Şimdi başka adamlar, siyah elbiseli adamlar, arabaya yaklaşıyorlar ve arabanın üzerine gök mavisi bir üniforma ile bir süvari kılıcı bırakıyorlar.

Çapraz konan kılıç ve kılıcın kını, pırıltılar saçıyor. Benim üniformam ve benim kılıcım. Sahi, âdet öyledir. Herhalde nişanlarımı da koymuş olmaları lâzım, fakat ben görmedim, görecek vakit olmadı.

Zaten şimdi başka bir şey görüyorum. Evet... Duvarları delen, kayaları, çalılıkları aşan o seyyar, o şaşmaz gözlerle, tabutun tahtasını bile delip geçen o amansız gözlerle görüyorum, yine görüyorum, çok iyi görüyorum.

Dehşet! Dehşet!

Borazanlar cenaze havasını çalıyor, alay hareket ediyor.

Rahipler başta, İlâhi okuyarak ilerliyor. Arkadan ellerinde iki tabut örtüsü taşıyan sekiz zabit, sonra askerler, daha sonra cenaze arabası...

Kaba kaldırım taşları arabanın yaylarını oynatıyor, sarsılan tabut sıçrıyor. Çok sarsılıyor, pek çok sarsılıyor... Oh! Dikkat ediniz... Tabutun içinde zavallı, çok zavallı bir ölü var. Dikkat ediniz... Çok sarsılıyor... Bakınız, arabamn altından, tahtaların aralığından korkunç damlalar sızıyor ve birer birer kaldırıma düşüyor...

Halk arabayı takip ederek uzaklaşıyor. Sokağın köşesini döndüler. Kiliseye gidiyorlar, oradan da mezarlığa gidecekler. Gece olmadan işlerini bitirmek için acele ediyorlar.

Şimdi sokak bomboş. Pencereler tekrar kapandı. Ben olduğum yerde duvara yaslanmış duruyorum. Birdenbire bütün vücuduma bir yorgunluk çöktü, iki büklüm oluyorum.

Mamafih yine yürümek istiyorum. Sokağın karşı tarafına geçiyorum. Evime gidiyorum, başka nereye gideyim...

Sokak kapısı açık kalmıştı. Etrafında matem örtüleri hâlâ sallanıyor. Eşiği atladım, durdum.

Ortada bir masa, üzerinde krepten bir örtü. Bir hokka, bir kalem ve bir de cenaze defteri duruyordu.

İçeriye hücum eden rüzgâr, defterin, alelâcele atılmış imzalarla dolu, etrafı siyah çizgili yapraklarını kımıldatıyor.

O sayfalarda, dostlarımın, arkadaşlarımın ve kimbilir daha kimlerin isimleri ve imzaları dolu...

İlk sayfada benim ismim, benim eski ismim, matbaa harfleriyle yazılı:

M. Charles Andre Narcy

Erkânıharp yüzbaşısı 21 aralık 1908 tarihinde 33 yaşında olduğu halde vefat etmiştir.

Defteri aldım. Sırtımdaki paçavraların içine sakladım.

Ve gidiyorum.

Gidiyorum. Bu ev, yüzbaşı Charles Andre Narcy'nin eviydi. O şimdi öldü. Benim evim başka yerde olmalı...

Gidiyorum.

Sokakta ben de acele yürüyorum. Yorgunluktan sarsak sarsak yürüyorum.

Ah! Sokak, zannettiğim kadar tenha değilmiş... Karşıki kaldırımda, hareketsiz, ayakta duran birisi var... Matem örtüsiyle örtülü kapıya bakıyor, sabit bir bakışla bakıyor.

Bir kadın, şık bir kadın bu! Arkasında, kürklü bir rob var. Elleri geniş buvanın içinde...

Onu tanıdım, Madeleine! İyice tanıdım. Fakat artık ben öldüm. Hem de ihtiyarım, çok ihtiyarım...

Hayır, müteessir değilim, hiç müteessir değilim, yalnız, hayretleyim... büyük bir hayret içindeyim.

Zarar yok! Yanından geçeceğim. Bakayım ne yapacak...

Yanına geldim. Gözlerini matemli kapıdan çevirmiyor, ve.. O ne? Ağlıyor... Ağlıyor ve gözlerinden iri, ağır yaşlar damlıyarak ağlıyor...

Ağlıyor ha? Tuhaf şey! Bak bu hiç aklıma gelmediydi. Adam sen de! Kadın gözyaşları tabiî...

Mamafih ne yapsam acaba?

Bir an tereddüt ediyorum, sonra yaklaşıyorum:

— Mad...

Birdenbire ürperiyor, beni görünce ıslak yanaklarını manşonuna telâşlı telâşlı siliyor ve sonra yine manşonunun içinden çıkardığı beş on parayı bana uzatıyor ve süratle uzaklaşıyor.

XXXVII

Ben de kaçıyorum...

Artık bu sabit ve muhakkak! Ben öldüm, tamamiyle öldüm... Hattâ tabutun içinde cesedini, korkunç bir surette değişmiş cesedini mütemadiyen, muannidane bir şekilde görmekte devam ettiğim ötekinden daha hakikî bir surette öldüm. Evet, ötekinden daha fazla ölüyüm. Zira o, hiç olmazsa, öldüğünden haberdar değil, halbuki ben...

Zaten ona ağlıyan yok... Ağlıyanlar bana ağlıyorlar... Bu çiçekler, üniformalar, halkın sükûtu, benim içindi... Arabanın üzerindeki elbiseye, nişanlarıma, silâhlarıma çevrilen bakışlar benim içindi. Hiç tanımadığım bir sürü insanın, mezarlığın çamurları içinde dolaşması da yine benim için...

O halde, ben de, orada, onlarla beraber bulunmalıyım...

Kızaran gökyüzü morarıyor, matem rengine bürünüyor.

Bulvarın, yaprakları dökük çınar ağaçları, incecik dallarını semaya doğru uzatmışlar... Ufukta zümrüt yeşili büyük bir boşluk deliniyor...

Belki de, daha ötede, ölümün öte tarafında, daha başka bir sey vardır...

Fakat zannetmem. Hayır, imkânı yok. Şu tabutun içindeki cesedi gayet iyi görüyorum.

Mezarımın başında büyük bir kalabalık var. Büyük bir kalabalık, belki de demin, evimin önünde toplanan kalabalık kadar...

Ben mezarlığa geldiğim zaman merasim bitmişti. Artık yarı yarıya gömülen tabutun üstüne attıkları toprağın çıkardığı tok gürültüyü işitiyorum. Çok yavaş yürümüşüm. Ne yapayım, pek yorgunum. Çukura doldurulan bu toprağın bütün ağırlığiyle göğsüme çöktüğünü hissediyorum.

Altı kadem toprağın bu kadar ağır olduğunu hiç zannetmezdim...

Artık bitti. Şimdi herkes gidiyor. Çukur tamam oldu.

Yalnız ben gitmiyorum. Nereye gideceğim? Bu ev, artık benim evim...

XXXVIII

İşte hepsini yazdım. Tahtasına varıncaya kadar eriyen kurşun kalemini, mermerin üzerine, mezarın, mezarımın üzerindeki mermer taşa bıraktım. Bu taşın üstünde kazılmış olan kitabemi okuyorum.

Son sayfasına kadar eğri büğrü, sık satırlarla doldurduğum, kenarı siyah çizgili defteri kapadım.

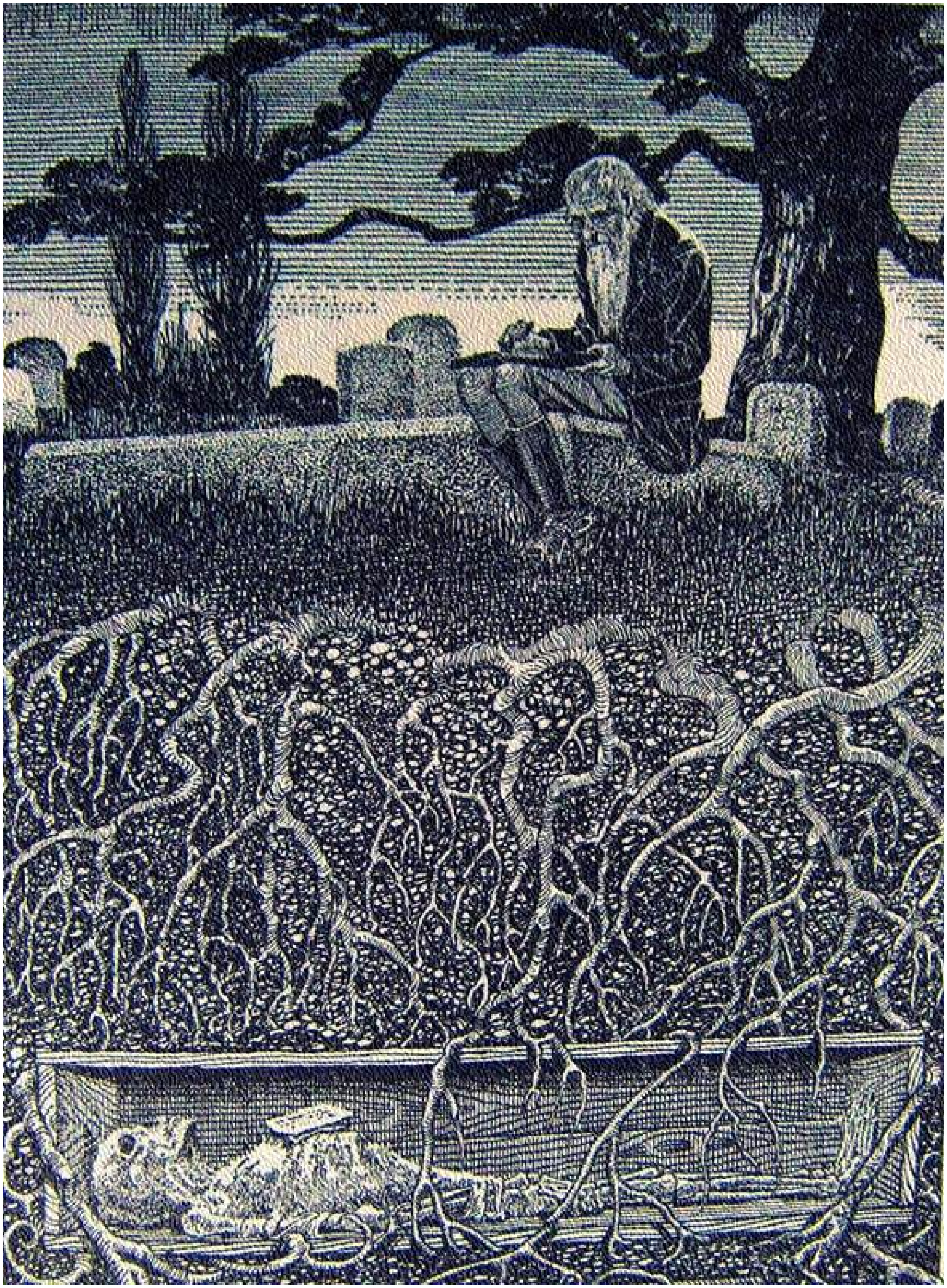
Hepsini yazdım. Bilmiyen, tehdide mâruz olan bütün erkeklerin ve bütün kadınların öğrenmesi ve kendilerini müdafaa etmesi için hepsini yazmak lâzımdı. Yazmak lâzımdı, çünkü dilim ağzımda bağlandı, kötürümleşti, taş kesildi... Hepsini yazdım. Siz ki, bunu okuyacaksınız ve öğreneceksiniz, Allahınızın aşkına şüphe etmeyin, anlayın ve inanın...

Güneş artık ufukta silinmek üzere... Akşam oluyor... Son akşamım. Evet, biraz sonra öleceğim... Hayatım sonuna kadar bitti, Yağı tükenen kandil artık sönüyor.

Bana masa vazifesi gören ve cilâlı uzun mermer taşın üstünde kazılmış olan kitabemi heceliyorum. Charles Andre Narcy burada gömülüdür. 27 nisan 1876 tarihinde doğmuş, 21 aralık 1908 tarihinde vefat etmiştir.

21 aralık 1908, yahut 22 ocak 1909...

22 aralık 1909, yâni bugün... Zira, tam bir ay, hayır, bir aydan bir gün eksik bir zamandan beri burada, bu mezarın, kendi mezarımın başındayım ve ölümü bekliyorum. İkinci ölümümü...

Bir ay! Taşın altına bakıyorum. Görmekte devam eden o amansız gözlerle bakıyorum ve görüyorum. Sapasağlam duran tabutun içinde şimdi kuru bir iskeletten başka bir şey yok. Esvapsız, çırçıplak bir iskelet. Esvapları, benim esvaplarım, çok ince oldukları için, derhal toz gibi eriyip dökülmüş. Yalnız, kezâ toz haline gelen kemiklerin üzerinde, topçu kumandanlığının mektubu duruyor. Unutulup benimle beraber gömülen mektup...

Evet, sade bir iskelet, toz halinde bir iskelet. Başka bir şey yok. Hakikatte bir iskeletten ve şu mezarın üstüne yıkılan şu enkazdan başka bir şey olmıyan ben, daha fazla yaşıyabilir miyim?

İmkân yok, imkân yok... Bereket versin ki imkân yok...

Bir ay müddetle, toprağın yavaş yavaş çöktüğünü, bittiğini gördüm. Sonra birtakım ameleler geldi. Bu ağır taşı mezarın üstüne yüklediler. Çok ağır. Evet, bu taşın altında biriken toprak da çok ağır. Artık takatsiz kalan vücudum bu ağır yüklere tahammül edemiyor...

Ve yarın beni bir daha gömecekler ve bu sefer başka bir çukura... Orada da başka toprakların, başka taşların altında ezileceğim... Hiç bir insan bu kadar ıstırap çekmemiştir.

Güneş artık alçaldı, kızardı, cenazem kaldırıldığı gün de o böyle kızarmıştı...

Hava çok güzel... Gökyüzünde tek bir bulut görünmüyor. Kış rüzgârı biraz dindi.

Büyük serviler artık sallanmıyor. Batan güneş, servilerin tepesini kızıla boyamağa başladı. Bütün göğe ve bütün arza büyük, parlak bir rahatlık yayıldı, bu rahatlık beni de kaplıyor.

Elveda...

SON

GÜVEN BASIMEVİ — İstanbul, 1

Kahramanlık Romanları Serisi

Birçok fikir adamları:

«Kuru, ruhsuz, maddî şeylerden başkasına değer vermiyen ve eski insanların kıymet verdikleri manevî meziyetlerin bir çoğuna hor bakılan bir devirde yaşıyoruz. »

Diyorlar...

Fakat, dünün saf aşklarına, temiz ideallerine, zayıfa yardım edebilmek için öz varlığını tehlikeden tehlikeye atan insanlara, iğriye iğri, doğruya doğru demekten hiç çekinmiyen şövalyelerin asil hayatına, kahramanlık ve yılmazlığa, fedakârlığa kıymet veren ve onlara hasret çekenler az mıdır?

Bu yüksek ruhlu insanları tatmin edip hayallerinin dünyasında yaşatacak, ilk satırından son kelimesine kadar heyecanla okunacak eserlere ihtiyaç olduğunu düşünen müessesemiz, meselâ Mişel Zevako gibi, Pol Feval gibi bu sahada büyük şöhret yapmış muharrirlerin en güzel eserlerinden memleketimizin tanınmış mütercimlerine teccümeler yaptırarak «KAHRAMANLIK ROMANLARI» ismi altında bir kitap serisi meydana getirmiş ve bunları en iyi şekilde ve nefîs renkli kapaklar içinde basarak satışa çıkarmıştır.

Yeni yeni eserlerle zenginleştirdiğimiz bu seride şimdiye kadar çıkan eserler şunlardır:

MİŞEL ZEVAKO'NUN ESERLERİ

	Fiyatı (Krş)		Fiyatı (Krş)
1—Büridan	250	9—Güzel Fiyorenda	250
2—Büridanın Sonu	250	10—Borciya	250
3—Dilenciler Kraliçesi	300	11—Borciyanın Sonu	250
4—Kanlı Saltanat	250	12—Ragastan	250
5—Ölüm Yolcuları	250	13—Sihirbaz	250
6—Kraliçe İzabo	250	14—Sihirbazın Oğlu	250
7—Kanlı Saltanatın Sonu	300	15—Kahraman Kız	250
8—Er Meydanı	250	16—Kahraman Kızın Sonu	250

DİGER YAZARLARIN ESERLERİ

1—Kambur 250 || 2—Kamburun İntikamı 250

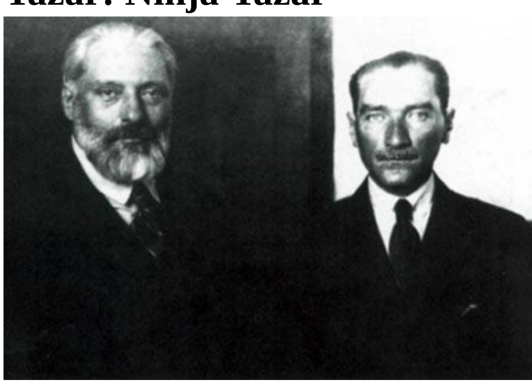
Claude Farrère

Claude Farrère, (gerçek adı; Charles Frederick Bargone) (d. 27 Nisan 1876, Lyon - ö. 21 Haziran 1957, Paris), Fransız yazar.

Babası bir deniz albayı olan Claude Farrère, 1894 yılında Deniz Akademisi'ne girdi. 1899 yılında teğmenliğe terfi etti. 1918'de kaptan olan Farrère, yazar olabilmek için ordudan istifa etti. 1905 yılında yazdığı Uygar adlı romanla, Goncourt Akademisi Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Sık sık Türkiye, Saygon gibi egzotik yerlere seyahatlere çıktı. Kurtuluş Savaşı sürecinde, Türkiye'ye cephe alan kendi ülkesi Fransa'ya karşı Türkiye'yi destekleyen yazılar yazdı. Turgut Özakman'ın Şu Çılgın Türkler adlı romanında da adı geçen Claude Farrère, Türklere olan sevgi ve ilgisiyle, Osmanlı Devleti'ne karşı Mustafa Kemal'i destekledi. Atatürk'e olan hayranlığını dile getirdi. Fantastik öyküler de yazan Farrere, Japonya'ya bağımsız bir yazar olarak davet edildi. İstanbul'da bir caddeye adı Klodfarer olarak Türkçe okunuşuyla verilmiştir.

Kayıp Kitaplar Kütüphanesi (4): Ölmez Adamların Evi – Claude Farrere

Yazar: Ninja Yazar

Ülkemizde korku edebiyatının az sayıdaki örnekleri arasında gösterilen “*Ölmez Adamların Evi*” adlı romanın **Hamdi Varoğlu**tarafından yazıldığı bilinmekte, genel bir yanılgı ile Türk korku edebiyatı bibliyografyasında adı geçmektedir. Halbuki bahse konu olan kısa roman, Türk dostu Fransız yazar **Claude Farrere**’e aittir.

Özellikle telif haklarının çok önemsenmediği – ki hala günümüzde yeterince önemsendiği söylenemez- Cumhuriyet sonrası yayıncılığında yayınevleri çıkarmış olduğu kitaplarda tecimsel ya da başka sebeplerden dolayı kitap yazarlarına (hem yerli hem yabancı) gerekli önemi vermemiştir. Bazen yazarın adını kullanmayıp yerli isim tercih ederken, bazen de popüler yabancı yazarların adını kullanarak piyasaya Türk yazarlar tarafından yazılmış kitaplar sürmüşlerdir. Benzer durum -kasıtlı ya da kasıtsız olarak- "Ölmez Adamların Evi" adlı kitapta da mevcuttur.

Kitap 1955 yılında Güven Yayınevinin "*Meraklı Kitaplar Serisi*"nin yedincisi olarak ülkemizde satışa sunulmuştur. İlk sayfasında ise Nakleden olarak –ki 50'li yıllarda çeviren tabiri yerine nakleden de kullanılmaktaydı- Hamdi Varoğlu geçmektedir. Ancak romanın asıl adı "*La Maison des hommes vivants*" (*Yaşayan İnsanların Evi*), ilk basım tarihi ise 1911'dir. Farrere, özellikle Kurtuluş Mücadelesi'nde Türklere destek veren ve memleketi Fransa'da Türkleri öven yazılar yazan, aynı zamanda ülkemizde pek çok tarih çalışmaları yayınlanan, Atatürk tarafından sevilen ve takdir edilen, Atatürk'ü takdir eden bir yazardır. Bu özelliklerinden dolayı Sultanahmet'te ismi, Türkçe okunuşuyla "Klodfarer" olarak bir sokağa verilmiştir. Farrere, tarihi çalışmaların yanında tarihi romanlar da yazarken, fantastiğe yaklaşan kitaplar da yazmıştır. İşte dilimize çevrilen ve inceleme konumuzu oluşturan "Ölmez Adamların Evi" de bunlardan biridir.

İncelememiz esnasında kitabın Türkçe baskısı referans olarak kullanılmış olup, hikâyenin detayları ve özellikle sonu bahsedildiğinden kitabı okumayı düşününler için ufak bir uyarı yapmayı uygun görmekteyiz.

Anlatılan hikâye, öleceğini söyleyen ve akıl almaz olaylar yaşadığını dile getiren Fransız Yüzbaşısı Andre Narcy adlı ana karakterin ağzından aktarılır. Korku öykülerinde sıklıkla kullanılan birinci tekil şahıs anlatımı kullanılırken, ana karakterin bir görev için yaptığı yolculukta yaşadığı sıra dışı macera 38 bölümde anlatılır. (Aslında özgün kitapta 39 bölüm var ama Fransızca bilmediğimden Güven Basımevi baskısında acaba bir bölüm atlandı ya da bölüm birleştirmesi mi yapıldı bilemiyorum. Fransızca bilen varsa özgün kitabın linkini de veriyorum ki bizleri bu konuda aydınlatsın.) Tüm bu süreçte şahit olduğu olayların ibret alınması gerektiğini, bir gün sonra öleceğini ve ölme sebeplerini sıklıkla vurgular.

Hikâye, 1909 yılında, Fransa'da Toulon civarındaki dağlarda yaptığı yolculukta metresi Madeleine ile tesadüf eseri karşılaşması ve onu takip

etmesi ile başlar. Aşk ve sevgi hikâyesini andıran başlangıcı, kısa süre sonra korku ve gizem unsurları ile çevrelenir. Bir anlığına görüp kaybettiği metresini arayışı esnasında kendisi de dağlık arazide kaybolur ve uyuduğu bir anda ihtiyar bir adam tarafından el feneri ile uyandırılır. Daha sonra ihtiyar adamın evine gider ve yaşlı adama benzeyen iki kişi daha görür. Böylece kitabın adını oluşturan adamların evine gitmiş olur. Üç ihtiyar ise aslında dede, oğul ve torunundan başkası değildir.

İhtiyarlar, evin içinde gelişen olayların neticesinde uzun yaşamlarının sırrını anlatmak zorunda kalırlar. Uzun -hatta sonsuz- yaşamlarının sebebi büyü ya da sihir değil, tıbbi müdahalelerdir. Yaşlı hücrelerin yenilenmemesinden yola çıkarak, genç vücutların ölü hücreleri yenilemesi sonucuna ulaşır, böylece hayatta kalmak için genç vücutlara ihtiyaç duyarlar. Yani tıpkı bir vampirin kurbanlarına yaptığı gibi, gençleri, onların kanlarını kullanırlar. Zaten Yüzbaşı, bu durumu öğrendiğinde “kan emici adam” tabirini kullanır. Böylece konu salt vampir öyküsü olmasa da, yazarın bu ve benzeri vampirsel benzetmeleriyle tema ölümsüzlükten, vampirliğe doğru bir sapma yapar ki yazarın seçtiği cümleler bunu açıkça göstermektedir.

Zaman zaman tarihi anlatımlarla beraber, son bölümlerinde hafiye romanlarındaki detay olgusuna önem veren ve çoğunlukla fantastik bir korku öyküsü olan kitap, aynı zamanda dönemine göre öncü olan tıbbi müdahalelerden başka bilimkurgu öğeleri de barındırmaktadır (klonlanma ve ışınlanma gibi) . Kitapta ölümsüzlüğün kaynağı olarak kendilerinden önceki kimya ve simya uzmanı olan bir kişi gösterilir, o ve yaptıkları övülürken, tıp adamları da yerilir. Hatta ölümsüzlük olgusunu üstatlarından da önceye, çok eskilere dayandırır. Yani öykü pek çok türün sentezi olarak gösterilebilir. (Bu hükme kati olarak varmadan önce kitabın orijinal basımının okunması gereklidir)

Neticede genç kalmak için genç kadın ve erkeklerin kanlarına ihtiyaç duyarlar, tam olarak ifade edilmese de onların kanlarını kendilerine neşrederler. Ancak üç kişiden oluşan kendisi oğlu ve torunu, ölmez olmanın vermiş olduğu güce rağmen (hatta hipnoz güçleri vardır, kurbanlarını bu yolla çağırır, hafızalarını silerler) insancıldırlar, insanları öldürmezler. Varlıklarını gizlemek ve ölümsüz olmalarını sağlayan sırlarını idame ettirmek için dağlarda yaşarlar, düzenli olarak yer değiştirirler.

Ana karakter olan Yüzbaşı altı saat geçirdiği ölmez adamların evinde, onların sırlarını öğrenir, bu esnada sevgilisi Madeleine’i görür. Tüm sırlarını

öğrenmişken de, serbest kalması imkânsızdır, ancak ölmez adamlar tarafından öldürülemez de. Bu sebeple hipnoz ve tam olarak ifade edilmeyen bir yolla Yüzbaşı'nın kopyası yaratılır ve dağlara gönderilerek, Yüzbaşı'nın kaybolduğu yoldaki uçurumdan aşağı düşmesi sağlanır. Cesedi bulunur ve cenaze merasimi gerçekleşir, toprağa gömülür. Bu esnada gerçek Yüzbaşı da yaşlanır. Kendi mezarı üzerinde yatarak ikinci ölümünü, yani kitabın başında bahsettiği ölümü bekler.

Yazar, pek çok türe değindiği gibi, klasik korku parametrelerini kullanmayı da ihmal etmemiştir. Gizemli yabancılar, tekinsiz evler, ölüm ve ölümsüzlük öğelerini kullanırken, kurduğu karmaşık türleri barındıran hikâyesi içine aşkı da ekler –ancak bahsedilen aşk evlilik dışı yaşanan, kaçamak bir aşktır-.

Kitap döneminin ilerisinde olan, özellikle barındırdığı bilimkurgusal temelleri ile önemli bir çalışmadır. Bundan ziyade kitabı, *"Le Fantome de l'Opera" (Operadaki Hayalet)* ın yazarı **Gaston Leroux**'a ait vampir örnekleri *"La Poupee Sanglante" (Kanlı Bebek, 1923)* ve *"La Machine a Assassiner" (Cinayet Makinesi, 1923)*nde olduğu gibi bir vampir eseri olarak da değerlendirmek mümkündür. İlginçtir ki, fantastik ve korku edebiyatı geçmişi pek de köklü olmayan Türkiye'de **Ali Rıza Seyfi'**nin *"Kazıklı Voyvoda"* (İlk basım 1928) sı ile **Kerime Nadir**'in "*Dehşet Gecesi*" (1958) adlı eserinin yazıldığı zaman aralığında bizim üretimimiz olmayan ancak vampir öğeleri barındıran çeviriler bulmak mümkündür. Mayk Hammer serilerinde psikopat, akıl hastası ve şizofren vampirleri anlatan örneklerden başka, ölümsüzlük yolunda vampirsel eylemler işleyen, konusu itibariyle ilginç bir çalışma olan "Ölmez Adamların Evi" de bunlardan bir tanesidir.

KAYNAKÇA :

Ölmez Adamların Evi, Claude Farrere, Güven Yayınevi, Türkiye, 1955
Science-Fiction The Early Years, Everett F.Bleiler, USA, 1990

Eski ve Yeni Türkiye'nin dostu: Claude Farrere

Fransız yazar Claude Farrere'in değişmeyen yönü, Türk halkına, Türk insanına karşı duyduğu sevgidir. Farrere, hangi rejimle yönetiliyor olursa olsun, Türkiye'nin savunucusudur.
Pınar Dost, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Doktora öğrencisi

İstanbul'a olan aşkları, denizci olmaları, İslam'a ve Doğu'ya olan ilgileri, kamuoyunda ve kitaplarında Türklerden hayranlıkla bahsetmeleri, takma isimler kullanmaları gibi birçok ortak özelliklerine rağmen, Türkiye'de Claude Farrere, takipçisi olduğu Pierre Loti kadar tanınmaz.

Oysa Loti gibi Farrere'de, Türkiye için kritik dönemlerde bu ülkenin yanında tavır almış ve Türkiye üzerine yazılar yazmış, Fransız kamuoyunda Türkiye'nin sesini duyurmuştur.

1902'de Fransa'dan "Türk düşmanı" olarak yola çıkıp, 1904'te tepeden tırnağa "Türk dostu" olarak İstanbul'dan ayrıldığını söyleyen Farrere'i, Türk olan her şey coşkulandırır:

Türk şehirlerinin ve kadınlarının güzelliğine, erkeklerinin karakterine hayrandır. Kitaplarını dahi Hicri Takvim'e göre tarihlendirir; İslam karşıtlarını kişisel düşmanları olarak görür.

Bu nedenle Farrere "Jön Türk Devrimini" benimsemez:
"Bir sürü işe yaramaz (…) güya Jön Türkler, ne Türk ne de genç…" gibisinden sözler sarf eder ve Türkiye'yi, onu yöneten İttihat ve Terakki ile karıştırmamak gerektiğini vurgular.

Devrim’in “Avrupa doğumlu, eğitimli ya da kültürünü almış zorla Türk denebilecek” 200-300 bin adam tarafından 12-15 milyon kişinin isteğine karşı yapıldığını söyler.

Jön Türkler’i en çok da, İslam’a karşı tutumlarından dolayı eleştirir: “Genç Türkiye, Kuran’ı küçük gördü. Jön Türkler eski yasayı kaldırdı, padişahı görevden aldı ve bir sürü kanlı yenilik öngördü”.

Jön Türkler karşısındaki bu olumsuz tutumuna rağmen Farrere, siyasi alanda Osmanlı İmparatorluğu’nu destekler. Trablusgarp’a saldıran İtalya karşısında Türkiye’yi savunan yazılar yazan Loti’ye arka çıkan Farrere, ilk ciddi tavrını da Balkan Savaşları sırasında gösterecektir.

17 Ekim 1912’de L’Intransigeant gazetesinde Türk yanlısı ilk makalesi yayımlanır; Claude Farrere, Selanik’te Müslümanların maruz kaldığı kırımlardan bahsetmektedir.

Abdülhamid rejimi taraftarı olan Fransa, Jön Türk rejimine (İttihat ve Terakki iktidarına) sıcak bakmaz; ama Farrere ve Loti, hükümetlerinin tutumunun aksine, bu dönemde Fransız kamuoyunda Türkiye’yi sevdirmek için kampanya başlatırlar.

Daha sonra, 5-23 Haziran 1922 tarihleri arasında Farrere, Türkiye’ye yeniden gelir. Bu, ses getiren bir ziyaret olacaktır. İstanbul’da 13 gün geçirip padişah Vahideddin ile karşılaştıktan sonra, İzmit cephesinde, ordularının başında bulunan Mustafa Kemal ile de görüşür.

Mustafa Kemal’in Farrere’in gelişi şerefine halkın önünde yaptığı konuşma ülkede büyük yankı uyandırır. Farrere, Mustafa Kemal’den çok etkilenir ve ondan hayranlıkla bahseder:

“İnanılmaz bir kendine hâkimiyet, hiçbir şeyin kıramadığı bir irade, en sabırlı, en sabit dikkat ve düşünme gücü; işte bu son derece hareketsiz yüzün ortaya koydukları. Herhangi bir gülüşün bu çizgileri yumuşatması imkânsız gibi gözüküyor. Oysa o gülüş bir anda geliyor, hem de şaşırtıcı bir yumuşaklıkla”.

Farrere bu seyahatten sonra kendini sadece “Türkiye’nin ve Türk halkının çok değerli dostu” olarak değil, aynı zamanda Mustafa Kemal’in dostu olarak da tanıtır.

(…) Savaşın bitmesinden kısa süre önce kaleme aldığı bir makalede Farrere, Türk zaferinin yakın olduğunu yazacaktır. Daha önceleri de, 1921 yayımlanan bir eserinde, Kurtuluş Savaşı dönemindeki Yunan zulmüne dikkat çekmiştir: "İzmir'de, Yunanlıların çıkarması sırasında savunmasız Türk halkına yapılan hakaretler, cinayetlerin vahşiliği, tecavüzler, işkenceler, tüm bunlar (…) saygınlığını yitirmiş ipek Yunan bayrağı üzerinde, bir çamur ve kan lekesidir".

Aslında Farrere'in Haziran 1922'deki Türkiye seyahatinin bir de gizli amacı vardır: Farrere'i Mustafa Kemal ile görüşmeye yollayan, İstanbul'daki Fransız Yüksek Komiseri General Pelle'dir.

Farrere'in görevi, Mustafa Kemal'in kurmayı düşündüğü siyasi rejim üzerine bilgi almak ve Lozan Konferansı'nda İttifak Devletleri'nin teklif edeceği Anadolu'ya bir araştırma komisyonu gönderme fikrini kabul ettirmektir.

Claude Farrere, Mustafa Kemal'in karşısına çıkıp ellerini saygıyla tutar tutmaz, Türk'ün soyluluk ve erdemliğiyle beraber şahametini de bir çift mavi gözün derinliğinde bütün büyüleme ve alımıyla gördü ve bir şey söylemeye kendinde güç bulamadan dizleri çözülerek yere çöktü ve bayıldı.

Mustafa Kemal hemen bayılan adamı tedavi ettirdi. Claude Farrere kendine geldikten sonra bir süre Mustafa Kemal'in yanında kaldı.

İlk söze Claude Farrere başladı:

-*"Beni maruz görünüz. Ben buraya bir şair ilhamıyla ve bir yazar duygusuyla gelmek isterken bana bir takım siyasal görevler vermek isteyenler oldu. Şaşkınlığın, baygınlığım bundan ileri gelmiştir. Sizin karşınızda siyasi bir rol oynamak amacıyla çıkmışken, sizi görür görmez bayıldım."*

Mustafa Kemal henüz kendisini ve giriştiği devrimin önemini ve büyüklüğünü anlamamış olanların siyasi aracı olmak üzere gönderilen Claude Farrere'i avutarak gönderdi.

Claudee Farrere Osmanlı döneminden genç Türkiye Cumhuriyetine kadar uzanan süreçte, kimi zaman Türkiye'deki yönetimi savunmuş, kimi zaman da ülkedeki yenilikleri eleştirmiştir.

Ancak Claude Farrere’in değişmeyen yönü, Türk halkına, Türk insanına duyduğu sevgidir. Farrere, hangi rejimle yönetiliyor olursa olsun, Türkiye’nin devamlılığına inanmış ve bunun savunucusu olmuştur.

O'nu sizler layıkıyla takdir edemezsiniz. Büyüklüğünü gereği kadar ölçemezsiniz.

O, yüce bir dağa benzer. Eteğinde yaşayanlar, bu yüceliği fark edemezler. Bu dağın azametini kavrayabilmek için O' na uzaklardan bakmak gerekir.

Claude Farrere

Claude Farrére'den Bir İstanbul Hikâyesi

...

Çok iyi hatırlıyorum, güneşli bir gündü. Aradan yıllar geçti; bir Temmuz günüydü... Evet: 20 Temmuz 1904... Hikâyem gerçektir... Görüyorsunuz ya uydurmuyorum... Vakit öğle sularıydı, Süleymaniye Camiinin avlusuna girmek üzereydim. Süleymaniye Camii, muhteşem İstanbul'un camilerinin en muhteşemidir... Taş duvarlarla çevrili çok geniş bir avlusu vardır.

Evet, avluya girmek üzereydim. Yalnız da değildim: Bir dostum vardı yanımda... Evet, bir kadın dostum... O 20 Temmuz günü, ilk defa beraber çıkıyorduk. O günden sonra da bir daha hiç ayrılmadık, hatta Allah kaderlerimizi ayırdıktan sonra bile. Hayatın en sert yollarında benimle beraber yürümekten ayrılmadı.

İkimiz de yorulmuştuk. Avlunun bir kenarında, yerde, üç büyük porfir sütun vardı... Asırların kahrını çekerek devrilmiş üç sütun. İşte bu üç sütundan birine yorgun argın oturduk.
Biraz sonra, sütunun altındaki bir delikten bir sokak köpeği çıktı... Gencecik bir dişi köpekti; sarkık ve yassı memeleri, yavrularına süt vermeyi yeni bitirdiğini gösteriyordu. Zavallının kemikleri, derisinin altından sivri sivri görünüyordu. Herhalde mahallede yiyecek pek azdı, hele yavrularını besleyen, onları koruyan bir anneye yetmiyordu. Belli ki açtı hayvan.
Dostum, köpeği çağırdı; köpek, önce bir düşündü, sonra yaklaştı. Tam o sırada bu maksatla dolaşan KARA EKMEK SATICISI geçiyordu. Çağırdım adamı ve dostum, çok, pek çok KARA EKMEK satın aldı. Şaşkınlıktan deliye dönen hayvan, bir anda, ayaklarının altında, kendisine bir hafta yetebilecek ekmeği buluvermişti.
Büyük bir minnettarlık hisseden köpek- bir ana köpek- sevincini ve itimadını hemen göstermek istedi. Ve bunu belirtmek için de, yeryüzündeki diğer bütün annelerin yapabileceği şeyi yaptı: Alelacele sütunun altındaki deliğine girdi ve çok geçmeden, ağzında iki minik yavruyla çıktı. Kendi yavrularıydı bunlar. Ve onları bize gayet merasimli bir şekilde takdim etti. Güzel yavrulardı. Annelerinin aksine yumuk yumuk, tombul hayvanlardı. Besbelli ki bu hal, anneye bir gurur veriyordu. Bu zayıflığın sebebini belki de yanlış anlarız diye, gözlerimizin önünde, aldığımız ekmekleri iki yavrusuna paylaştırdı, fazla kalanları bir kenara ayırdı; yavrularından artanları da kendi yedi ki, zaten pek fazla bir şey artmamıştı. Nihayet bütün aile tekrar yuvaya çekildiler.
O zaman dostum:

- Buradan ayrıldığım zaman da, dedi (zira uzak, çok uzak bir ülkeye geri dönecekti... Kardan, buzdan daha soğuk bir ülkeye) buraya gelip, bu yavrulara ve hayvanlara ekmek vereceksiniz değil mi? Söz veriyor musunuz?
Söz verdim ve sözümü tuttum. Tekrar geldim.
On beş gün sonra yine aynı yerdeydim. Aynı sütuna oturdum. Etraf yine muhteşemdi. Güneş aynı şekilde parıldıyordu. Ama bu defa, yalnızdım, eskiden beraber olduğumuz yerde yalnızdım... Ve bana çevredeki ihtişam azalmış gibi geldi.
Sütunun altındaki delik yine duruyordu. Ama anne köpek yoktu ortada.

Uzağa gitmiş olmayacağını tahmin ettim. Çünkü köpeklerin kanununa göre, mahalleden dışarı çıkamazdı. Beklemeye karar verdim. Bu arada, elimi deliğe sokup içini bir yoklamak aklıma geldi. Evet, gerçekten içerde yumuşacık tüylere dokundu elim. O zaman hayvanları göreyim diye ikisini de tuttum, dışarı çıkardım. Ağlayıp, viyakladılar.
Pek fazla çıkmadı sesleri; biraz viyaklama. Çok geçmeden, muhtemel bir cinayeti önlemek maksadıyla, mahallenin bütün köpekleri imdada koşmuştu. Bir anda kendimi beş yüz köpekten meydana gelmiş bir dairenin içinde buldum. Hepsi de hırlıyordu. Ama hiç biri dişlerini göstermiyordu. Çünkü gayet rahat, ayaklarımın dibinde duran yavrular, masumiyetimi gösteriyordu onlara. Ama ben, kendimi suçlu buldum ve baldırlarımın tehlikeyle karşı karşıya olduğunu hissettim.

İşte o sırada gerçek bir tiyatro sahnesi oynanmaya başladı:

Tehlikeden haberdar edilen ana köpek, yavrularını kurtarmak için koşa koşa hadise yerine yetişmeye çalışıyor, en kötü ihtimali düşünerek, dili bir karış dışarda deli gibi koşuyordu. Ama birdenbire beni gördü ve tanıdı.
O zaman en tuhaf, en harikulade sahne cereyan etmeye başladı! Bir an içinde etrafımdaki köpekler yok oluverdi. Ana köpeğin bir havlaması, onlara tehlike olmadığını ve dağılmaları gerektiğini anlatmıştı. Ve kendisi... Karnı yere dokunurcasına yere eğilmiş, ayakkabılarımı yalayarak, apaşikâr bir şekilde arkadaşlarının yaptığı muamele için benden özür diliyordu. Bana nasıl yapmışlardı bunu ve yavruları, şaşkın küçükler, nasıl olmuş da beni tanımamışlardı. Olur, şey değildi bu! Unutmam lazımdı bunu.
Zavallı hayvanın başını okşadıktan sonra, kara ekmek satıcısını çağırınca, birden kalktı ve çeşitli maskaralıklarla sevincini göstermeye başladı. Ama hemen ardından, analık vazifesini hatırladı ve başka hiçbir hayvan dünyasında görülmeyecek bir zekâ ve medeniyet örneği vererek, ard arda iki yavrusunu dişleri arasına alarak hırsla gözlerimin önünde hırpaladı, şüphesiz onları cezalandırıyordu. Kendilerine kara ekmek alan bir insandan korkmamak gerektiğini, onlara anlatıyor, bu faydalı gerçeği yavru köpeklerin kafasına sokmaya çalışıyordu. Kulaklarındaki bir, iki diş darbesi onlara iyi bir ders olacaktı.

Sevgili Kitapseverler Teşekkür Ederim.